

Hvor skal jeg bo?

En casestudie om betydningen av arbeid og stedbundne kvaliteter på unge voksnes valg av bosted

EIRIL ELIASSEN WEIDEMANN

VEILEDER

Kjell Overvåg

Universitetet i Agder, 2022

Fakultet for samfunnsvitenskap

Institutt for global utvikling og samfunnsplanlegging

Forord

Oppgaveprosessen nærmer seg ferdig, og denne masteroppgaven markerer slutten på to lærerike år ved UiA. Det har vært en lang prosess med både oppturer og nedturer, men med støtte fra mange gode hjelpere har tiden de siste fem månedene også vært fin og hyggelig. I den forbindelse er det mange som jeg gjerne ønsker å takke.

Først vil jeg begynne med å takke min veileder Kjell Overvåg for gode faglige diskusjoner, engasjement, gode innspill og oppløftende ord. Takk for at du alltid har vært tilgjengelig for en prat både om stort og smått.

Videre ønsker jeg å rette en stor takk til Maria Steinstø for hyggelige samtaler, idémyldring, gjennomlesning, og motiverende ord gjennom hele prosessen. Ditt engasjement smitter!

Tusen takk til mine informanter for at dere tok dere tid til å være med på intervjuer. Takk for at dere delte av deres kunnskap, tanker og opplevelser. Uten dere hadde ikke denne oppgaven vært mulig.

Takk til min fine familie, min snille samboer og mine gode venner. Setter stor pris på dere, og dere fortjener en stor takk for all kjærlighet, støtte og nødvendige avkoblinger den siste tiden. Til sist, takk til alle studievenner som har gjort tiden ved UiA så utrolig fin. Takk for hyggelige lunsjer, kaffepauser, støttende ord og gode samtaler. Dere har gjort denne oppgaveprosessen så ufattelig mye bedre enn fryktet.

Kristiansand, juni, 2022

Eiril Eliassen Weidemann

Sammendrag

I denne oppgaven har jeg undersøkt hva som påvirker unge voksnes valg av bosted. Formålet med studien har vært å komme frem til en forståelse om hvorfor unge voksne velger å bosette seg der de gjør, og hva som er de underliggende faktorene bak dette valget. En større konkurranse mellom steder for å tiltrekke seg mennesker og kapital, gjør at kunnskap rundt steders attraktivitet er nødvendig. Strukturer i samfunnet gjør at unge voksne er den mest mobile gruppen i befolkningen, noe som fører til at det er essensielt å klare å tiltrekke seg denne gruppen. Målet med denne oppgaven har derfor vært å bidra med ny kunnskap på feltet, og gi en forståelse av hva unge voksne verdsetter ved valg av bosted. Nyere forskning på feltet viser at stedskvaliteter har fått større betydning for valg av bosted, men det er lite forskning på hva disse stedskvaliteten faktisk er. Jeg ønsket derfor å finne ut hva som var de avgjørende stedskvalitetene for valg av bosted for unge voksne i Norge. Videre ønsket jeg å undersøke hvordan tilgang til jobb påvirket dette valget.

For å svare på oppgavens problemstilling tar studien utgangspunkt i Kristiansand som caseområde. Området er valgt for å undersøke hvordan en norsk mellomstor by svarer opp mot unge voksnes premisser ved valg av bosted. Resultater i oppgaven er basert på et kvalitativt forskningsopplegg der jeg har intervjuet 12 personer i alderen 25 til 35 år med ulik tilknytning til Kristiansand.

Oppgavens resultater viser at det finnes en rekke stedbundne kvaliteter unge verdsetter og som har betydning for valg av bosted. Det blir vist i denne undersøkelsen at stedbundne kvaliteter som tilgang til autentiske opplevelser og mulighet til å leve ut den livstilen en ønsker er viktig for denne aldergruppen. Dette omhandler blant annet fysiske stedskvaliteter som tilgang til spise- og utesteder, grønt- og rekreasjonsområder og tilgjengelighet knyttet til kollektivtransport. Ytterligere viser mine resultater at sosiale aspekter som nærhet til nettverk og åpne og tolerante lokalsamfunn har betydning for unge voksnes valg av bosted. Samtidig viser resultatene at tilgang til arbeid fortsatt er av betydning, og at det ofte er arbeid som gjør at flyttingen muliggjøres. Oppgaven konkluderer derfor med at valg av bosted er en kompleks og multidimensjonal prosess der både tilgang til prefererte stedbundne kvaliteter og arbeid har betydning for valg av bosted.

Abstract

In this thesis, I have examined what influences young adults' choice of place to live. The aim of this study is to look at why young adults choose to live where they do, and what the underlying factors behind this choice are. Greater competition between places to attract people and capital, makes knowledge about attractiveness of places necessary. Structures in society makes young adults the most mobile group in the population, which means that it is essential for places to be able to attract this group. The aim of this thesis is therefore to contribute with new knowledge in this field and provide an understanding of what young adults value when choosing a place to live. Recent research in the field shows that place-bound amenities and other environmental motives have become more important in residential choice, but there is little research on what these amenities and environmental motives are. Therefore, I wanted to find out what the desired place qualities are for choosing a place to live for young adults in Norway. Furthermore, I wanted to investigate how access to work affected this choice.

To answer the research questions of the thesis, i have used a case study based on Kristiansand. The area has been chosen to investigate how a Norwegian medium-sized city responds to young adults' premises when choosing a place to live. Results in the thesis are based on qualitative research where I have interviewed 12 people aged 25 to 35 years with different connections to Kristiansand.

The results of the thesis show that there are several place-based qualities that young people value and which are important for choosing a place to live. It is shown in this study that place-based qualities such as access to authentic experiences and the opportunity to live your preferred lifestyle is important for this age group. This includes physical place qualities such as access to restaurants and nightclubs, green- and recreation areas and accessibility related to public transport. Furthermore, my results on social aspects such as access to networks and open and tolerant societies are important for young adults' choice of residence. At the same time, results show that access to work is still important, and that it is often work that makes the move possible. This thesis therefore concludes that the choice of place of residence is a complex and multidimensional process where both access to preferred place-based qualities and work are important for the choice of place of residence.

INNHALDSFORTEGNELSE

1	Introduksjon	7
1.1	Bakgrunn og aktualisering	7
1.2	Oppgavens formål.....	10
1.3	Presentasjon av problemstilling.....	10
1.3.1	Begrepsavklaring:.....	10
1.4	Kristiansand som case	11
1.5	Oppbygging av oppgaven.....	15
2	Oppgavens teoretiske rammeverk.....	17
2.1	Mobilitet og migrasjon	17
2.2	Livsløpsteori	18
2.3	Strukturelle forklaringer på flytting.....	20
2.4	Jobb eller fasiliteter?.....	21
2.5	Unge voksnes flyttemønster	24
2.6	Global økonomi og konkurranse mellom byer	25
2.7	Sted.....	30
3	Metodisk gjennomgang.....	34
3.1	Datainnsamling.....	34
3.1.1	Forskningsstrategi	34
3.1.2	Forholdet mellom teori og empiri	34
3.1.3	Intervju	35
3.1.4	Utvelgelse av informanter	36
3.1.5	Gjennomføring av intervjuene	37
3.2	Analyse som metode.....	39
3.2.1	Tematisk analyse	39
3.3	Kvalitetskriterier.....	40
3.3.1	Pålitlighet	40

3.3.2	Troverdighet	41
3.3.3	Overførbarhet	41
3.3.4	Bekreftbarhet	42
3.4	Metodiske svakheter	42
3.5	Etiske overveielser.....	43
4	Resultater og diskusjon	45
4.1	Oversikt over informanter	45
4.2	Fysiske og sosiale stedskvaliteter	46
4.2.1	Fysiske stedskvaliteter.....	46
4.2.2	Sosiale stedskvaliteter	56
4.2.3	Flytting som en faktor i seg selv	64
4.3	Tilgang til arbeid som et viktig aspekt	66
4.3.1	Sistårsstudenter- når jobb er det viktigste	67
4.3.2	Delte meninger blant informanter	69
4.4	Overordnet diskusjon.....	72
4.4.1	Livsfase	72
4.4.2	Ikke permanente flyttinger	73
4.4.3	Holdninger og omdømme som en påvirkningsfaktor.....	75
4.4.4	Valg av bosted som en multidimensjonalprosess.....	76
4.5	Oppsummering av resultater og diskusjon	79
5	Konklusjon.....	83
5.1	Videre forskning	85
6	Litteraturliste.....	87
7	Vedlegg	91

Figurliste

Figur 1: Folkemengden etter aldersgrupper, 1980-2018 og framskrevet 2019-2060 (Leknes, 2021).....	8
Figur 2: Lokasjon av Agder fylke (Kartverket, hentet fra Nordeca Insight 26.05.22).....	12
Figur 3: Plasseringen av Kristiansand kommune i forhold omkringliggende områder (Kartverket, hentet fra Nordeca Insight).	12
Figur 4: Forventet befolkningsvekst, hovedalternativ, Kristiansand (Statistisk Sentralbyrå, 2020).....	13
Figur 5: Oppgavens oppbygning	15
Figur 6: Lees migrasjonsmodell (Lee, 1996, i Carling, 2017).....	18
Figur 7: Livsløpsteori (Mulder & Hooimeijer, 1999, i van Ham, 2012)	19
Figur 8: Foreldres gjennomsnittlige fødealder ved første barns fødsel, etter år. Mors fødealder første barn. (SSB, u.å.)	21
Figur 9: Innenlands flyttesannsynlighet mellom kommuner etter kjønn og alder, per 1000 (Leknes, 2018).....	25
Figur 10: Anholts city brand inde hexagon (Anholt, 2007).....	27
Figur 11: Oversikt over de viktigste fysiske stedskvalitetene for valg av bosted.....	47
Figur 12: Oversikt over de viktigste aspektene ved sosiale stedskvaliteter	57

Tabelliste

Tabell 1: Fordeling av flyttemotiver i 1972 og 2008. Landet som helhet. Prosent. (Aure et al., 2012, s.83).	22
Tabell 2: Oversikt over stedskvaliteter basert på Florida (2002) sin forskning på den kreative klassen (Florida, 2002; Trip, 2007).	33
Tabell 3: Informantoversikt med navn og alder.	46
Tabell 4: Oversikt over de viktigste fysiske og sosiale stedskvaliteter som er kommet frem i denne oppgaven og hvordan Kristiansand svarer til disse	79

Illustrasjonsliste

Illustrasjon 1: Vippra (Vippra. no, u.å.)	51
Illustrasjon 2: Vinbaren på Mølla (Vinbaren på mølla, 2021.)	51

1 INTRODUKSJON

Spørsmålet «Hvor skal jeg bo?» må mange stille seg selv flere ganger i livet. Det kan være et spørsmål både til frustrasjon og til glede, men hvorfor ender man opp der man bor? Tema for denne oppgaven er mobilitet og flyttemønster blant unge voksne. Unge voksne er den gruppen i samfunnet som flytter desidert mest (Aure et al., 2012; Florida, 2008). Etter fylte 30 år flytter en sjeldnere og over kortere avstander, noe som betyr at få personer over 40 år flytter inn eller ut (Sandal, 2010). I praksis betyr dette at steders evne til å tiltrekke seg unge er essensiell for sikre en positiv befolkningsutvikling. Byer som derfor klarer å tiltrekke seg unge, vil gå ut som vinnere i konkurransen om å tiltrekke seg mennesker (Florida, 2008). På bakgrunn av dette vil det være nødvendig å finne ut hva fremtidens unge vil stille som krav til steder de skal bosette seg (Sandal, 2010). Det vil derfor være interessant å se nærmere på hva som ligger bak denne gruppens valg av bosted. Forskning viser at flere unge opplyser andre faktorer ved flytting enn tradisjonelle forklaringer som tilgang til relevant arbeid. En ser i dag en økende vektlegging på aspekter som stedskvaliteter og andre sosiale miljøforklaringer. Sandal (2010) påpeker dette og argumenterer at

«Det er ikke lenger bare arbeidsplasser som er avgjørende for bostedsvalg, selv om variasjonsbredde og muligheter for å realisere seg selv i yrkeslivet og ta i bruk sin utdanning, trolig alltid vil være en viktig faktor. Sosialt og fysisk miljø og kultur- og annet tjenestetilbud synes å bli tillagt stadig større vekt» (Sandal, 2010, s. 12).

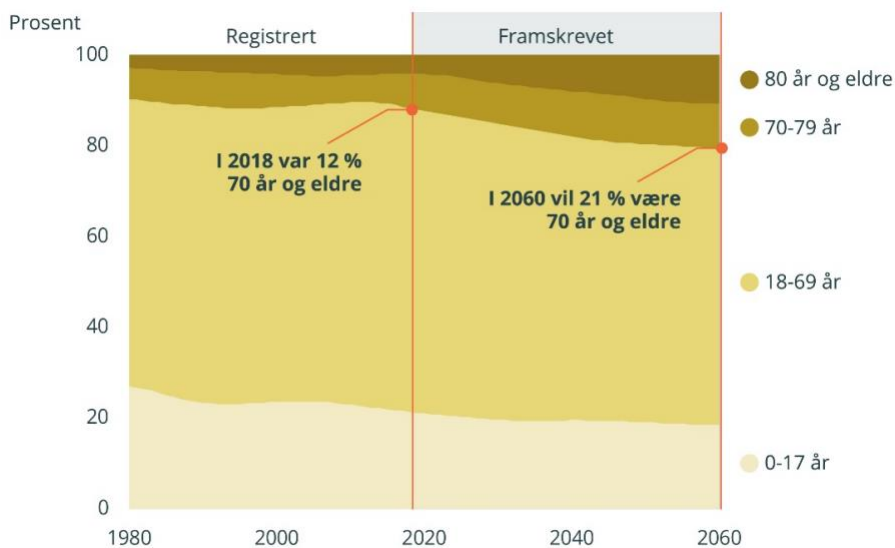
Som Sandal (2010) poengterer vil sosialt og fysisk miljø og kultur- og annet tjenestetilbud bli vektlagt høyere grad enn tidligere. Det samme kommer frem gjennom en bo- og flytteundersøkelse fra 2008. Til tross av økt vektlegging av stedskvaliteter ved valg av bosted, er det usikkerhet rundt hva disse stedskvalitetene faktisk er. Det vil derfor være interessant å undersøke hvilke og hvilken betydning stedskvaliteter unge voksne anser som viktige ved valg av bosted, og i hvilken grad tilgang til jobb påvirker dette. Gjennom intervjuer og analyser vil denne oppgaven forsøke å belyse betydning av stedskvaliteter for unge voksnes valg av bosted. Oppgaven vil ta utgangspunkt i et teoretisk rammeverk som ville danne rammen for analyse og diskusjon.

1.1 BAKGRUNN OG AKTUALISERING

Norge og flere andre vestlige land står ovenfor en stor samfunnsutfordring både i dag og i årene som kommer. Andelen av den eldre befolkningen vil i årene fremover stige, noe som fører til økt belastning på samfunnskritiske funksjoner og større etterspørsel etter arbeidskraft.

Ifølge hovedalternativet til Statistisk Sentralbyrå (middels utvikling i både fruktbarhet, levealder, innenlandske flyttinger og innvandring, MMMM- alternativet) vil andelen av befolkningen som er over 70 år mer enn dobles frem mot 2060 (Leknes, 2018). Samtidig ser en at alle aldersgrupper under 70 år har en relativt stabil utvikling. Dette fører til at prosentandelen av eldre i befolkningen øker. Se figur 1.

Figur 1: Folkemengden etter aldersgrupper, 1980-2018 og framskrevet 2019-2060 (Leknes, 2021)

En økning av antall eldre vil ha betydning på forsørgerbyrden for eldre. Forsørger byrden for eldre er et mål som viser antall eldre som typisk ikke er i arbeid, mot antall personer som typisk er i arbeid (Leknes, 2018). En konsekvens av dette er at det vil være viktig for steder å tiltrekke seg den arbeidskraften som er nødvendig for å sikre samfunnskritiske funksjoner i fremtiden.

I lys av dagens globale og kapitalistiske verdensøkonomi, vil steders evne til å tiltrekke seg mennesker være essensielt for å svare på de utfordringene samfunnet står ovenfor.

Økonomisk kapital går på tvers av byer og landegrenser, og visker i stor grad ut de tydelige territorielle skillelinjene. At vi lever i en grenseløs verden, der geografi ikke lengre spiller en rolle har i denne sammenheng blitt argumentert for (Pike et al., 2017). Denne tankegangen har blitt svært kritisert, hvor argumenter begrunnes med at geografi i dag spiller en enda viktigere rolle enn før. Utrykket «klebrige steder i glatte rom», formulert av Markusen (1996) er et grunnprinsipp når det kommer til denne tematikken. Markusen (1996) forklarer gjennom dette viktigheten av at steder gjør seg selv «sticky» (klebrige) for å klare og tiltrekke seg mennesker og virksomheter i en «slippery» (glatt) verden. Gjennom teknologi har

internasjonale bedrifter mulighet til å koordinere virksomheten på tvers av tid og rom (Dicken, 2015). Dette gjør at bedrifter har mulighet til å etablere seg på de mest lønnsomme og gunstigste stedene for produksjon, kapital og arbeidskraft. Dette fører igjen til en konkurranse mellom byer og steder for å tiltrekke seg kapital og arbeidskraft.

Etter en økt nyliberal politisk tankegang har det offentlige har gått fra å være regulerende makt, til i større grad fungere som tilrettelegger for kapital og investeringer (Jonas et al., 2015). Ricard Florida er et kjent navn innenfor feltet global økonomi og byers konkurranseevne. Han poengterer at for at byer skal overleve i den globale økonomien må de kunne tiltrekke seg den kreative klassen (Florida, 2005). Dette er mennesker med høyere utdanning og som jobber innenfor kreativ problemløsning. Byer som klarer å være attraktive for den kreative klassen, er byer som også er økonomisk suksessfulle. Hans tankegang går ut på at bedrifter følger etter mennesker, og ikke omvendt som det ofte har blitt hevdet (Florida, 2005). Det vil derfor være nødvendig at byer klarer å tiltrekke seg den kreative klassen som består blant annet av mennesker med høy utdanning og høy menneskelig kapital. Videre argumenterer Florida (2005) at den kreative klassen ikke flytter til steder på grunn av tradisjonelle motiver som arbeid. Befolkningen i den kreative klassen ser heller etter høy-kvalitets opplevelser, åpenhet for mangfold og muligheten for å leve ut deres identitet og muligheter (Florida, 2005). Det vil si at gode steder som er attraktive steder for den kreative klassen, vil tiltrekke seg en viss type mennesker, som igjen vil føre med seg vekst i kunnskapsnæringene og høyere økonomisk kapital.

På bakgrunn av overnevnte utfordringer vil byers evne til å tiltrekke seg mennesker være nødvendig for å opprettholde en bærekraftig utvikling. Da tidligere forskning har vist at befolkningen blir mindre mobile og flytter mindre etter fylte 30, vil det derfor være essensielt for steder å klare å tiltrekke seg gruppen i denne aldersgruppen. Det vil derfor være nødvendig å finne ut hva fremtidens unge vil stille som krav til steder de skal etablere seg (Sandal, 2010). Tidligere forskningen på flytting og flyttevalg viser at hvor og hvorfor en ønsker å flytte er et komplekst felt med flere aspekter (Clark & Maas, 2015; Feijten et al., 2008; Vilhelmsen & Thulin, 2016). Forskningen viser til at selv om tradisjonelle forklaringer på flytting som arbeid og familie fremdeles står sterkt i dag, ser en at en økende andel også setter andre fysiske og sosiale aspekter ved flytting høyt når valget om å flytte skal tas (Vilhelmsen & Thulin, 2016). Dette kan blant annet være for å leve ut en viss livsstil, opplevelser, at en ønsker en forandring eller andre miljømessige flyttinger (Vilhelmsen & Thulin, 2016). Dette viser at miljøet ved et sted i større grad spiller en viktigere rolle på unge

voksenes flyttemønster, og at steders fysiske og sosiale stedskvaliteter påvirker til flyttevalg. Det er dog ikke gjort så mye forskning på hva disse miljømessige aspektene faktisk er, og hva som er grunnen til at et visst sted skiller seg ut fra andre steder.

1.2 OPPGAVENS FORMÅL

Oppgaven vil, basert på overnevnt argumentasjon, ha som formål å undersøke hva som påvirker bostedsvalg hos unge voksne mellom 20 til 35 år. I den forbindelse er det interessant å finne ut hvilke fysiske og sosiale stedskvaliteter som påvirker dette valget. Dette vil være kunnskap som kan bidra til å gi en forståelse hva det offentlige eller andre private aktører må ta hensyn til for å være attraktive for denne gruppen.

Etter endt litteratursøk på feltet kan en se det er forsket lite på unge voksnes flyttemotiver i Norge siden 2010. Videre er det gjort lite kvalitativ forskning på feltet i Norge. Ved å ta i bruk dybdeintervjuer vil en kunne få en dypere forståelse som vil kunne fungere som et supplement til tidligere kvantitativ forskning. Samtidig er mye av den tidligere forskningen basert seg enten på distriktene og/eller Oslo. Min forskning på dagens unge voksne i en mellomstor norsk by kan derfor bidra med ny forståelse på feltet.

1.3 PRESENTASJON AV PROBLEMSTILLING

Med utgangspunkt i overnevnte problemfelt skal jeg gjennom denne oppgaven undersøke hva som påvirker unge voksnes valg av bosted. Som litteraturen poengterer, vil en aldrende befolkning i kombinasjon med den globale kapitalistiske verdensøkonomien gjøre det ekstra viktig for byer å tiltrekke seg den yngre befolkningen. Mitt prosjekt har som formål å få en dypere kunnskap om hva unge voksne vektlegger ved valg av bosted.

Jeg har derfor formulert følgende problemstilling med tilhørende underproblemstillinger:

- *Hva påvirker unge voksnes valg av bosted?*
 - o *Hvilke fysiske og sosiale stedskvaliteter har betydning?*
 - o *Hvordan påvirker tilgang til arbeid valg av bosted?*

1.3.1 Begrepsavklaring:

Unge voksne: I denne oppgaven vil unge voksne omhandle mennesker i alderen 20-35år. Aldersspennet mellom 20 til 35 år er valgt da dette ofte er innenfor aldersspennet som blir brukt i litteraturen. Bo- og flytterundersøkelsen fra 2008 deler denne gruppen inn i to

kategorier, en med 21 til 28 år, og en med 28 til 35 år (Aure et al., 2012). For å kunne sammenligne mine resultater med Bo- og flytteundersøkelsen fra 2008 har jeg derfor valgt å slå sammen disse, som gir aldersspennet 20 til 35 år.

Fysiske og sosiale stedskvaliteter: I litteraturen finnes det ingen klare definisjoner på dette begrepsparet, da det ofte variere ut fra hva det forskes på (Lambiri et al., 2006). Denne oppgaven tar utgangspunkt Vilhelmson og Thulin (2018) sin forståelse av begrepet der fysiske og sosiale stedskvaliteter kan forstås som stedbundne kvaliteter som tilgang til aktiviteter, fasiliteter og mennesker.

I denne oppgaven refereres fysiske stedskvaliteter til aktiviteter og fasiliteter ved et sted. Dette kan blant annet være natur og grøntområder, det bygde miljø, fasiliteter som restauranter, museum og kulturtilbud, tilgjengelighet og transport, boligmarked og lignende. Sosiale stedskvaliteter refereres til det menneskelige ved et sted. I denne oppgaven referer dette til faktorer som trivsel, nettverk, holdninger og tilhørighet.

Bosted: Bosted vil i denne oppgaven refereres til en større skala ved sted, og kan forstås som en kommune, by eller tettsted. Oppgaven omhandler derfor ikke bosted på mindre skala som bolig, nabolag eller bydel. Valg av bosted refereres derfor til valg av kommune, by eller tettsted.

Arbeid: Arbeid refereres til i denne oppgavens som inntektsgivende arbeid. Arbeid vil derfor brukes likestilt med begrepet jobb.

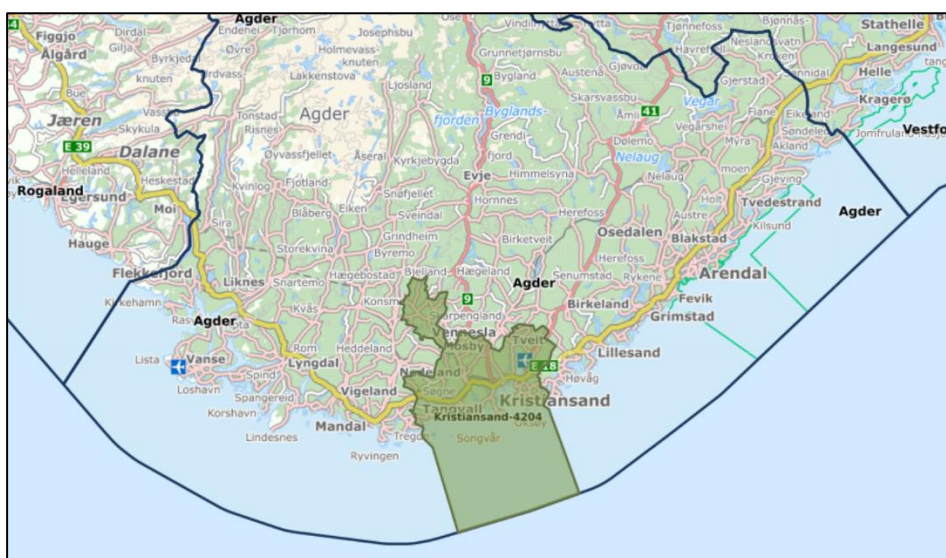
1.4 KRISTIANSAND SOM CASE

For å undersøke problemstillingen ønsker jeg å ta utgangspunkt i Kristiansand kommune. Kristiansand ligger i Agder fylke sør i Norge. Se figur 2. Videre er Kristiansand lokalisert ved kysten sentralt i Agder. Se figur 3.

Figur 2: Lokasjon av Agder fylke (Kartverket, hentet fra Nordeca Insight 26.05.22)

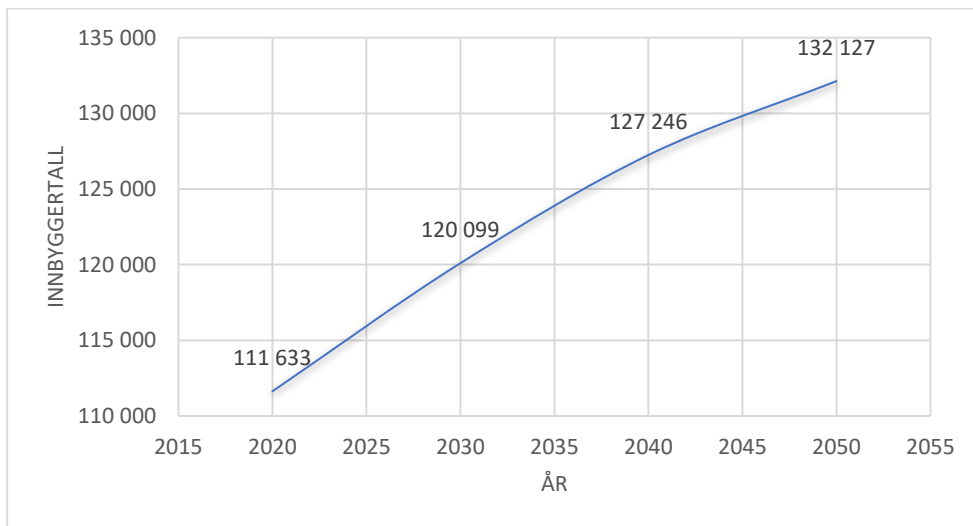

Figur 3: Plasseringen av Kristiansand kommune i forhold omkringliggende områder (Kartverket, hentet fra Nordeca Insight).

Kristiansand er den største kommunen i Agder med 113 920 innbyggere ved første kvartal 2022 (Statistisk sentralbyrå, 2021). Videre er Kristiansand den sjettede folkerike kommunen i Norge, hvor kun Oslo, Bergen, Trondheim, Stavanger og Bærum har flere innbyggere (Statistisk sentralbyrå, 2021). Kommunen har en forventet positiv befolkningsvekst frem mot 2050 (Statistisk sentralbyrå, 2020). Dette er basert på statistisk sentralbyrå sitt hovedalternativ, hvor man tar utgangspunkt i middels utvikling i både fruktbarhet, levealder, innenlandske flyttinger og innvandring, også kalt MMMM-alternativet (Statistisk sentralbyrå, 2018).

Figur 4: Forventet befolkningsvekst, hovedalternativ, Kristiansand (Statistisk Sentralbyrå, 2020).

Den viktigste grunnen til befolkningsøkningen i Kristiansand de siste årene har vært innvandring. Samtidig har Kristiansand hatt en positiv gjennomsnittlig netto innenlands flytting på 350 personer i året (Kristiansand kommune, 2021). Fra 2011 til 2020 har det flyttet om lag 5000 personer i året til Kristiansand fra andre steder i landet. I den samme perioden har det flyttet omkring 4750 fra kommunen i året (Kristiansand kommune, 2021). Dette viser at Kristiansand kommune står i en heldig posisjon som tilflyttings kommune. Likevel ser Kristiansand kommune at det å tiltrekke og beholde kompetanse er og vil være en utfordring nå og i fremtiden.

Kristiansand kommune har en visjon om å være en attraktiv kommune for ulike deler av befolkningen. Kommuneplanens samfunnsdel for Kristiansand kommune «Sterkere sammen- Kristiansand kommune mot 2030» legger grunnlaget for hva kommunen skal ha som fokusområder i årene frem mot 2030. Et av kommunens satsningsområder er at

Kristiansand skal være en skapende og kompetent kommune, og være regionhovedstad og drivkraft i regionen (Kristiansand kommune, 2020). Med dette så ønsker kommunen å utvikle et attraktivt og bærekraftig næringsliv, blant annet gjennom at «Kristiansand er en vekstkraftig, nasjonalt ledende og internasjonalt orientert regionhovedstad» som tiltrekkes seg arbeidsgivere, arbeidstagere, studenter og besøkende (Kristiansand kommune, 2020, s. 14-15). Samtidig ser kommunen at det å tiltrekke seg kompetanse er og vil være en utfordring både nå og i fremtiden (Kristiansand kommune, 2021). De skriver blant annet at «kampen om kompetansen er global, og det må arbeides systematisk og langsiktig med å tiltrekke og beholde kompetanse i regionen» (Kristiansand kommune, 2021).

En av fordelene Kristiansand har er deres status som universitetsby. Med over 9000 studenter på UiA campus Kristiansand har byen stor fordel med å tiltrekke seg unge (*Om UiAs campuser*, u.å.). Dette i tillegg til en rekke andre private utdanningsinstitusjoner. Byer med universiteter har historisk en fordel med å tiltrekke seg unge, da mange ofte velger å bosette seg i samme område som de har studert (Florida, 2008). Det at Kristiansand er en universitetsby kan derfor gi enorm mulighet til å tiltrekke og beholde høy faglig kompetanse på mange områder.

1.5 OPPBYGGING AV OPPGAVEN

I dette delkapittelet skal oppgavens struktur og innhold gjennomgås.

Dette gjøres for å gi leseren er bedre oversikt og forståelse over oppgavens innhold. Oppgaven er delt inn i fem hovedkapitler, med tilhørende underkapitler. Figur 5 viser en oversikt over oppgavens oppbygning.

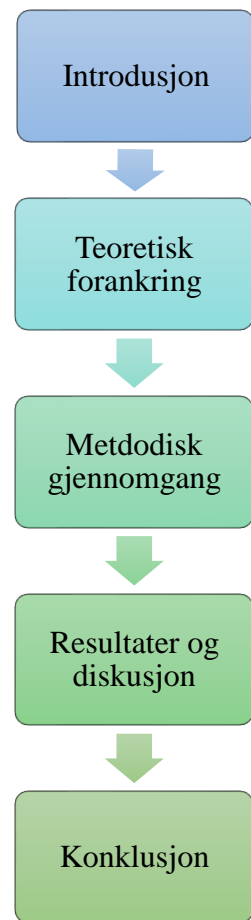
Kapittel 1 består av fire delkapitler. Hvor bakgrunn og aktualisering av tema blir gjort rede for, og hvor oppgavens problemstilling blir presentert. Videre går jeg gjennom Kristiansand som case, der jeg diskuterer hvorfor dette er en relevant case for oppgaven.

Kapittel 2 presenterer oppgavens teoretiske rammeverk. Dette kapittelet går først gjennom generell teori på mobilitet, migrasjon og sted, før den tar for seg flytte- og livsløpsteori. Videre går jeg nærmere inn på strukturelle forklaringer ved flytting, og samfunnsendringer som har skapt et skifte innenfor flytteteori. Deretter blir tidligere forskning på feltet fremstilt der forholdet mellom jobb eller fasiliteter blir belyst. Til slutt i oppgavens teorikapittel blir teori innen global økonomi og konkurranse mellom byer gjort rede for, med et spesielt fokus på Ricard Florida og hans teorier om den kreative klassen og konkurransedyktighet.

Kapittel 3 tar for seg oppgavens metodikk. Hvor gjennomføringen av innsamlet empiri blir gjennomgått og diskutert. Valg av datainnsamling, analyse av innsamlede data, kvalitetskriterier, metodiske svakheter og etiske overveielser blir her presentert. Målet med kapittelet er å gi en forståelse over gjennomført metode og gi innblikk i innsamlet empiri.

Kapittel 4 presenterer oppgavens empiriske funn og disse blir diskutert opp mot oppgavens teoretiske rammeverk. For å gjøre det lettere for leser har kapittelet en løpende vekslning mellom empiri og diskusjon. Dette er gjort for å skape en bedre sammenheng mellom disse slik at en lettere har mulighet til å se likheter og ulikheter mellom teori og empiri. Kapittelet er delt inn i fire underkapitler. Første delkapittel tar for seg første del av problemstillingen og presenterer og diskuterer unge voksenes valg av bosted opp mot fysiske og sosiale stedskvaliteter. Delkapittel to tar videre for seg andre del av problemstillingen og presenterer

Figur 5: Oppgavens oppbygning

funn rundt unge voksenes valg av bosted og hvordan jobb henger sammen med dette. Delkapittel 3 består av en overordnet diskusjon der de større linjene blir diskutert. Siste delkapittel oppsummerer de viktigste funnene. Dette er gjort for å kunne trekke de større linjene mellom empiri og teori.

Kapittel 5 er avsluttende kapittel der oppgavens konklusjon vil bli presentert. Kapitlet har som formål å oppsummere det jeg mener er de viktigste empiriske funnene og sammenhengene. Samtidig tar konklusjonen for seg hovedaspektene mellom teori og empiri. Hvor det avslutningsvis skal gi svar på oppgavens problemstilling.

2 OPPGAVENS TEORETISKE RAMMEVERK

I dette kapittelet skal relevant teori på feltet belyses i tråd med oppgavens problemstilling. Teorikapittelet er delt inn i syv delkapitler. Første delkapittel, 2.1, tar for seg generell teori på mobilitet og migrasjon, og ser blant annet på hva som ligger i disse to begrepene. Delkapittel 2.2 gjennomgår livsløpsteori, mens delkapittel 2.3 ser på strukturelle forklaringer på flytting. Delkapittel 2.4 redegjør for tidligere forskning og teori innen flytting og bosted, hva dette sier i henhold til arbeid. Videre ser delkapittel 2.5 på generelle trekk ved unge voksnes flyttemønster. Delkapittel 2.6 presenterer teori på global økonomi og konkurranse mellom byer, med et spesielt fokus på Florida (2002) sine teorier. Siste del kapittel, 2.6

2.1 MOBILITET OG MIGRASJON

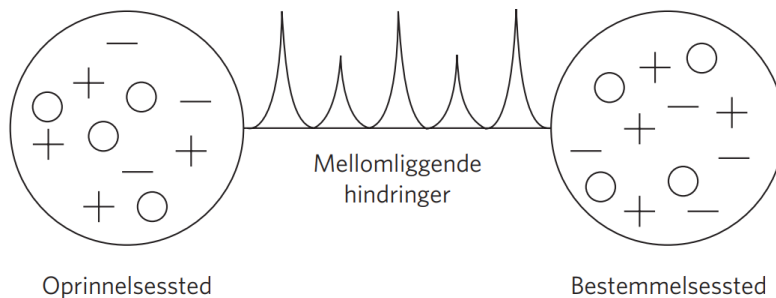
I dagligtale refereres mobilitet som regel til noe som er i bevegelse. Urry (2007) skiller mellom fire forståelser av begrepet mobilitet. For det første kan mobilitet bety noe som er i bevegelse eller som har mulighet til å være i bevegelse. For det andre kan mobilitet ses på som en mobb eller en gruppe som er i bevegelse, og blir oppfattet som uorden da det er i bevegelse. For det tredje kan mobilitet ses på som et sosialt fenomen der mobiliteten er vertikal i et sosialt hierarki. For det fjerde kan mobilitet forklares i form av migrasjon og lengre bevegelsesmønstre over geografiske områder (Urry, 2007). I denne oppgaven vil mobilitetsbegrepet forstås i form av den siste forklaringen, nemlig bevegelse i over geografiske områder.

Tidligere forskning på mobilitet har blitt kritisert for å være 'a-mobile', altså at tidligere samfunnsvitenskapelig forskning ikke har klart å undersøke hvordan det romlige i det sosiale livet påvirker både den faktiske og den forestilte bevegelsen av mennesker fra et sted til et annet (Sheller & Urry, 2006). Sherry og Urry (2006) hevder at «samfunnsvitenskapen har i stor grad ignorert eller bagatellisert betydningen av systematiske bevegelser av mennesker for arbeid og familieliv, for fritid og fornøyelse, og for politikk og protest» (s. 208). De argumenterer derfor for et nytt mobilitetsparadigme (new mobilities paradigm), der man ser på mobilitet som en aktiv prosess og ikke bare en direkte transaksjon fra en lokasjon til en annen (Coulter et al., 2016; Sheller & Urry, 2006).

Migrasjon kan, som vist over, ses på som en måte å forstå mobilitet på. Kort fortalt defineres migrasjon som 'bytte av bosted' (Carling, 2017). Det kan forklares som en permanent eller semi-permanent bytte av bosted, og hvor det ikke er skilles mellom lange eller korte

flyttinger, frivillig eller ufrivillig eller mellom ekstern eller interne flyttinger (Lee, 1966). Begrepet migrasjon kan derfor brukes om både korte og lange flyttinger, og skiller ikke om det er begrunnet i et frivillig valg eller tvang. Begrepet intern migrasjon blir brukt ved flyttinger innad i et land (Carling, 2017). Lee (1966) sin migrasjonsmodell (se figur 6 nedenfor) blir i mange sammenhenger brukt for å forklare migrasjon.

Figur 6: Lees migrasjonsmodell (Lee, 1996, i Carling, 2017)

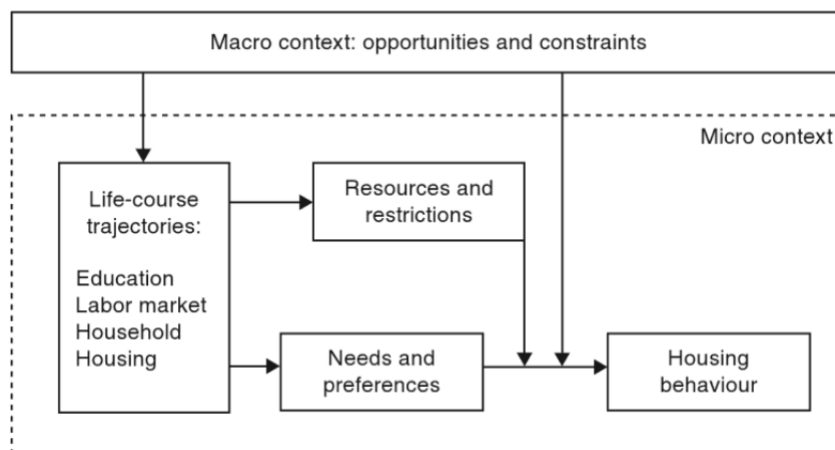
Han poengterer at uansett hva slags type migrasjon det er snakk om vil det alltid være faktorer ved opprinnelsessted, faktorer ved bestemmelsessted og mellomliggende hindringer som påvirker migrasjonshandlingen (Lee, 1966). I tillegg vil det alltid være personlige faktorer som preget migrasjonsbilde (Lee, 1966). Modellen forsøker å forklare at det alltid vil være positive og negative faktorer ved både opprinnelsessted og bestemmelsessted, og at ved ønsket migrasjon vil faktorer ved begge steder bli tatt i betraktning og om en mulig migrasjon derfor er ønskelig. Lee (1966) poengterer dog at en person vil som regel kunne si de positive og negative sidene med opprinnelsessted, men vil aldri kunne ha det fulle bilde av bestemmelsesstedet i forkant av migrasjon. Det samme gjelder de mellomliggende hindringene, hvor det kan være vanskelig å forutsi hindringer som kan oppstå underveis.

2.2 LIVSLØPSTEORI

Flyttevalg handler om å forstå de valgene hushold tar i henhold til lengde, type, størrelse og lokasjon av bosted (van Ham, 2012). Det er dog viktig å poengtere at begrepet «valg» kan virke noe misvisende da ikke alle hushold har et reelt valg. Husholds flytteønsker og valg kan derfor ikke bli sett på som et felles begrep da hushold ikke alltid har mulighet til å realisere sine ønsker knyttet til økonomisk kapasitet. Hushold velger derfor bosted på bakgrunn av hvilke ønsker som kan realiseres på bakgrunn av deres budsjett og muligheter på boligmarkedet (van Ham, 2012).

En velkjent teori innen flytteforskning er livsløps teori (life-course approach). Dette er et nyttig redskap da den ser på ulike faktorer som påvirker flyttevalg (van Ham, 2012). Denne teorien baserer seg både på mikro- og makronivå. Hvor mikronivå omhandler selve husholdningen, mens makro nivå omhandler aspekter der husholdningen ikke har noen påvirkningsmulighet, som blant annet samfunnsøkonomi, politikk eller boligmarked. Livsløpsteorien går ut på at hendelser i løpet av livet påvirker preferanser og behov i forhold til bosted. I et livsløpsperspektiv vil dette kunne være å flytte ut av barndomshjemmet for å ta utdanning, senere bosette seg med en partner, få barn, bli skilt, bli gammel i tillegg til andre hendelser som kan oppstå i løpet av et livsløp. Livsløpshendelser påvirker behov og preferanser, som fører til boligadferd. Dette blir igjen påvirket av ressurser og begrensinger hos husstanden. Samtidig vil faktorer på makronivå påvirke hva som er mulig for en husstand (van Ham, 2012). Se figur 7.

Figur 7: Livsløpsteori (Mulder & Hooimeijer, 1999, i van Ham, 2012)

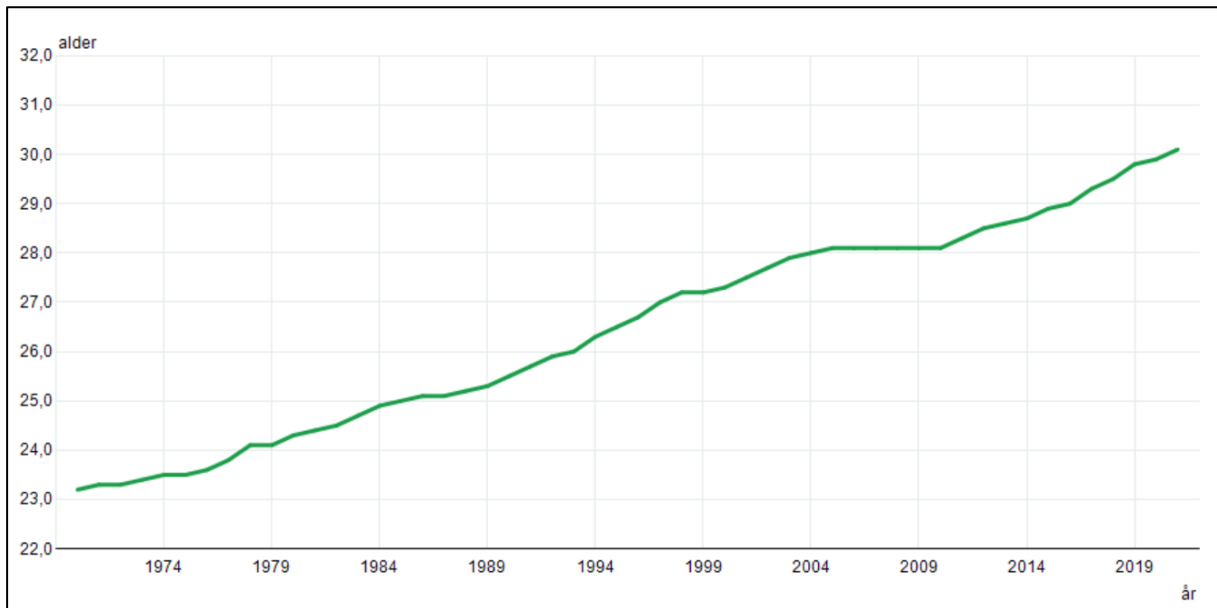
Livsløpsteorien er en videreutvikling av livssyklus teori (life-cycle theory) der boligadferd baserer seg på steg i et husholds livssyklus der behovet for mer eller mindre plass påvirker boligbehovet. Dette er en eldre teori fra 50-tallet som forslår en lineær progresjon i livsløpet som avgjøres etter størrelse på familien, alder og barn (van Ham, 2012). Denne teorien har fått mye kritikk for å være for deterministisk og hvor det er lite rom for andre boformer og bolig karrierer. Livssyklus teorien fanger derfor ikke opp befolkningen som ikke følger den samme progresjonen, som blant annet single, par uten barn, skilsmisser og personer som gifter seg på nytt (van Ham, 2012). Befolkningen og flyttemønsteret er for kompleks for å forklares ut fra en så lineær og positivistisk tilnærming. Livssyklusteorien har derfor de siste årene blitt erstattet av livsløpsteorien som er mer fleksibel for ulike familieformer og livshendelser, og som derfor er en mer egnet teori for å forklare bolig- og flytteadferd.

2.3 STRUKTURELLE FORKLARINGER PÅ FLYTTING

En befolkningstrend som har preget den vestlige verden de siste tiårene er det som kalles «second demographic transition» (SDT) (Lesthaeghe, 2014). Denne overgangen viser til et skifte i befolkningen hvor en ser økt levealder, lavere fruktbarhetstall, andre boformer enn giftemål, mindre sammenheng mellom giftemål og barn, høyere grad av skilsmisser og en økt kvinneandel i arbeid og utdanning (Lesthaeghe, 2014). Dette vil igjen påvirke flyttemønsteret i befolkningen. Tidligere var flyttemønsteret preget av giftemål og familiedannelse, hvor en fulgte en mer linear og deterministisk flytteprogresjon som er nærmere knyttet opp mot livssyklusteorien (Florida, 2008). Etter overgangen til mer varierte befolkningstrender og levemåter gjennom SDT, har en sett ulike endringer i flyttemønsteret. Da befolkningen ofte venter lengre med å gifte og få barn, eller ikke gjør noen av delene vil ulike boformer oppstå. Samtidig ser en at folk tar høyere utdanning som gjør at unge blir lengre i utdanning noe som gjør at de senere går ut i arbeidsmarkedet som også påvirker flyttemønsteret (Pelikh & Kulu, 2018). Tidligere var det ofte mannen som var eneste inntektskilde til familien, og flyttemønsteret baserte seg i stor grad på mannens jobbmuligheter. På bakgrunn av økt kvinneandel i arbeidslivet vil det i dag i husstander med en kvinne og mann være et mer kompleks samspill hvor det er to som arbeidstakere og inntekter i samme husstand. Dette vil føre til en «trade off» mellom individene i husstanden om re-lokasjon og flyttevalg, og vil derfor være en mer kompleks beslutningstaking enn tidligere (Pelikh & Kulu, 2018).

Videre har gjennomsnittsalderen for førstegangsfødende i Norge steget betraktelig i løpet av de siste 50 årene (se figur 8). Gjennomsnittlig fødealder for første barn for kvinner var i 1970 på 23,2 år, mens den i 2021 var på 30,1 år (Statistisk sentralbyrå, u.å.). Bare siden 1990 har gjennomsnittsalderen steget med nesten fem år. Det vil si at det er store forskjeller på kun én generasjon.

Figur 8: Foreldres gjennomsnittlige fødealder ved første barns fødsel, etter år. Mors fødealder første barn. (SSB, u.å.)

På bakgrunn av strukturelle endringer i samfunnet de siste 50 årene, vil en i dag se flere ulike boformer, flytteperspektiver og flyttemønstre enn som var vanlig for kun noen tiår tilbake. Dette viser at beslutninger om flytting er komplekse (Clark & Maas, 2015; Vilhelmson & Thulin, 2016), og at den nyliberalistiske tankegangen om at personer flytter dit det er arbeid ikke kan forklare dette fulle bildet (Vilhelmson & Thulin, 2016).

2.4 JOBB ELLER FASILITETER?

Det er en pågående debatt innen forskning på feltet i forhold til hvor stor vekt arbeid vektlegges ved valg av bosted. En del forskning sier at tilgang til arbeid fortsatt spiller den viktigste rollen, mens andre mener at det er mer komplekst og at andre faktorer som stedsqualiteter i større grad spiller en viktigere rolle. En del tidligere forskning argumenterer for at det å finne en jobb er første prioritet for unge, og at det vil være tilgang til et arbeidsmarked som ville være den viktigste drivfaktoren (Pelikh & Kulu, 2018). Tidligere forskningen argumenterer for at flytting i størst grad er påvirket av steg i en persons livsløp, og da spesielt jobb og boligkarrierer (Mulder & Hooimeijer, 1999, i van Ham, 2012). Det er blant annet vist at flyttinger over kortere avstander er drevet av bostedsjusteringer, mens flytting over lengre avstand er drevet av arbeidsmuligheter. Nyere forskning på feltet i USA, Storbritannia og i de nordiske landene har funnet ut at langdistanse flyttinger kan være påvirket av andre faktorer enn tilgang til arbeid (Clark & Maas, 2015; Pelikh & Kulu, 2018;

Vilhelmson & Thulin, 2016). Herunder vises det at de tradisjonelle faktorene som arbeid og bolig, konkurrerer med begrunnelser innen miljømessige motiver. En ser derfor en endring på feltet der eldre og nyere forskning har ulike resultater, som kan forklares utfra strukturelle forandringer i samfunnet.

Den samme endringen ser en også i Norge, der bo- og flyttemotiv undersøkelsen i 2008 viste en sterk nedgang i arbeids- og utdanningsmotiver siden den samme undersøkelsen ble gjennomført i 1972 (Aure et al., 2012; Sørлие, 2016). Tabell 1 viser svarene gitt på spørsmålet «Hva er grunnen til at du flyttet sist gang?» (Aure et al., 2012). Her hadde informantene mulighet til å svare opptil tre svar og hvor de ble bedt om å rangere hva som var viktigst. Svarene fikk tildelt ulikt vektning i rangeringen. Flere opplyser her at sted og miljø spiller en viktigere rolle for bostedsvalg og at stedet har fått en viktigere betydning enn i 1972 (Sørлие, 2016). Se tabell 1.

Tabell 1: Fordeling av flyttemotiver i 1972 og 2008. Landet som helhet. Prosent. (Aure et al., 2012, s.83).

	1972	2008	Forskjell
ALLE MOTIVENE	100	100	0
Arbeid	37	20	-17
Bolig	29	25	-4
Sted/miljø	9	21	+12
Familie	13	27	+14
Helse	2	3	+1
Utdanning	10	4	-6

Nedgangen i arbeid- og utdanningsmotiver kan forklares ut fra to årsaksforklaringer: sentralisering og sosial utvikling (Aure et al., 2012; Sørлие, 2016). For det første har den geografiske fordelingen av befolkningen endret seg med økende sentralitet. Dette har ført til at flere mennesker bor i pendlerområder, hvor igjen kommunikasjonen har blitt bedre med kortere reisetid og lignede. Ved at flere bor sentralt har også flere tilgang til et større arbeidsmarked, noe som fører til at det er lettere å skaffe arbeid (Aure et al., 2012). Det kan derfor tenkes at flere tar arbeid for gitt, og at det er andre faktorer som spiller inn (Sørлие, 2016). For det andre har det skjedd endringer i den sosiale utviklingen med økt individualisering, som gjør at en tolker egne preferanser og atferd på nye måter (Sørлие, 2016). Tidligere kollektivistiske tankemåter har blitt byttet ut med individualisme og subjektivitet (Aure et al., 2012).

En ser videre at stedet har fått større betydning, og har økt med 12 prosentpoeng fra 1972 til 2008. Dette kan også knyttes opp mot sentralitet og arbeidsmarkedet.

Grunnen til at utdanning som flyttemotiv har sunket siden 1972 betyr ikke at færre flytter for å ta utdanning. Årsaken til dette kan forklares med at det å ta utdanning har blitt såpass vanlig at mange tar det forgitt. De fører derfor opp andre perspektiver når de skal velge hvor de skal ta utdanning, og at det er utdanningsstedet som heller spiller en rolle (Aure et al., 2012).

Litteraturen har de siste årene argumentert for at andre faktorer som stedstilknytning, steds kvaliteter og livskvalitet og andre sosiale og miljømessige faktorer spiller en viktigere rolle i bostedsvalg (Pelikh & Kulu, 2018; Vilhelmson & Thulin, 2016). Begrunnelser som stedbundne kvaliteter som tilgang til aktiviteter, fasiliteter og mennesker er med på å forklare dette (Pelikh & Kulu, 2018; Vilhelmson & Thulin, 2016). Dette handler blant annet om å søke attraktive levemiljø, med de stedskvaliteter en ønsker. En annen miljømessige forklaring en ser i nyere forskning er ønske om bytte bosted i seg selv. Dette baserer seg på ønske om å få nye impulser, oppleve et nytt sted, møte nye mennesker og lære andre kulturer. Det kan også være et press og en norm fra samfunnet rundt at en skal flytte vekk fra hjemstedet og oppleve nye steder. Videre har en også sett at noen opplyser at de ønsker å flytte fordi de er ferdig med et sted (Vilhelmson & Thulin, 2016). De vil videre, og føler ikke lengre ønske om å bli boende på den samme plassen. Disse begrunnelsene kan selvfølgelig overlappe, da det det alltid vil være faktorer som enten tiltrekker en til et sted, og dytter en ut fra et annet.

Forskning har vist at de økonomiske aspektene i liten grad kan forklare flyttevalg hos unge voksne, og at bostedsvalg i større grad kunne forklares gjennom sosiale og fysiske stedskvaliteter, personlig preferanse, familie og kulturelle normer (Pelikh & Kulu, 2018).

Selv om miljømessige faktorer ved flytting spiller en viktigere rolle nå enn tidligere, viser forskning at flyttevalg er en multidimensjonal prosess (Clark & Maas, 2015). Det er en prosess som er mer kompleks enn det den var for tre tiår siden da en så en mer direkte link mellom jobb og bosted. I dag er dette bilde mer variert, men både nyere internasjonal og norsk forskning viser at jobb fortsatt spiller en avgjørende rolle i flyttevalg (Clark & Maas, 2015; Sørli, 2010). Det har blitt hevdet at tilgang til arbeid i dag kun er en av få drivkrefter til flytting, men at det er arbeid som gjør at valget om å flytte faktisk blir tatt (Clark & Maas, 2015). Med dette argumenteres det for at mulighet for arbeid, fortsatt har en avgjørende rolle og at det ligger som premiss når flyttevalget tas. Sørli (2010) påpeker dette og poengterer at «arbeidet er i mange tilfeller den faktoren som skal til for at å kunne ta en beslutning, andre

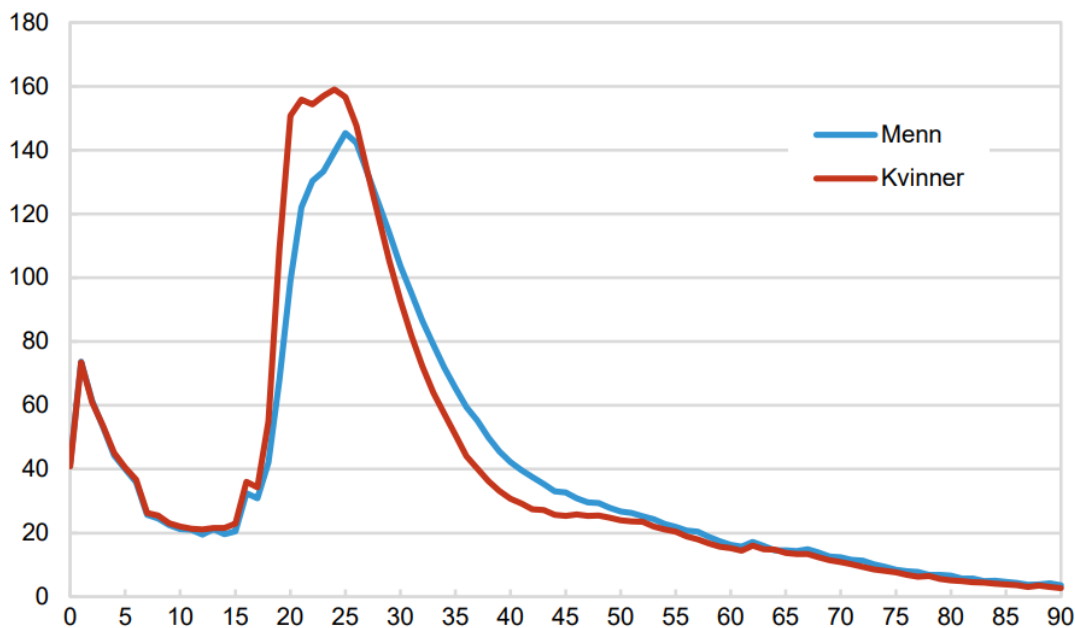
faktorer gjør at en beslutning tas» (s. 464). Han argumenterer for at jo høyere valgfrihet det er på arbeidsmarkedet, jo mer vil flytte- og bostedsvalg bestemmes ut fra andre faktorer (Sørлие, 2010). Det vil si at ved lav valgfrihet vil tilgang til arbeid og bolig bety mest. Hadde alle hatt tilgang til arbeid, ville ikke arbeid blitt brukt som et flyttemotiv (Sørлие, 2016). Videre argumenterer Sørлие (2010) at bolig betyr nest mest, og når arbeid er gjort rede for, er tilgang til bolig den nest meste nødvendige betingelsen. Han hevder at dette er spesielt viktig for unge voksne, og i forbindelse med familieetablering (Sørлие, 2010). Herunder vil det bety at tilgang til jobb står som den viktigste faktoren, bolig som den nest viktigste faktoren, hvis dette er blitt ivare tatt vil andre faktorer få en større betydning. Som forskningen viser er det noe uenighet om hvor stor rolle arbeid har i avgjørelsen om bostedsvalg, men det er enighet om at feltet har blitt mer komplekst de siste årene da de strukturelle føringene i samfunnet har endret seg. Det er i dag flere aspekter som spiller inn, og flere begrunnelser som kan gi en forklaring på hvorfor folk flytter og hvorfor de flytter dit de skal.

Når beslutning ved flytting blant unge skal tas er det tre spørsmål en må ta i betraktning, og som spiller inn på dette valget. Dette kalles «hvem-hva-hvor-faktorer», og viser til spørsmålene: «Hva skal jeg gjøre her i livet?», «Hvem skal jeg gjøre ting sammen med?» og «Hvor skal det skje?» (Aure et al., 2012, s. 95; Sørлие, 2010, s. 462). Det første spørsmålet om «Hva» er sterkt knyttet opp mot karriere, utdanning og jobb, tillegg til hobbyer og interesser. Det andre spørsmålet om «hvem» handler først og fremst om partner, familie, barn og nettverk. Det tredje spørsmålet om «Hvor» kan i mange sammenhenger kobles opp mot stedsfølelse og stedsidentitet, i tillegg til stedskvaliteter (Sørлие, 2010). En del av disse valgene og svar på «hvem-hva-hvor spørsmålene» vil basere seg på røtter som blant annet arv, slekt, venner, kultur og verdigrunnlag. Det en har sett er at utdanning ofte løsner på disse forbindelser til hjemstedet, da en får nye kontakter og nettverket endres (Sørлие, 2010).

2.5 UNGE VOKSNES FLYTTEMØNSTER

For å svare på oppgavens problemstilling vil det være nyttig å ha noe kunnskap om unge voksnes flyttemønster. Forst og fremst, er unge voksne den gruppen i samfunnet som flytter desidert mest (Leknes, 2018). Se figur 9. Tall fra Bo- og flyttemotiv undersøkelsen fra 2008 viser til de samme tendensen. Personer i alderen 20-27 er aldersgruppen som flytter mest, og dette synker betraktelig etter midten av 30 årene (Aure et al., 2012).

Figur 9: Innenlands flyttesannsynlighet mellom kommuner etter kjønn og alder, per 1000 (Leknes, 2018).

At unge flytter er ikke noen overraskelse, da en forventer høy mobilitet i forhold til utdanning og karriere, og få faktorer som holder dem igjen i forhold til familie, hus og boliglån (Siegel, 2008). Videre ser en korrelasjon mellom mobilitet og utdanning, sannsynligheten for flytting øker med utdanningsnivå (Florida, 2008). Hvor mange unge som bor på et sted kan forklares utfra tre faktorer: fødselsraten da denne generasjonen ble født, utflytting og tilflytting (Siegel, 2008). Dette handler blant annet om hvorvidt et sted er gode til å beholde de unge som allerede er der, om de er flinke til å tiltrekke nye, om mange flytter vekk og lignede. Et sted kan blant annet være flinke til å beholde sine unge innbyggere, men ha svært få tilflyttere i denne aldergruppen. Samtidig poengterer Siegel (2008) at en viss grad av utflytting er å forvente når det er snakk om unge voksne. Det er forventet at mange i denne delen av livet flytter til andre steder for å studere, jobbe og få nye impulser. Det kan være vanskelig å forutse hvor de unge ønsker å bo i fremtiden, da denne gruppen i større grad blir påvirket av trender i tiden (Sandal, 2010).

2.6 GLOBAL ØKONOMI OG KONKURRANSE MELLOM BYER

Attraktive byer og attraktive steder er begreper som ofte kommer opp i byutviklingslitteraturen. Å ha en forståelse av hva som gjør et sted attraktivt vil være viktig for å svare på oppgavens problemstilling. Ulike forskere har brukt ulike tilnærminger for å beskrive steders attraktivitet (Cruickshank & Lysgård, 2016). Cruickshank og Lysgård (2016)

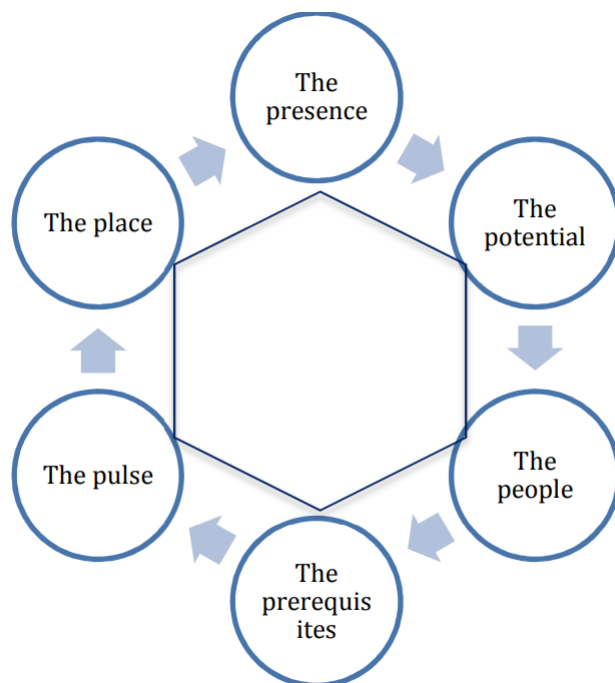
viser til at det finnes tre ulike tilnærminger for å studere steders attraktivitet. For det første, kan en se på attraktivitet som motivasjons- og tiltrekningsfaktorer som en forklaring på hvorfor folk flytter til noen steder og ikke til andre. Denne type forskning ser på attraktivitet som en drivkraft for migrasjon. For det andre, kan en tilnærming til å studere attraktivitet være å studere attraktivitet som en del av steders markedsføring og merkevare. Dette bygger på en forståelse at steder er i kontinuerlig endring, som har gitt en økt satsning på å aktivt utvikle steder i den retningen en ønsker (Cruickshank & Lysgård, 2016). Innenfor denne tilnærmingen er det å skape et produkt av stedet som kan markedsføres essensielt. For det tredje, kan steders attraktivitet ses på som steders evne til å tiltrekke kompetanse, kapital og øke sin innovative kapital (Cruickshank & Lysgård, 2016). Cruickshank og Lysgård (2016) poengterer at attraktivitet er et komplekst felt, da ulike aktører vil kunne ha forskjellig syn på hva som er attraktivt. Innen planlegging kan blant annet eksterne aktørers forståelse av attraktivitet kan skygge over befolkningens forståelse av attraktivitet (Cruickshank & Lysgård, 2016).

Globalisering er en ujevn prosess som fører til en konsentrasjon av økonomisk aktivitet på bestemte steder (MacKinnon & Cumbers, 2019). Et særlig fokus på urban agglomerasjon, der økonomisk kapital og selskaper etablerer seg i klynger i byene har vært særlig diskutert de senere årene. Grunne til dette baserer seg på den økende viktigheten av kunnskap og ferdigheter i økonomisk utvikling, som omhandler blant annet spill-overs og samarbeid på tvers av bedrifter, og tilgangen til kompetent arbeidskraft (MacKinnon & Cumbers, 2019). Grunnen bak økende agglomerasjon bunner behovet for mer kunnskap, og der det har blitt hevdet av forskere på feltet at kunnskap er den viktigste ressursen (MacKinnon & Cumbers, 2019). For at byer skal kunne svare på behovet for kunnskap og være et attraktivt sted for bedrifter å etablere seg, vil det være nødvendig å tiltrekke seg en befolkning som kan svare til dette behovet.

Globalisering har ført til at verden er et stort marked, der land, byer og regioner konkurrerer om blant annet forbrukere, turister, investorer, studenter og entreprenører (Anholt, 2007). Anholt (2007) har i den forbindelse utviklet et verktøy for å måle steders attraktivitet; The City Brand Index hexagon. Selv om denne indeksen ikke skal brukes aktivt i oppgaven for å måle et steds attraktivitet, viser den til ulike aspekter som spiller inn på et steds attraktivitet. De ulike aspektene vil derfor være nyttige å bruke som et verktøy for analyse av unge voksnes valg av bosted, og hvordan unge voksne vektlegger disse aspektene ved bosted.

Anholt (2007) skiller mellom seks ulike aspekter ved et steds attraktivitet vist i figur 10. Stedet (The place) handler om personers oppfatning av stedets fysiske aspekter. Hvordan det er å reise rundt, være ute, hvor fint det er, og hvordan klima er. Potensialet (The potential) omhandler økonomiske muligheter og tilgang til høyere utdanning. Dette aspektet viser til muligheten for å finne jobb, drive lønnsomme virksomheter og finne relevant utdanning. Pulsen (The pulse) viser til om byen appellerer til en urban livstil. Det vil si om folk synes det er interessante ting å finne på i byen. Menneskene (The people) omhandler den øvrige befolkningen i byen, om de er hyggelige og åpne, eller kalde og skeptiske til fremmede. Dette handler om hvorvidt det vil være enkelt å finne og ta del i et felleskap. Dette aspektet ser også på om en føler seg trygg. Forutsetningene (The prerequisites) viser til byens basiskvaliteter som hvordan folk tror det er å leve der, hvordan det er å finne rimelig bosted, og hvordan det offentlige tjenestetilbudet er som skoler, sykehus, kollektivtransport, idrettsanlegg og lignende (Anholt, 2007).

Figur 10: Anholt's city brand inde hexagon (Anholt, 2007).

Når det er snakk om attraktive byer og byers tiltrekningskraft, er Ricard Florida sin tese om den kreative klassen sentral. Basert på hans forskning i USA har han funnet ut av byer som er vinnere i den globale konkurransen er byer som er attraktive for den kreative klassen. Den

kreative klassen er mennesker som jobber med å «skape nye meningsfulle former» (Florida, 2002, s. 68).

I følge Florida (2002) vil bedrifter lokalisere seg der det er tilgang til kvalifisert arbeidskraft og kreative personer. Dette er spesielt områder hvor unge nyutdannede velger å bosette seg da dette er ofte er områder med relevant arbeid (Isaksen, 2006). Florida (2002) argumenterer for at bedrifter lokalisere seg der det er kvalifisert arbeidskraft, og ikke omvendt som det ofte tidligere har blitt hevdet. Dette fører til at det er arbeidskraften som kommer først, og at bedriftene kommer etter. Hvilke byer og steder som tiltrekker arbeidsplasser, er de som klarer å tiltrekke mennesker i den kreative klassen. Videre betyr dette at det er den kreative klassen som er drivkraften bak regional økonomisk vekst, og at økonomisk vekst vil finne sted på steder med høyt utdannede mennesker (Florida, 2005). For å forklare økonomisk vekst basert på den kreative klassen, viser Florida (2002) til de tre T-ene: teknologi, talent og toleranse. Mennesker som er en del av den kreative klassen, vil dras mot steder som kan tilby disse tre. For å tiltrekke den kreative klassen, generere innovasjon og stimulere til økonomisk vekst må derfor steder derfor kunne tilby disse tre (Florida, 2005). Teknologi defineres som både innovasjon og konsentrasjon av høyteknologi, talent er definert som de med bachelor grad eller høyere, mens toleranse defineres som åpenhet, inklusjon og diversitet til alle grupper i samfunnet og ulike levemåter.

I forbindelse med problemstilling knyttet til unge voksnes valg av bosted, vil Florida (2005) sin argumentasjon angående universiteter som talentmagnet være aktuell. Han poengterer at mange av de stedene som skårer høyt på kreativitet indeksen har også universiteter (Florida, 2002). Ifølge han kan et universitet bidra med mer enn å produsere forskning, men for å være en pådriver for regional vekst, må universitet svare til de tre overnevnte T'ene; teknologi, talent og toleranse. For det første, kan et universitet bidra med forskning og nytenkning innen teknologi, som kan være en kilde til nye teknologiske innovasjoner og spin-off selskaper. For det andre, kan universiteter ifølge Florida (2002) være effektive talenttiltrekkere. Ved å tiltrekke anerkjente forskere, vil universitet igjen tiltrekke studenter, som igjen kan generere spin-off selskaper og oppmuntre andre selskaper til å lokalisere seg i nærheten. Dette skaper en sirkel av selvforsterkende vekst. Til sist, kan universiteter bidra til å skape et progressivt, åpent og tolerante menneske klima, som igjen vil kunne tiltrekke andre i den kreative klassen. Gjennom dette vil universiteter kunne bidra med å skape bredere stedskvaliteter på stedene de er lokalisert (Florida, 2002).

På tross av overnevnt argumentasjon, er det viktig å presisere at universiteter ikke kan skape vekst alene og at det ikke er en linear progresjon mellom universiteter og vekst. Florida (2002) hevder at de omkringliggende omgivelsene må ha kapasitet til å bruke og generere den teknologien universitetet produserer, i tillegg til å skape de klimatiske forholdene på stedet som blant annet livstils fasiliteter og kvaliteter på stedet som den kreative klassen foretrekker. Det vil si at universitet bare er en liten del av den sosiale strukturen som kan skape vekst, da område ellers må ha de andre delene på plass som blant annet økonomisk infrastruktur og steds-kvaliteter slik at en beholder talentet som universitetet har tiltrukket.

Florida sine teorier om viktigheten av å tiltrekke den kreative klassen har fått stor anerkjennelse og denne tankegangen har blitt adoptert av mange byer rundt om i verden (MacKinnon & Cumbers, 2019). Mange byer har derfor hatt et økt fokus på å skape gode steder for den kreative klassen å bo (MacKinnon & Cumbers, 2019). Som tidligere redegjort vil teoriene til Florida være aktuelle for denne oppgaven da han belyser mange viktige aspekter ved byers attraktivitet og byers evne til å tiltrekke mennesker. For å få et mer nyansert bilde vil det samtidig være nødvendig å nevne noe av kritikken mot noen av hans teorier. Selv om Florida sine tanker om den kreative klassen har fått stor innpass i mange byer og steder, har den også fått mye kritikk. MacKinnon og Cumbers (2019) har gjort et godt stykke arbeid med å fremheve noe av kritikken mot Florida, som blir brukt som utgangspunkt i denne oppgaven for å fremheve noe av kritikken. Florida har blant annet fått kritikk for å favorisere eliten, som kan bidra til å øke polarisering i samfunnet, og gi høyt utdannede og mennesker med høy inntekt fordeler fremfor andre grupper i samfunnet (MacKinnon & Cumbers, 2019). Kritikerne poengterer at Florida neglisjerer problemstillinger knyttet til fattigdom og ulikhet, som vil kunne føre til marginalisering av grupper i samfunnet (MacKinnon & Cumbers, 2019). Å skape gode nabolag for den kreative klassen for å tiltrekke seg denne gruppen kan for eksempel føre til gentrifisering av områder i indre by, med konsekvens at det dytter deler av befolkningen ut av byen. Videre har han fått kritikk for sin teori om at kreative mennesker flytter på grunn av fasiliteter og tilbud, hvor kritikerne mener at dette ikke er tilfelle, og at tilgang til jobb fortsatt er det viktigste barometeret. I tillegg går kritikken ut på at det er arbeidsplasser som er drivkraften, og ikke at selskaper etablerer seg der den kreative klassen bor.

Isaksen (2006) diskuterer i sin artikkel om Florida (2002) sine teorier også er relevant i Norge. Siden forskningen og teoriene til Florida er basert på statistikk fra USA kan det være ulikheter som kan påvirke hvordan dette vil passe inn i en norsk kontekst. Å implementere

teorier uten å ta høyde for sted og kontekst vil kunne ha negative konsekvenser, og det vil derfor være viktig å ta høyde for dette. Da denne oppgaven baserer seg på en norsk kontekst, vil det være nødvendig å ta dette i betraktning. Isaksen (2006) poengterer blant annet at norske arbeidstakere, tradisjonelt sett, er mer lojale til sin arbeidsplass og er i større grad trofaste til arbeidsgiver enn amerikanske arbeidstakere. Dette gjør at USA i større grad kan ses på som et høymobilitetsamfunn for både personer og bedrifter. Dette kan også forklares gjennom andel større byer, der Norge i større grad består av mindre byer og færre mulige arbeidsplasser, mens det i USA er flere store millionbyer med store arbeidsmarkeder. En annen faktor som Isaksen (2006) trekker frem er hvorvidt mennesker i Norge vurderer stedskvaliteter like høyt som i Florida. Her viser Isaksen (2006) til en eldre undersøkelse gjort av Pedersen (2000) basert på statistikk fra 1996. Denne undersøkelsen viser at arbeid var den viktigste faktoren. Som tidligere vist i denne oppgaven har dette bilde blitt noe endret siden den tid, da stedskvaliteter også i her spiller en viktigere rolle enn før. En tredje og siste faktor Isaksen (2006) belyser er betydning av arbeidsinnvandring til høyteknologiske arbeidsplasser i USA. Han viser til at dette ikke har hatt like stor betydning i Norge som det har i USA, og at innvandrere til Norge i større grad går inn i yrker uten krav til høyere utdanning. Isaksen (2006) avslutter argumentasjonen med at selv om følgende forskjeller mellom Norge og USA er belyst, mot viser ikke statesikk fra Norge teorien til Florida om stedskvaliteter for den kreative klassen eller lokalisering av kunnskapsnøringer.

I denne oppgaven vil teoriene til Florida brukes til å belyse problemstillinger knyttet til byers attraktivitet og betydningen av stedskvaliteter. Det vil være nødvendig å kommentere at ikke alle informantene i denne oppgaven går innunder definisjonen til Florida med den kreative klassen. Uten at det var et premiss for utvalg av informanter har likevel alle informantene høyere utdanning, men ikke alle har utdanning innenfor det Florida kaller kreative yrker. På tross av dette mener jeg at teoriene til Florida kan bli brukt til å drøfte tematikken da han tar opp flere forståelser som kan være aktuelle for flere grupper i samfunnet.

2.7 STED

Det har blitt argumentert at verden har blitt homogenisert på grunn av globalisering og at vi oppholder oss på steder som er så like at de kunne vært lokalisert hvor som helst (Cresswell, 2015). Massey (1994) argumenterer at «things are speeding up, and spreading out». At sted ikke lengre har en betydning for dagens hypermobile mennesker er tilbakevist flere ganger. Det vil derfor være nødvendig å ha en forståelse av begrepet sted og hva begrepet inneholder.

Begrepet sted vil de fleste ha et forhold til, og blir i bruk i dagligtale uten at noen er usikker på hva som menes. Det kan blant annet være snakk om et 'fint sted' eller 'et hjemsted', da ofte referert til som en lokasjon. Selv om sted er et ord brukt av de fleste, er det vanskelig å gi en klar og kort definisjon på begrepet, og de som prøver ender som regel opp med å definere hvilke dimensjoner stedsbegrepet inneholder (Aure et al., 2015). Stedsteori viser at sted kan ha flere betydninger. Sted kan defineres som en meningsfull lokasjon, eller et sted med mening (Cresswell, 2015). Det er lokasjoner som mennesker har en tilknytning til på en eller annen måte (Cresswell, 2015). Agnew (1987) peker på tre aspekter ved et meningsfullt sted: lokasjon (location), lokalitet (locale) og stedsoppfatning (sense of place). For det første vil steder alltid ha en lokasjon, det vil alltid ha en plassering. Videre, kan lokalitet forstås som den materielle settingen hvor sosiale relasjoner kan utfoldes. Stedet må altså ha en fysisk form, som gjør det mulig for mennesker kan leve ut sine liv. I tillegg til at steder må ha en lokasjon og en form, må steder ha en relasjon til mennesker og menneskers evne til å skape mening. Det kan forstås som menneskers evne til å skape subjektive og emosjonelle tilknytninger til steder (Cresswell, 2015). Massey (1994) argumenterer at stedsbegrepet senere har fått en mer global dimensjon. Hun påpeker blant annet at vi lever i en tid der ting øker i hastighet og sprer seg ut på bakgrunn av globalisering. Massey (1994, i Aure et al., 2015) definerer steder som «åpne, dynamiske og gjensidig konstruerte» (s. 16). Sted har likevel ikke mistet sin betydning som følge av globalisering, og får stadig større betydning både som fysisk form, sosial fortetning og representasjonelt fenomen (Røe & Vestby, 2012).

I nordisk sammenheng har Bærenholdt (2007) i sine studier av turister på Allinge Havn på Bornholm i Danmark definert fem dimensjoner ved sted. Disse fem dimensjonene knyttes sammen gjennom gjensidig avhengighet. Den første dimensjonen er '*sted som fysisk miljø*'. Det vil si stedets romlige fortetning, som blant annet bygninger, veier, benker som gjør det fysisk mulig å oppholde seg i rommet. Den andre dimensjonen er '*kroppslig sted*'. Det vil si det menneskelige opptreden og det kroppslige i den fysiske rom, ved at mennesker er fysisk til stedet og oppholder seg der. Den tredje dimensjonen er '*sted som sosialitet*'. Denne dimensjonen fanger opp det sosiale ved et sted, det vil si mennesker i samvær med hverandre som skaper en generell atmosfære gjennom sosiale interaksjon. Den fjerde dimensjonen Bærenholdt (2007) definerer er '*sted som erindring*'. Erindring kan her kobles opp mot tidligere besøk og andre steder som alltid vil være involvert i og mobiliseres gjennom stedsopplevelser. Den siste dimensjonen er '*stedsimage*', det er stedets karakteristikk og steds fremstillinger.

Spørsmålet om stedsidentitet har blitt enda viktigere i mer konkurransedrevet verden der byer og steder konkurrerer om å tiltrekke seg innbyggere, turister, handel med mer (Vestby, 2015). Stedstilknytning og stedsfølelse er derfor fortsatt viktige aspekter innen stedsteori. Agnew (1987) sin 'sense of place' viser til dette, og at steder må ha et forhold til mennesker for å skape og mening. Det vil si den subjektive og emosjonelle tilknytning mennesker har til et sted (Cresswell, 2015). Vi kan ha en stedsforståelse av steder vi har bodd, besøkt eller bare sett eller blitt fortalt om. Stedsidentitet kan brukes om to ulike settinger. Enten steders egenart, særpreg og karaktertrekk eller om menneskers følelser for og tilhørighet til et sted (Vestby, 2015).

Stedstilhørighet er noe som utvikler seg over tid av en sammensetning av minner kombinert med livsfaser og utvikling. Stedets identitet, stedets særpreg og kvaliteter, knyttes sterkt opp mot ens egne stedsidentifiseringer (Vestby, 2015). Da stedsfølelse er basert på menneskelige relasjoner og følelser, vil dette kunne ha både negative og positive aspekter. Cresswell (2004) skiller mellom betegnelsene 'in-place' og 'out-of-place' for å vise til menneskers tilhørighet ved et sted. Dette som kan ses i sammenheng med det Vestby (2015) forklarer som følelsen av «insideness» eller «outsideness», altså følelsen om en passer inn et sted eller ikke. Dette kan være en kombinasjon av det fysiske og det sosiale på stedet som gjør at en ikke føler seg hjemme der. En følelse av «outsideness» og «out-of-place» vil kunne føre til at noen ikke føler tilhørighet. Dette vil kunne føre til eksklusjon eller fordrivelse av andre som ikke er «in-place». Videre har utdanning en tendens til å svekke og endre sosiale forbindelser til oppvekststed (Sørli, 2010). En endring i det sosiale nettverket vil være å forvente gjennom utdanning, da interessene ofte endres i løpet av utdanning og videre arbeid. En ser derfor at mange relasjoner fra hjemstedet skiftes ut med nye bekjenskaper i løpet av denne tiden. En ser at utdanningsstedet ofte har stor betydning for tilhørighet og identitet (Sørli, 2010).

I teorien blir ordet «stedskvaliteter» (amenities) brukt av mange for å beskrive ulike kvaliteter ved sted (Storm, 2010). Det kan forstås som stedbundne kvaliteter, både fysiske og sosiale. Det finnes likevel ingen klar definisjon i litteraturen om hva som legges i disse begrepne, da de blir brukt ulikt ut ifra hva som er formålet med forskningen som blir gjennomført (Lambiri et al., 2006). Gjennom sitt arbeid har Lambiri et al. (2006) har foreslått seks indikatorer som påvirker valg av lokasjon:

1. Natur og klima
2. Det bygde miljø (type og tilstand av bygninger)

3. Sosio-politisk miljø (samfunnsliv, politisk deltagelse osv.)
4. Lokalt økonomisk miljø (lokal inntekt, arbeidsledighet osv.)
5. Kultur og fritid (museum, restauranter osv.)
6. Offentlig politikk (sikkerhet, helsevesen, utdanningstilbud osv.)

Florida (2002;2005) poengterer at for å skape vekst, vil det være essensielt at å finne ut hvorfor mennesker med høy utdanning bosetter seg på visse steder. Mennesker i den kreative klassen flytter ikke til steder på grunn av tradisjonelle forklaringer som jobb, og heller ikke fysisk struktur som nye kjøpesenter, store sportsarenaer, eller underholdningsparker (Florida, 2005). Florida (2005) poengterer at dette kan heller virke uattraktivt for den kreative klassen. Denne type mennesker søker etter høy-kvalitets opplevelser, åpne og tolerante samfunn og muligheten for å bruke deres evne som kreative mennesker. Florida (2002) har gjennom en rekke intervjuer kommet frem til ulike steds-kvaliteter som den kreative klassen setter pris på. Se tabell 2.

Tabell 2: Oversikt over steds-kvaliteter basert på Florida (2002) sin forskning på den kreative klassen (Florida, 2002; Trip, 2007).

Steds-kvalitet	Forklaring
Bredt arbeidsmarked	Mulighet for mange jobbmuligheter. Det må være rom for å bytte arbeidsplass, og at dette må være mulig på samme sted.
Livsstil	Mulighet for å utføre livsstils aktiviteter. Rekreasjonsområder, restauranter, utesteder.
Sosial interaksjon	Steder det er mulighet for å møte og være med andre mennesker. Blant annet kafeer eller offentlige/semioffentlige rom for uformelle møter.
Diversitet og mangfold	Steder med mangfold, åpenhet og toleranse for ulike levemåter og livsstiler.
Autentisitet	Steder med unike, autentiske og varierte kvaliteter. Historiske bygninger, hyggelige nabolag, musikk og kulturelle tilbud. Steder som tilbyr unike og originale opplevelser.

3 METODISK GJENNOMGANG

I dette kapittelet vil oppgavens metode bli gjort rede for og drøftes. Kapittelet vil gjennomgå gjennomført datainnsamling, analysemetode, kvalitetskriterier, metodiske svakheter og etiske overveielser.

3.1 DATAINNSAMLING

3.1.1 Forskningsstrategi

Valg av forskningsstrategi baseres på oppgavens problemstilling. Hvilken forskningsstrategi som blir brukt handler om hvilken type informasjon det skal samles inn (Grønmo, 2016). Hva slags type informasjon en ønsker å få tak i har derfor betydning for hvilken forskningsstrategi en burde bruke. Innen forskningsstrategi skiller en ofte mellom to hovedretninger; kvalitativ og kvantitativ forskning. Kvalitativ forskning beskrives ofte som en metode hvor en samler inn informasjon om virkeligheten i form av ord, mens i kvantitativ forskning samles informasjon inn som tall (Jacobsen, 2015).

For å svare på oppgavens problemstilling angående unge voksenes valg av bosted er det blitt valgt en kvalitativ forskningsstrategi. Valget av en kvalitativ forskningsstrategi har blitt gjort da jeg ønsket å gå mer i dybden på problematikken, da dette ville jeg meg muligheten til å finne mer detaljert informasjon fra informantene. I oppstartsfasen av oppgaven ble en kvantitativ forskningsstrategi vurdert, da tall fra en spørreundersøkelse kunne gjøre det lettere å påpeke de ulike faktorene gjennom tall og prosenter. Samtidig vil en kvantitativ forskningsstrategi med et større utvalg kunne gjøre det mulig generalisere. Sett det overnevnte i betraktning, ble valget om en kvalitativ forskningsstrategi tatt da ønske om å kunne gå mer i dybden overveide muligheten for generalisering.

3.1.2 Forholdet mellom teori og empiri

Innen samfunnsvitenskapelig forskning finnes ulike strategier for hvordan forskningen baserer seg på forholdet mellom teori og empiri (Bryman, 2016; Grønmo, 2016). En skiller ofte mellom deduksjon, abduksjon og induksjon (Christoffersen et al., 2021). En deduktiv tilnærming tar utgangspunkt i en teori og hvor forskeren enten bekrefter eller avkrefter teorien. En går altså fra teori til empiri. I motsetning til deduksjon, går en induktiv tilnærming fra empiri til teori. Her undersøkes et fenomen uten noen teoretisk utgangspunkt, hvor målet er å finne mønstre som gjøres til teori (Christoffersen et al., 2021). I tilfeller der forskeren

veksler mellom begge tilnærminger kalles det abduksjon. Det er i denne oppgaven valgt en abduktiv tilnærming, da det gir meg muligheten til å veksle mellom teori og empiri. Dette gjør at jeg har mulighet til å ha teori som utgangspunkt for forskningen, samtidig som jeg har mulighet til å komme med nye forståelser og funn om forskningen resulterer i dette.

3.1.3 Intervju

For å samle inn informasjon ønsket jeg å ta i bruk intervju. Dette ble gjort da jeg anså dette som en nyttig metode for å samle inn informasjon som kunne svare på oppgavens problemstilling. I utgangspunktet var det ønskelig å gjennomføre intervju i fokusgrupper. Fokusgrupper kan bli sett på som en intervjumetode der det er flere deltagere som diskuterer et eller flere tema (Bryman, 2016). Dette var ønskelig for å få til en diskusjon blant deltakerne da det vil kunne gi et bredde i synspunkter, holdninger og erfaringer (Christoffersen et al., 2021). Grunnet utfordringer i utvelgelsen av informanter (diskutert mer utfyllende i kapittel 3.1.4), ble dette gått vekk i fra og intervjuene ble i hovedsak gjennomført én og én.

Det ble i denne sammenheng valgt å ta i bruk semistrukturert intervju. Semistrukturert intervju er en fleksibel intervjuform hvor intervjuer hvor intervjuer kan endre på spørsmål og formuleringer underveis (Bryman, 2016). For å ha en liste av temaer og spørsmål ofte i form av en intervjuguide (Bryman, 2016). Å ta i bruk en slik intervjuform gjorde det mulig for meg å spørre utdypningsspørsmål eller spørsmål som dukker opp underveis. Samtidig har en oversikt og kontroll over spørsmål som kan stilles hvis samtalen stopper opp.

I forkant av intervjuene ble det utformet en intervjuguide for å kunne ha oversikt over relevante spørsmål. For å komme i gang med prosessen, lagde jeg en oversikt over temaer jeg ønsket å få svar på. De ulike temaene ble valgt basert på teori, tidligere forskning og relevans for problemstillingen. Å utforme spørsmål basert på teori og tidligere forskning gjør det mulig å sammenligne mine funn med teori i diskusjonsdelen av oppgaven. Som Bryman (2016) poengterer er det flere ting en bør ta høyde for når en skal utarbeide en intervjuguide. Blant annet å ikke stille ledende spørsmål, ha et enkelt og forståelig språk, stille spørsmål som vil gi svar på problemstillingen med mer. Dette ble tatt i betraktning ved utarbeidelse av intervjuguiden.

Mangel på erfaring med intervju gjorde at jeg ønsket å gjennomføre et par testintervjuer. Dette ble gjort for å prøve meg i intervjurollen slik at jeg ble tryggere under de faktiske intervjuene, samtidig som jeg kunne få tilbakemelding på om spørsmålene var forståelig og enkle å svare på. Et testintervju på meg selv, der jeg fikk en til å teste ut spørsmålene på meg

selv, gjorde at jeg fikk en følelse av hvordan spørsmålene opplevdes og hvordan det var å svare på dem. Testintervjuene førte til at jeg ble tryggere i intervjurollen, og mer forberedt på hvordan spørsmålene skulle formuleres.

3.1.4 Utvelgelse av informanter

Innen kvalitativ metode brukes ofte det man kaller betinget utvelging (*purposive sampling*) av informanter (Bryman, 2016). Dette blir gjort for å finne informanter som er relevante for problemområdet (Bryman, 2016). I motsetning til tilfeldig utvelging, blir informantene ved betinget utvelging valgt da de er en del av gruppen som er relevant for oppgavens problemstilling. En slik type utvelging gjør at det ikke er mulig å generalisere fra utvalg til den øvrige populasjon, men det vil være vanskelig å oppnå med et kvalitativt forskningsopplegg med relativt få informanter. Under betinget utvelging finnes det flere underkategorier som kan brukes for å presisere enda tydeligere utvelgelsen av informanter. En av disse er stratifisert betinget utvelging. Bryman (2016) definerer dette som «utvelgelse av vanligvis typiske tilfeller eller individer innenfor undergrupper av interesse» (s. 409, min oversettelse). I denne oppgaven blir en slik utvelgelse brukt, da vanligvis typiske informanter som er aktuell for min forskning er blitt valgt.

I tråd med oppgavens problemstilling «Hva påvirker unge voksnes valg av bosted?» var det nødvendig å finne informanter som kunne gi svar på dette. Det var derfor nødvendig å finne noen som gikk innunder kategorien «unge voksne». Som tidligere nevnt i oppgaven er denne gruppen definert som personer i alderen 20-35 år. Det er i denne sammenheng valgt å bruke Kristiansand som case. Kristiansand ble valgt som case basert på grunner nevnt i introduksjonskapittelet, men også fordi dette ville gjøre gjennomføringen av intervjuene lettere da jeg selv var lokalisert i Kristiansand denne perioden. Jeg ønsket å finne ut hva personer med noe ulikt forhold til Kristiansand så på som viktige steds kvaliteter ved valg av bosted og Kristiansand som bosted. Det ble derfor tatt et valg om å dele informantene inn i fire grupper. Dette ble gjort for å få ulike perspektiver. Fire følgende kategorier ble derfor bestemt:

- 1) Personer som er vokst opp i Kristiansand, som flyttet vekk og senere kommet tilbake igjen.
- 2) Personer som ikke er vokst opp i Kristiansand, men som har valgt å bosette seg i Kristiansand.

- 3) Personer som er vokst opp i Kristiansand, men som har valgt å bosette seg et annet sted.
- 4) Siste års studenter ved UiA.

I utgangspunktet ønsket jeg å gjennomføre gruppeintervjuer med personer under samme kategori, og ønsket i utgangspunktet 4-5 personer i hvert intervju. Dette var ønskelig da et gruppeintervju kan skape gode diskusjoner hvor informantene har en samtale seg imellom. Jeg gikk senere vekk fra dette da jeg merket at aktuelle informanter var skeptiske til å delta på denne intervjuformen. Det ble etter dette lettere å få positivt svar fra mulige kandidater som takket ja til å delta. På grunn av tidsbegrensningen til denne oppgaven ble det derfor valgt å ha tre informanter i hver underkategori, til sammen 12 stykker. Et utvalg på 12 personer vil ikke gjøre det mulig å generalisere, men vil gi et godt bilde av situasjonen.

Ved utvelgelsen av informanter ble eget nettverk tatt i bruk for å høre om de visste om noen aktuelle kandidater. Dette ble gjort da jeg ikke ønsket å intervju noen jeg kjente, da det kunne ha påvirkning på resultatet og hva de ville åpne seg om. Gjennom nettverket mitt fikk jeg kontaktinformasjon til 12 aktuelle personer som passet inn i en av de overnevnte kategoriene. Alt i alt var folk positive til å delta, og ønsket å bidra med sine opplevelser og tanker. Det ble ikke tatt hensyn til kjønn i utvelgelsen av informanter da en sammenligning av disse ikke er hensikten med oppgaven. Kjønnfordelingen av informanter var det derfor ti kvinner og to menn. Det vil likevel kunne ha betydning på resultatet, noe som må tas i betraktning. Da jeg gjerne ønsket å intervju personer som var ferdig med å studere og sisteårsstudenter, ble aldersfordelingen noe forskjøvet. Dette var ønskelig så ikke valg av studieretning skulle ha påvirkning på resultatet. I utvalget er det derfor et spenn fra 25-35 år. Videre har alle informantene høyere utdanning i form av bachelorgrad eller mer. Utdanning var ikke et kriterium for å bli med, men var en tilfeldighet at alle hadde dette. Grad av utdanning kan ha påvirkning på preferanser ved valg av bosted, og vil derfor også kunne ha påvirkning på resultatet og er noe jeg må ta hensyn til når jeg skal tolke de empiriske funnene.

3.1.5 Gjennomføring av intervjuene

Som nevnt ovenfor var det tidlig i planprosessen av oppgaven et ønske om å utføre fire gruppeintervjuer med fokusgrupper på fire til fem personer. Da det var noen utfordringer med å finne informanter som ønsket å delta i en slik fokusgruppe, gikk jeg vekk fra dette. Flesteparten av intervjuene ble derfor utført én til én. To intervjuer ble gjennomført som gruppeintervjuer med henholdsvis tre og to personer da disse kjente hverandre på forhånd og

ønsket å gjennomføre intervjuene sammen. Dette gjorde også at det var mulig å spare inn litt tid både på selve intervjuene og transkriberingen senere. Disse to intervjuene fungerte godt, og det var fin flyt i diskusjonen mellom deltagerne. Gruppeintervju kan dog føre til at noen av deltagerne ikke ønsker eller tør å åpne helt opp om tema og svare ærlig, men da det ikke ble spurt etter noe sensitiv informasjon følte jeg ikke at dette var et problem og at deltagerne svarte utdypende og ærlig på spørsmålene som ble stilt. De to gruppeintervjuene som ble gjennomført synes jeg heller førte til at informantene utfylte hverandre og ga til sammen mer informasjon enn jeg hadde fått hvis jeg hadde intervjuet dem én og én. De som deltok på gruppeintervju, var del av samme kategori. Videre ble tre av intervjuene gjennomført digitalt. Dette ble gjort da tre av informantene ikke var lokalisert i nærheten av Kristiansand, slik at det ble vanskelig å gjennomføre intervjuene fysisk. De resterende fire intervjuene og gruppeintervjuene ble gjennomført fysisk.

For å klare og få med all relevant informasjon, følge med på hva som ble sagt og klare å stille oppfølgingsspørsmål ble en lydopptaker brukt under intervjuene. Senere ble intervjuene transkribert. Dette ble gjort i henhold til UiA og NSD sine retningslinjer. Informantene fikk et informasjons- og samtykkeskriv på forhånd der opptak og transkribering ble informert om og godkjent ved signatur. Alle informantene signerte under på dette. Ulempen med lydopptak vil kunne være at informantene blir veldig bevisste på hva de sier og at en dermed ikke får like utdypende informasjon (Bryman, 2016). Det er vanskelig å si om dette var tilfelle under noen av intervjuene, men følte ingen hadde problemer med å åpne seg og dele sine erfaringer på grunn av lydopptakeren.

Etter hvert intervju prøvde jeg å notere meg hvis jeg hadde noen tanker rundt selve intervjuet. Det var en fin måte å reflektere rundt hva som var bra og hva som kunne vært gjort bedre. En av utfordringene var å huske hva informantene tidligere hadde sagt og hva de hadde svart på. Spesielt i intervju der informantene pratet mye fritt, synes jeg det var vanskelig å huske om jeg hadde fått svar på det jeg lurte på eller ikke. Det endte derfor med at jeg spurte om ting de allerede hadde svart på, men tenkte det var bedre å spørre en gang for mye for å sikre den informasjonen jeg trengte. Jeg prøvde senere å notere litt underveis, men da synes jeg det det ble utfordrende å være nok på og til stedet for å stille oppfølgingsspørsmål. Jeg valgte derfor å gå bort ifra dette senere. En annen utfordring jeg følte på var når informantene svarte noe jeg ikke forventet at de skulle svare. På forhånd hadde jeg planlagt en del oppfølgingsspørsmål, men hvis informanten kom med et svar som ikke var forventet synes jeg det var vanskelig å komme på oppfølgingsspørsmål underveis. I disse situasjonene prøvde jeg å få de til å utdype

noe mer, men det var ikke alltid informantene hadde tenkt så mye over dette på forhånd og hadde problemer med å utdype i så stor grad. Det var tydelig forskjell mellom intervjuobjektene om de hadde tenkt mye over spørsmålene tidligere eller ikke. Dette påvirket hvor utfyllende de svarte på spørsmålene. Spesielt sisteårsstudenter virket det som hadde tenkt mye over dette temaet nylig, som er naturlig da de snart må ta et valg om hva de skal gjøre videre.

3.2 ANALYSE SOM METODE

3.2.1 Tematisk analyse

For å analysere funnene fra intervjuene ble det i denne oppgaven brukt tematisk analyse. Analyse kan forstås som en «spørsmålsdrevet prosess, der man leter i data etter svar på spørsmål» (Johannesen et al., 2018, s. 22). Tematisk analyse kan forstås som en analysemetode der en deler materialet inn i temaer og undertemaer, og hvor dette senere blir kodet og analysert (Bryman, 2016). Hvert tema er kategorisert etter fellestrekk i materialet som skal svare på oppgavens problemstilling (Johannesen et al., 2018). Dette blir gjort for å få orden i dataene slik at det gjør det mulig å se sammenhenger.

Tematisk analyse består av ulike faser; forberedelse, koding, kategorisering og rapportering (Johannesen et al., 2018). Første fase som omhandler forberedelse handler om å få oversikt og kjennskap til dataene som er samlet inn (Bryman, 2016; Johannesen et al., 2018). Dette gjøres ved å lese gjennom og få et overblikk over hva som er samlet inn. Koding som er andre fase av analysen kan forstås som å «fremheve og sette ord på viktige poenger i dataen vår» (Johannesen et al., 2018, s. 284). Koding handler om å bryte den innsamlede dataen ned til komponenter som navngis (Bryman, 2016). Koding vil være nødvendig i denne oppgaven da det vil legge grunnlaget for videre analyse og diskusjon. Tredje fase, kategorisering, handler om å sortere dataene inn i temaer og overordnede kategorier (Bryman, 2016; Johannesen et al., 2018). Dette vil være ønskelig for å redusere antall koder og finne fellestrekk i kodene som kan danne kategorier på et høyere nivå. Problemstillingen vil legge grunnlaget for hvilke temaer og kategorier som vektlegges. Den siste fasen er rapportering. Denne fasen består av å skrive ut resultatene og analysens funn (Johannesen et al., 2018).

I arbeidet med å analysere har jeg tatt i bruk overnevnte faser. Etter endt transkribering av intervjuer var første steg å prøve og få oversikt over innsamlede data. Dette ble gjort ved å lese gjennom intervjuene og notere ned interessante funn som kunne bli tatt med videre i

senere diskusjon. Selve kodingen ble gjort for hånd ved å skrive ut intervjuene og markere og notere aktuelle koder. Under selve koding tok jeg i bruk en større andel koder, som jeg senere kategoriserte inn i fem kategorier. De fem hovedkategoriene var fysiske stedskvaliteter, sosiale stedskvaliteter, jobb og arbeidsmarked, flytting generelt og Kristiansand som bosted. Dette ble gjort for lettere å få en oversikt slik at det skulle passe med oppgavens problemstilling og lettere brukes inn mot diskusjonen i oppgaven. Da dette var gjort skrev jeg ut resultatene med et forsøk på å gjøre det forståelig for leser. Da oppgaven har et felles resultat- og diskusjonskapittel var det nødvendig å skrive resultatene ned på en måte som gjorde at det var sammenheng mellom empiri og diskusjon.

3.3 KVALITETSKRITERIER

Det finnes ulike kriterier for å vurdere kvaliteten på forskningen. Reliabilitet og validitet indikatorer som ofte brukes innen kvantitativ forskning (Bryman, 2016). Innen kvalitativ metode har det mellom forskere foregått en diskusjon om disse også kan brukes på kvalitativ forskning (Bryman, 2016). Cuba og Linclon (1994, i Bryman, 2016; Christoffersen et al., 2021) poengterer at kvalitative undersøkelser må vurderes på en annen måte, da kriteriene innen reliabilitet og validitet ikke kan brukes til å beskrive den virkeligheten vi lever i. Det har derfor blitt utviklet alternative kriterier til å kvalitetssikre kvalitativ forskning: pålitelighet, troverdighet, overførbarhet og bekreftbarhet (Bryman, 2016; Christoffersen et al., 2021). Begrepene vil her bli gjort rede for og drøftet i forhold til metoden som er gjennomført i forbindelse med denne oppgaven.

3.3.1 Pålitelighet

Dette omhandler hvor nøyaktig undersøkelsens data er, hvilken data som brukes, hvordan det er samlet inn og hvordan de bearbeides. Pålitelighet kan ses som en parallell til reliabilitet (Bryman, 2016). Innen kvalitativ forskningsmetode er krav om reliabilitet lite hensiktsmessig da datainnsamlingen ofte er lite strukturert og hvor samtaler styrer innsamlingen av data (Christoffersen et al., 2021). Christoffersen et al. (2021) poengterer at «det vil være umulig for en annen forsker å duplisere en annen kvalitativ forsker forskning» (s. 256). For å styrke forskningens pålitelighet vil det være nødvendig at forskeren gir tydelig beskrivelse av kontekst og en åpen og detaljert beskrivelse av fremgangsmåten (Christoffersen et al., 2021).

For å sikre pålitelighet i denne oppgaven har det derfor blitt fokusert på å skrive gjennomføringen av metode tydelig og detaljert. Dette er blitt gjort så leser kan få en grundig forståelse av hva og hvordan forskningen er blitt gjennomført. Det vil videre være viktig i

resultat- og diskusjonskapittel å tydelig vise hva som er dirkete resultater og hva som er tolkninger av resultatene. Da resultatene i kvalitative studier krever en viss form for tolkning er det viktig å være bevisst forskerens subjektivitet og forståelseshorisont. Hva som er tolkninger, har derfor blitt tydelig gjort rede for. Videre har beslutningen om å intervju informanter som jeg ikke kjenner blitt tatt for å bedre oppgavens pålitelighet. Dette er blitt gjort slik at ikke mitt forhold til informantene skal ha påvirkning på resultatet. Nært kjennskap kunne ha påvirkning på hva informantene ønsket å dele. Både ved å dele mer i fortrolighet enn hva de hadde gjort hvis vi ikke kjente hverandre, eller delt mindre hvis det var informasjon de ikke ville at bekjente skulle vite. Det ble derfor tatt et valg for å unngå dette. Dette gjør også undersøkelsen mer etterprøvable og gjennomiktig.

3.3.2 Troverdighet

Troverdighet ser på om studien undersøker det som er ønske skal undersøkes, og kan ses i sammenheng med intern validitet. Intern validitet ser på om en måler det en tror en måler, altså om det er sammenheng mellom det som undersøkes, og de innsamlede dataene (Christoffersen et al., 2021). Troverdighet innen kvalitative studier handler derfor om «i hvilken grad forskerens fremgangsmåter og funn på en riktig måte reflekterer formålet med studien og representerer virkeligheten (Christoffersen et al., 2021, s. 256). Intern validitet har i denne oppgaven vært tatt i betraktning gjennom å blant annet utarbeide en intervjuguide. Dette gjør at en både før og under intervjuene er bevisst på hva en undersøker og hva en ønsker svar på. Ytterligere har fordelingen av informanter inn i fire ulike kategorier bidratt til å øke den interne validiteten da dette gjør at jeg til enhver tid vet at de ulike informantene er relevant for oppgavens problemstilling.

3.3.3 Overførbarhet

Overførbarhet ser på om forskningen kan overføres til liknende fenomener (Christoffersen et al., 2021). Overførbarhet kan ses på som en parallell til ekstern validitet. Christoffersen et.al. (2021) beskriver overførbarhet som «hvordist man lykkes med å etablere beskrivelser, begreper, fortolkninger og forklaringer som er nyttige på andre områder enn det som studeres» (s. 258). For å styrke en studies overførbarhet vil det være viktig å ha en god beskrivelse av detaljene som omhandler fenomenet, slik at andre kan vurdere om forskningens resultater kan overføres til andre kontekster (Christoffersen et al., 2021). For å styrke den eksterne validiteten har jeg i denne oppgaven prøvd å gi gode beskrivelser av både caseområdet og hvem som er blitt intervjuet.

3.3.4 Bekreftbarhet

Bekreftbarhet omhandler forskningens evne til å være nøytral og upartisk (Christoffersen et al., 2021). Bekreftbarhet kan sammenlignes med objektivitet innen kvantitativ forskning, men siden et er umulig å sikre fullstendig objektivitet i kvalitativ forskning, blir bekræftbarhet brukt. For å sikre bekræftbarhet kan forskeren gjennomføre visse tiltak. Forskeren kan blant annet beskrive alle beslutninger som blitt tatt, dette gjør at leseren kan vurdere disse. Dette krever at forskeren er selvkritisk ved å kommentere erfaringer, skjevheter, avvik, fordommer og oppfatninger (Christoffersen et al., 2021).

Oppgavens bekræftbarhet har vært viktig å styrke da det kan stå tvil om dette da jeg selv er en del av gruppen det forskes på. Selv har jeg prøvd å være veldig bevisst på dette, spesielt under selve intervjuene. Da jeg har prøvd å forbli nøytral i spørsmålstillingen og hvordan jeg responderer på svarene både gjennom tale og ansiktsuttrykk. Hvordan jeg stiller meg til oppgavens problemstilling er derfor ikke relevant for oppgavens resultater, men som diskutert i neste kapittel vil alltid forskerens forståelseshorisont være en del av oppgavens sluttresultat. Jeg har likevel forsøkt å minske min påvirkning på resultatet i størst mulig grad, gjennom å være bevisst på min rolle.

3.4 METODISKE SVAKHETER

Som ved andre forsknings opplegg vil det også her finnes metodiske svakheter som kan ha påvirkning på resultatet. Det er spesielt tre metodiske svakheter jeg ser på som aktuelle for denne oppgaven. Det er utvelgning av informanter, misforståelser under intervju, og tolkning av resultater.

Utvelgelsen av informanter ble gjort gjennom mitt nettverk. Dette ble gjort ved at jeg tok kontakt med personer jeg kjente, og spurte om de visste om noen aktuelle informanter som passet inn under kriteriene for oppgaven. Det ble derfor videre opp til mine bekjenter å finne ut hvem som kunne være aktuelle kandidater for intervju. Hvem de spurte vil derfor være påvirket av hvem disse anså av sine bekjenter som aktuelle informanter. Hvem mine bekjente tenkte kunne være gode kandidater bortsett fra de kriteriene jeg satt, er derfor ukjent og utenfor min kontroll. For å presisere dette kan for eksempel bekjente tatt kontakt med personer de vet er flinke til å snakke for seg eller som er utadvendte, slike personlighetstrekk kan ha påvirkning på resultatet da denne type mennesker kan sette pris på andre aspekter ved et sted enn personer med andre personlighetstrekk. Dette er ikke noe jeg har hatt oversikt eller kontroll over.

En annen metodisk svakhet kan oppstå under selve intervjuet. Dette kan blant annet oppstå gjennom misforståelser, uklar spørsmålstilling eller usikkerhet hos informantene. Da intervjuformen består av menneskelig interaksjon og kommunikasjon, kan blant annet kjemi mellom intervjuer og informant ha betydning for i hvilken grad informanten åpner opp og hvordan samtalen flyter. I intervjusettinger der informanten og intervjuer ikke ha god kontakt, vil det lettere kunne oppstå misforståelser og utelatelse av informasjon kan forekomme. Under intervjuene som ble gjennomført i forbindelse med denne oppgaven følte jeg at flesteparten av intervjuene hadde fin flyt og at det oppsto lite vanskeligheter. Det kan likevel tenkes at informantene opplevde det annerledes enn meg, noe som kan ha påvirket i hvilken grad de åpnet seg.

Videre vil en metodisk svakhet være tolkning av resultater. Kvalitative forskning på samfunnet krever alltid enn viss tolkning av resultatene. Resultatene vil derfor i større grad være påvirket av forskerens forståelseshorisont, erfaringer og forutsetninger (Gripsrud, 2015). Forskingen og resultatene av denne oppgaven vil derfor være påvirket av min forståelseshorisont og mitt verdensbilde. Mine erfaringer og forutsetninger spiller som sagt en rolle på hvordan jeg vil tolk resultater. Det betyr at en annen med andre erfaringer og forutsetninger vil kunne tolke resultatene andreledes. Faktorer som at jeg er oppvokst i Norge, er jente og har gått på norsk offentlig skole vil kunne ha påvirkning på hvordan jeg ser og tolker verden rundt meg.

Det vil også være nødvendig å nevne at oppgaven er blitt skrevet ved gjennomåpningen av koronapandemien. Dette er ikke blitt tatt hensyn til og heller ikke vært et tema under gjennomføringen av intervjuene. Dette kan likevel ha påvirket svarene til informantene til en viss grad. Spesielt sisteårsstudentene som alle flyttet til Kristiansand under pandemien, kan ha et annet bilde på byen hvis det hadde vært en normal tid. Siden det ikke har vært oppgavens formål å undersøke effekten av koronapandemien på dette tema, har det derfor ikke blitt tatt hensyn til.

3.5 ETISKE OVERVEIELSER

Innen forskning finnes det visse retningslinjer og prinsipper når det kommer til forskningsetikk. Forskingen gjort i forbindelse med denne oppgaven er gjort i henhold til de retningslinjer som foreligger. I forkant av studie ble det sendt inn et meldeskjema for behandling av personvernopplysninger til Norsk Samfunnsvitenskapelige Datatjeneste (NSD). En kort tid senere ble søknaden godkjent. Den gjennomførte forskningen har bestått av

intervjuer som har blitt tatt opp ved hjelp av lydopptak og senere transkribert. Dette har blitt gjennomført i henhold til NSD og UiA sine retningslinjer, der lydopptak har blitt tatt opp via appen Nettskjema og senere transkribert og lagret på UiA sin OneDrive. Etter at oppgaven er ferdigstilt skal dette senere slettes. I forkant av intervjuene skrev informantene under på et samtykkeskjema der de godkjente å delta i studien og at intervjuet ble tatt opp og transkribert. Her ble det også informert om at det er frivillig å delta og at samtykke kan trekkes tilbake uten grunn. I oppgavens skal informantene sikres anonymitet, og det vil ikke være opplysninger som kan knytte informantene til opplysninger som er oppgitt under intervjuene.

Da mange av mine informanter er bekjente av personer i mitt nettverk står prinsippet om taushetsplikt sterkt. Informasjonen som er samlet inn skal derfor kun brukes til oppgavens formål, og ikke i andre sammenhenger. Dette er informert om i samtykkeskjema. At informantene er sikre på at informasjon de deler ikke blir gitt videre er nødvendig for å få samlet inn riktig informasjon.

4 RESULTATER OG DISKUSJON

Kapittel 4 vil presentere oppgavens empiri og diskutere dette opp mot det teoretiske rammeverket som ligger til grunn for oppgaven. Målet med kapittelet er å svare på oppgavens problemstilling:

- *Hva påvirker unge voksnes valg av bosted?*
 - *Hvilke fysiske og sosiale stedskvaliteter har betydning for valg av bosted?*
 - *Hvordan påvirker tilgang til arbeid valg av bosted?*

For å skape en helhetlig og oversiktlig struktur, er kapittelet delt inn i fire underkapitler. Kapitelene tar utgangspunkt i oppgavens problemstillinger. Det vil si at kapittel 4.1 tar for seg betydningen av fysiske og sosiale stedskvaliteter på unge voksnes valg av bosted, mens kapittel 4.3 tar for seg betydningen av arbeid på valg av bosted. Kapittel 4.1 og 4.2 presenterer oppgavens resultater, hvor teori blir drøftet i korte trekk der det er relevant. En slik struktur er blitt valgt for å skape en bedre flyt mellom oppgavens empiri og teoretiske rammeverk. Til slutt, inneholder kapittel 4.3 en overordnet diskusjon som tar for seg de større linjene mellom empiri og teori. Dette kapittelet inneholder hovedtyngden av diskusjonen i oppgaven, hvor teori og empiri blir diskutert mer dyptgående enn tidligere kapitler. Kapittel 4.4 forsøker å samle trådene og gir en kortfattet oppsummering av relevante funn.

4.1 OVERSIKT OVER INFORMANTER

Tabell 3 viser en oversikt over informantene med navn og alder. Informantene er anonymisert, og deres egentlige navn er byttet ut med et pseudonym.

Tabell 3: Informantoversikt med navn og alder.

Navn	Alder
Gruppe 1: Vokst opp i Kristiansand, flyttet vekk, men har valgt å flytte tilbake	
Pernille	27
Katrine	27
Malene	27
Gruppe 2: Ikke vokst opp i Kristiansand, men har valgt å bosette seg i Kristiansand	
Stine	26
Julie	25
Andreas	25
Gruppe 3: Vokst opp i Kristiansand, men har valgt å bosette seg et annet sted	
Astrid	35
Ane	35
Kristine	31
Gruppe 4: Sisteårsstudenter ved UiA i Kristiansand	
Martin	29
Sarah	26
Emma	25

4.2 FYSISKE OG SOSIALE STEDSKVALITETER

Dette delkapittelet vil ta utgangspunkt i underproblemstillingen «Hvilke fysiske og sosiale stedskvaliteter har betydning valg av bosted?».

Gjennom overnevnte problemstilling ønsket jeg å finne ut hvilke fysiske og sosiale stedskvaliteter som var viktige for unge voksne i alderen 25-35 ved valg av bosted.

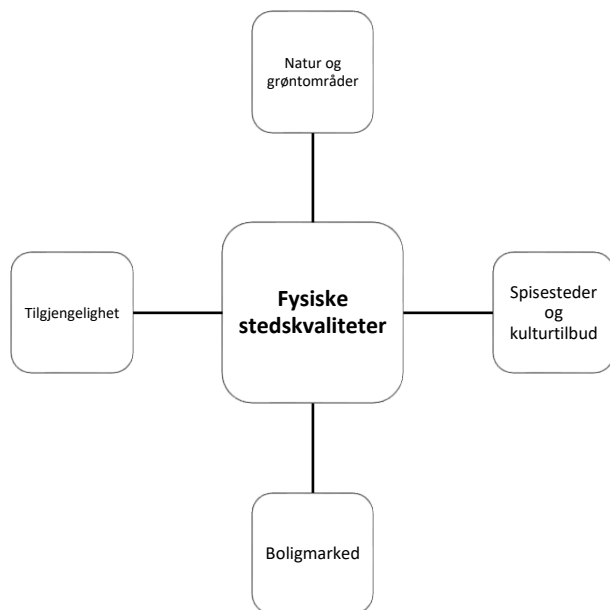
Resultatene er blitt delt inn i tre under temaer: fysiske stedskvaliteter, sosiale stedskvaliteter og flytting som en faktor i seg selv.

4.2.1 Fysiske stedskvaliteter

Kapittel 4.1.1 tar for seg hvilke fysiske stedskvaliteter informantene opplyste som viktige ved valg av bosted. Etter gjennomføringen av intervjuer er det fire fysiske stedskvaliteter som

skiller seg ut: tilgang til spisesteder og kulturtilbud, natur og grøntområder, tilgjengelighet og boligmarked. For å illustrere dette har jeg utarbeidet figur 11 som viser en oversikt over det jeg mener er de viktigste fysiske stedskvalitetene for valg av bosted basert på intervjuene. Kapittelet vil videre gå dypere inn på disse fire aspektene.

Figur 11: Oversikt over de viktigste fysiske stedskvalitetene for valg av bosted

4.2.1.1 Tilgang til spisesteder og kulturtilbud

For det første, det er mange av informantene oppgir at restauranter, kafeer og uteliv som viktige aspekter ved et sted for at de skal trives. Dette gjelder informanter i alle fire gruppene. Det som kommer frem i intervjuene er at informantene verdsetter et slikt tilbud, men at det settes krav til dette tilbudet. Det holder blant annet ikke bare med kjederestauranter og kafeer, med at det må være noe mer særpreget og unikt for at det skal være interessant. Malene utdyper dette og påpeker at

«Restauranter, uteliv og kafeer er veldig viktig. Og ikke sånn Kaffebrenneriet og Starbucks, men litt mer identisk».

Malene bruker her begrepet identisk, men utfra gitt kontekst vil det være naturlig å tenke at hun mener noe som har identitet, altså noe som har noe egenartet ved seg. Tanken om at kjedekafeer er kjedelig og lite tiltrekkende, kan vise til at ønske om noe autentisk og unikt står sterkt. En kafé er ikke bare et sted man kan få mat og drikke, men det skal også gi en opplevelse. Julie påpeker dette da hun får spørsmål om hva hun savner i Kristiansand. Hun utdyper at kafeer og utesteder i byen er veldig like hverandre, og at hun hadde satt pris på om det var mer variasjon innenfor dette. Hun sier blant annet at

«Man blir kanskje litt fort lei de restaurantene som er her. (...) Så litt flere spennende ideer inne kafeer og restauranter da, hadde vært bedre, men tilbudet er ikke dårlig».

Det samme poengterer Astrid ved spørsmålet om det er noe hun savner i Kristiansand. Svaret om litt høyere standard og bedre kvalitet på restaurantene er det første hun nevner. Ønske om restauranter der ikke alle selger burgere og hvor menyene er tre sider lange kommer raskt. Referansen til tre sider lange menyer kan forstås som restauranter som ikke har spesialisert seg på noe eget, og noe som er typisk for restauranter som har et bredt utvalg av mye forskjellig som blant annet pizza, pasta og burger.

Videre poengteres det at restauranter, uteliv og kafeer er viktig arenaer for å møte venner og bekjente. Det er steder man kan møte nye mennesker og «føle på livet». Det mange av informantene poengterer er at det mangler steder som er rettet og passer for deres alder. Som vist i oversikten over er mange av informantene i alderen 25-30. Pernille som tidligere har jobbet i Oslo og kommet tilbake for å jobbe i Kristiansand merker en stor forskjell på dette mellom de to byene:

«Jeg føler det Kristiansand ikke har, som Oslo har, det er på en måte innbydende uteliv for folk som er ikke 18 og ikke 50. For oss som er litt sånn imellom, så synes jeg det er skikkelig kjipt sånn tilbud. Så jeg føler det er ikke like gøy å liksom gå og ta seg noen øl i Kristiansand som det er i Oslo. I hvert fall nå som man ikke er student lenger, så det er det jo, jeg vet jeg vet ikke hvordan er på Østria, men liksom på meg som flyttet tilbake hit som 20 noe, og ut i jobb så er ikke det tilbudet der heller. (...) Enten så møter du pappaen din, eller så møter du fetteren din på 17 og et halvt».

Det samme nevner blant annet Julie og Sarah, som begge er tilflyttere til Kristiansand. De savner høyere aldersgrense på noen av utestedene. Julie poengterer at en har vokst fra «studentfylla» og «rølpe-kline-fylla» for å bruke informantens beskrivelse som var mer appellerende i starten av 20 årene. Dette viser igjen til at det finnes steder for aldersgruppen

som er enda yngre, men at et tilbud som er rettet mot aldergruppen 25-35 er i mindre grad representert i bybildet. Igjen så viser dette også at det settes krav til hva restauranter, kafeer og uteliv skal inneholde. Det settes krav til både innhold, kvaliteter og klientell. Mange av informantene sier at de er fornøyde med tilbudet i Kristiansand når det kommer til kafeer, restauranter og uteliv, at tilbudet ikke er dårlig, men at det med fordel kunne vært mer variert, rettet mot deres aldersgruppe og mer spennende og nyskapende ideer.

Mange av informantene har et forhold til Oslo, og sammenligner ofte Kristiansand mot Oslo når det kommer til spørsmål om ulike stedskvaliteter. Kristiansand vil aldri kunne måle seg med Oslo med tanke på utvalg og mangfold av ulike kafeer og lignede, men vil uansett bli sammenlignet med Oslo da mange, på en eller annen måte, har et forhold til hovedstaden. En ser spesielt at personer som selv har bodd i Oslo med tanke på studier eller jobb, har blitt vant til tilbudet der og at dette er noe de savner ved Kristiansand når de kommer tilbake. Det vil aldri være mulig for Kristiansand å komme opp på samme nivå som Oslo med tanke på variasjon i tilbudet, men det viser et ønske om mer varierte og unike spise- og utesteder. Det at restauranter, kafeer og uteliv i mange sammenhenger nevnes uten å spørre om det direkte viser at informantene setter dette høyt og som en viktig faktor for å trives på et sted. 9 av 12 informanter nevner at tilgang restauranter, kafeer og uteliv er viktige aspekter for hvor de skal bosette seg. To informanter nevner at det ikke er viktig, og at det ikke er restauranter og uteliv som trekker.

Overnevnte funn viser til at det holder ikke at det bare er kafeer og restauranter, men at det settes også en del krav til hvordan disse stedene skal være og hva de har å tilby. De må kunne tilby en autentisk opplevelse. Dette kan ses i sammenheng med teoriene til Florida (2002) om hvordan den kreative klassen søker autentiske steder. Dette kommer tydelig frem spesielt i forbindelse med fasiliteter som resultanter, kafeer og utesteder. Mine informanter påpeker her at spisesteder er viktige fasiliteter, men at det settes krav til hva de skal inneholde. I den forbindelse nevnes kjedekafeer, og at informantene syns store deler av restaurant og kafe næringen i Kristiansand er preget av dette. Kjederestauranter kan bli sett på som det motsatte av autenticitet, noe som informantene etterspør. Fysiske stedskvaliteter som spisesteder, kulturtilbud og grøntområder kan videre ses i sammenheng med det Florida (2002) omtaler som livsstil. Han definerer livsstil som mulighet til å utføre livsstils aktiviteter (Florida, 2002). Tilgang til blant annet spisesteder og rekreasjonsområder vil være stedskvaliteter som gjør at befolkningen har mulighet til å utføre aktiviteter knyttet til den livsstilen de ønsker.

Flyttemønster i stor grad er knyttet til livsløpshendelser, vil hvor man er livet knyttes sterkt

opp mot preferanser (van Ham, 2012). Resultater knyttet til denne oppgaven viser derfor at tilgang til spise- og utesteder og kulturtilbud er et viktig aspekt ved livsstilen til mine informanter i den livsfasen de er i.

Det informantene savner er spisesteder og utesteder rettet for deres alder, noe som har noe unikt å tilby, og som kan være en opplevelse i seg selv. Hvordan et slikt sted er vil kunne være vanskelig å vite. Det som poengteres er at de er lei av kjedekafeer og kjederestauranter, og at de savner noe som oppleves mer interessant. I den forbindelse bruker en av informantene Vippa i Oslo (Illustrasjon 1) og Vinbaren på Mølla i Kristiansand (illustrasjon 2) som eksempler på steder de liker. Vippa i Oslo er en mathall som er lokalisert i en gammel lagerhall ved Oslofjorden med ulike matboder med mat fra hele verden (Vippa.no, u.å). Vinbaren på Mølla er et sesongbasert midlertidig prosjekt startet opp i lokalene til en gammel mølle i Kristiansand (Vinbaren på mølle, 2021). Fellestrekk for begge stedene er at det bærer preg av midlertidighet, er lokalisert i gamle industrilokaler, har en avslappet stemning og er lite stivt. Vinbaren på Mølla skriver selv på sine Facebook sider at etter stor respons var det tydelig at dette var noe Kristiansand trengte. Det er et behov for slike steder, noe også mine informanter opplyser.

Illustrasjon 1: Vippa (Vippa. no, u.å.)

Illustrasjon 2: Vinbaren på Mølla (Vinbaren på mølla, 2021.).

Med tanke på Florida (2002) sine teorier i forhold til at den kreative klassen søker åpne og tolerante samfunn, vil slike steder kunne oppfattes som åpne og inkluderende, med en

kundegruppe som er variert og består av mennesker med ulike livsstiler og levemåter. At slike steder er attraktivt for mine informanter, trenger nødvendigvis ikke å ha sammenheng med den kreative klassen, men at poenget til Florida (2002) med at åpne og tolerante samfunn er attraktivt også for denne gruppen. Selv om noen få spisesteder ikke kan gjøre en by mer attraktiv alene, kan det bidra til å skape møteplasser og tilhørighet, som igjen kan føre til bedre trivsel og større sjanse for å bli boende. Dette kan blant annet knyttes opp mot Agnew (1987) sin forståelse av «sense of place», altså mennesker evne til å skape subjektive og emosjonelle tilknytninger til sted (Cresswell, 2015). Det kan derfor tenkes at små tiltak kan bidra med å skape en tilknytning til sted, hvor flere små tiltak kan bidra med å løfte det generelle bilde av et sted, og føre til høyere attraktivitet. I og med at mange av mine informanter setter spise- og utesteder høyt for valg av bosted og hva som er viktig for å trives et sted, vil det være aktuelt at dette også bør fokuseres på ved senere utvikling.

Mange av de samme argumentene som blir brukt om spisesteder blir brukt angående kulturtilbud. Flere av informantene poengterer at kulturliv er noe som settes høyt, og noe de verdsetter ved hvor de skal bo. Flere av informantene nevner at dette er noe de savner i Kristiansand, og at det er noe de gjerne skulle hatt mer av. Katrine som tidligere har studert i Oslo påpeker at hun savner det kulturelle tilbudet som var i Oslo:

«Kulturelle ting føler jeg at jeg savner veldig. Gå på en utstilling eller noe, liksom bare noe sånn gøyalt. Her er det liksom, hvis det først skjer noe, så blir det utsolgt med en gang. Litt få tilbud kulturelt».

Mange av informantene poengterer at dette er noe de savner ved Kristiansand, og et av problemene er at det er for lite tilgjengelig informasjon om arrangementer. Det er flere informanter som nevner at de ikke får med seg at det er et kulturarrangement før etter det har funnet sted. Pernille som også tidligere har bodd i Oslo, utdyper dette og poengterer at det i liten grad blir markedsført mot personer i hennes alder, og at det derfor er vanskelig å få med seg ting som skjer:

«Men jeg tror det er på grunn av at ting blir markedsført for de to aldersgruppene som vi ikke er i, som vi er i midten av. (...) Det er på en måte den alderen 24 til 27 den bare eksisterer ikke. Sånn som oss da som ikke har tre barn og hus, de har på en måte glemt oss holdt jeg på og si».

Dette viser at kulturtilbud handler ikke kun om at det finnes tilbud, det må også nå de personene det er ment og nås. Kulturtilbud uten vellykket markedsføring vil med andre ord

skape et tilbud som ikke er fungerende og som ikke opprettholder de kravene som stilles av denne aldergruppen. Som Pernille her nevner føler hun at hennes aldergruppe ofte blir glemt og tilsidesatt til fordel for andre aldersgrupper. Dette vil bli nærmere diskutert i delkapittel 4.3.2 «Livsfase» under overordnet diskusjon.

4.2.1.2 Natur og grøntområder

For det andre, oppgir alle informantene at tilgang til natur og grøntområder som viktige fysiske aspekter ved et sted. Dette både når det spørres åpne spørsmål og når det spørres om direkte. Det er derfor ingen som ikke ser på dette som et viktig aspekt. Ved spørsmål om de kan nevne topp tre fysiske kvaliteter som er viktig ved et sted, er tilgang til natur for mange del av topp tre. Dette begrunnes ofte gjennom interesser som trening, viktig for mental helse og generelt det å trives med å være ute i naturen. Mulighet for å kunne gå tur i grøntområder er derfor et viktig aspekt for mange. Nærhet til grøntområder viser seg å være spesielt viktig for informantene med barn. Ane som i dag bor i nærheten av Oslo og som er en av informantene med barn påpeker dette:

«Det merka en med en gang vi fikk barn da, så brukte en marka mye mer enn det vi gjorde før. Før bodde vi på Grünerløkka, og da var det sånn før barn så rusla en nedover mot sentrum, men når en fikk barn så rusla en oppover mot marka. Da man ikke lyst på biler og yrende folkeliiv, da fikk man lyst på det at det er stille og rolig.»

Emma som er sisteårsstudent utdyper viktigheten av tilgang til natur som en del av livstil og interesse:

«Naturforhold spiller en viktig rolle, at det er grøntområder at det er tilgjengelighet til skog og løpeområder, at der er idrettsplasser, nærme der jeg bor. Det har mye å si for trivsel fordi jeg er veldig opptatt av trening og veldig mye ute. (...) Så lenge jeg har fine naturområder som jeg kan gå tur, jogge, en friidrettsbane, en hyggelig kafé, det er ting jeg kan sette pris på. Og hvis jeg er heldig da at byen er nærme sjøen og nærme fjell.

Tilgang til blå- og grøntområder er kvaliteter mange av informantene setter pris på ved Kristiansand. Turområder som ligger tett opp mot sentrum blir i denne sammenhengen ofte nevnt som positive sider ved byen, i tillegg til muligheten til å være ved havet. Viktigheten av grøntområder og hvorfor det er viktig er utenfor denne oppgavens rammer, men dette viser at tilgang til grøntområder er en vesentlig faktor for trivsel for mange av mine informanter og at dette settes høyt ved valg av bosted. I henhold til Anholt (2007) sin city brand index der det

fysiske er et aspekt ved et steds attraktivitet, kan tilgang til grøntområder være en faktor bak dette. Da tilgang til grøntområder er et viktig aspekt ved det fysiske sted for alle informantene, kan det bety at dette i stor grad har betydning for steders attraktivitet. Fokus på å bevare og opprettholde tilgjengelige grøntområder vil derfor være viktig for å være attraktive for unge voksne.

4.2.1.3 Tilgjengelighet

For det tredje, oppfattes tilgjengelighet som et viktig aspekt ved et sted. Tilgjengelighet til blant annet spisesteder og natur er lett tilgjengelig nevner mange. Tilgjengelighet blir i mange sammenhenger sett i sammenheng med kollektivtrafikktilbudet, da det for mange er et viktig aspekt ved tilgjengelighet. Dette gjelder spesielt informanter som ikke har egen bil eller førerkort, og som er mer avhengig av kollektivtransport. Referansen «mulighet til å komme seg rundt» blir brukt opptil flere ganger av ulike informanter. Når Astrid som i dag bor på Østlandet, får spørsmålet om hvilke kriterier som er viktig for hvor hun skal bo er grad av tilgjengelighet et viktig aspekt:

«Det å ikke ha for lang avstand til at du kan dra på restauranter, kafeer og ut å spise, det er også viktig. Men det er noen ting du kan leve med at det tar litt tid for å komme seg dit. Og da er det jo gjerne en blanding, at det må være kollektivtilbud for at du for eksempel skal komme deg ut på en restaurant. Slippe å ta taxi over alt. (...) Det å bo i nærheten av et kollektivt knutepunkt det vil jeg si er det viktigste».

Det handler både om å komme seg rundt i byen til daglige gjøremål som skole, jobb og matbutikk, samtidig som det handler om muligheten for å komme seg lett til andre steder utenfor kommunen. Det er blant annet mange som påpeker at det å komme seg lett hjem til familie er et viktig premiss for hvor man bosetter seg. For Emma og Martin, som begge er sisteårsstudenter, er mulighet til å komme seg rundt, og det å kunne komme seg lett hjem til familie en av de viktigste kriteriene for bosted. Videre begrunner Martin valget av Kristiansand som bosted basert på avstanden hjem til familien. Han påpeker at tilgang til buss og tog er en viktig faktor for dette valget.

«Ja, assa, jeg tenker når det er nærmere hjemme kan en komme hjem for en helg, man kan kjøre hjem det tar 3 timer, man kan ta både buss og tog hver time hele dagen. Hvis man skal fra Trondheim er det fort, da er det hele dagen bare reise. Så jeg har nok muligheten til å reise hjem oftere og av mindre grunner enn hvis jeg hadde vært i

Trondheim. Men jeg reiser ikke hjem overdådig for det. Men det er greit å vite at man har muligheten, selv om man ikke bruker den».

Dette viser at muligheten til å både komme seg rundt i byen, men også det å komme seg ut av byen som et viktig kriterium for bosted. Det å ikke være fastbunden på et sted står høyt for mange, og at mulighetene for å komme seg vekk står sterkt. Mange begrunner dette blant annet for å lettere kunne komme hjem til familie. Tilknytning til familie og hjemsted er derfor en faktor som spiller inn. Det å ha mulighet til å reise hjem til familie når det er behov for det står sterkt hos mange. Dette viser at stedstilørighet også til andre steder har derfor betydning for valg av bosted. Informantenes ønske om å være mobile vil derfor ha betydning for et steds attraktivitet, og hvor undersøkelsen viser at steder blir valgt bort på grunn av vanskelige forbindelser.

4.2.1.4 Tilgang til boligmarkedet

For det fjerde, nevnes boligpriser og boligmarked som et aspekt som tas med i beregning når valg av bosted skal tas. Dette nevnes både av informanter som ikke er en del av boligmarkedet, og av personer som eier bolig. Julie og Andreas som begge er tilflyttere til Kristiansand nevner dette som en positive side ved Kristiansand:

«Det er dyrt med leilighet her også, men det er ikke like dyrt som andre plasser. Det vil jeg egentlig trekke frem som noe ganske positivt, her har man mulighet til å komme seg inn på boligmarkedet. (...) Generelt boligmarkedet er jo veldig viktig, og avhengig av den plassen en skal bo. Så det er en viktig faktor for meg.»

Astrid som har kjøpt seg hus med samboer i Oslo, ser på boligpriser i Kristiansand som en avgjørende grunn til å flytte tilbake:

«Det har noe med at her har vi kjøpt oss hus som er relativt mye dyrere enn det det koster i Kristiansand. Det er boligpriser da som jeg tenker er den avgjørende faktoren for å flytte, og at en da kanskje kan kjøpe seg hytte på Hovden i tillegg for da kanskje under den prisen av huset i Oslo.»

Kvaliteter ved boligmarkedet blir nevnt i forbindelse ved hva informantene setter pris på ved Kristiansand, da de opplyser at dette er noen av de positive aspektene ved å bosette seg der. For personer som har kjøpt bolig i Oslo, vil forskjellen i boligprisene kunne ha betydning for kjøpekraften i Kristiansand. Det vil kunne gi de mulighet til både kjøpe større hus, og som Astrid nevner hytte på Hovden for verdien av huset i Oslo. Informantene som har kjøpt bolig i Oslo, og som har verdien i denne boligen, ser derfor på Kristiansand som en mulighet til å

oppgradere bolig. Samtidig er det ingen av informantene som nevner boligmarked på generelle spørsmål om viktige aspekter ved et sted for å bosette seg der. Andre nevner ikke boligmarked i det hele tatt. Det vil være vanskelig å si om dette kommer av at informantene tar det for gitt eller om de ikke ser på boligmarked som et viktig aspekt. Å ha et sted å bo vil selvfølgelig alltid være et premiss for hvor man skal bosette seg, men det kan belyse at boligmarked ikke blir ansett som veldig viktig av mange av informantene.

Flere av informantene informerer at de leier bolig. Det kan derfor tenkes at bolig ikke har like stor betydning. Leieprisene varierer også fra sted til sted, men ikke i den grad at mange ikke har råd til å bo et sted på grunn av leieprisene. Det er ikke det at de skal bo der for alltid, men at de vil alltid finne et sted å bo for en periode. Det at bolig er den neste betingelsen etter at jobb er gjort rede for som Sørli (2010; 2016) hevder, kan derfor tenkes å ikke gjelde mine informanter på samme måte da mange opplyser at de ser for seg å flytte til et sted for en kortere periode (Diskutert nærmere i kapittel 4.1.3). Det kan derfor tenkes at ved å bo et sted for en kort periode vil det ikke lønne seg å kjøpe en bolig, og det vil derfor føre til at boligmarked ikke spiller en like stor rolle.

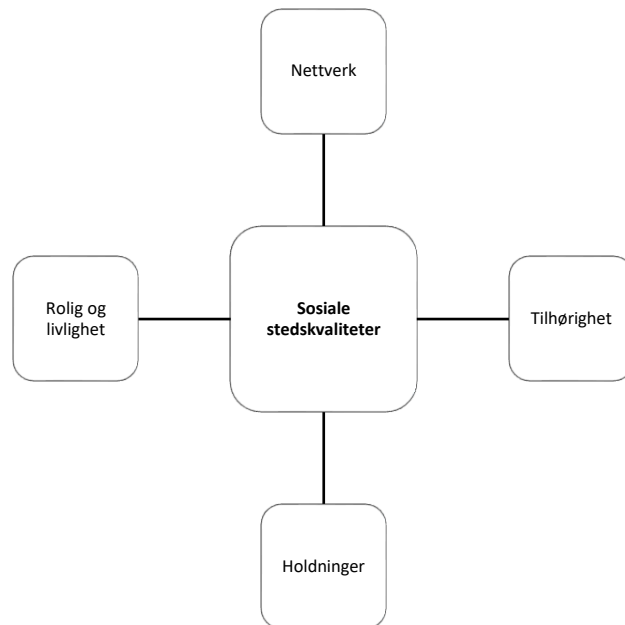
Som den overnevnte analysen viser er de viktigste fysiske stedskvalitetene ved valg av bosted er tilgang til et utvalg kafeer, restauranter og uteliv, kulturtilbud, grøntområder, og boligmarked. Det settes visse krav til spisesteder, om hva det skal inneholde og hvilken opplevelse en får ved disse stedene. Dette vises gjennom informantens kritikk inn mot tilbudet i Kristiansand. Gjennom intervjuene ser en at spisesteder er et viktig aspekt, men at disse spisestedene ikke kan være hva som helst. Informanter opplyser at tilgang til kulturtilbud er ønskelig, og at dette er noe som settes pris på ved et sted. Dette vises gjennom informantenes ønske om flere kulturelle tilbud i Kristiansand, og bedre markedsføring av arrangementer. Kriteriet om tilgang til natur og grøntområder står sterkt hos mange, og kommer frem som en essensiell kvalitet for hvor denne gruppen ønsker å bosette seg. Dette er noe informantene selv nevner som en viktig kvalitet på et sted, og som en positive side ved Kristiansand. Videre er tilgjengelighet og et godt kollektivtransporttilbud sett på som en viktig faktor. Tankegangen om å ha mulighet til å komme seg rundt, både innad i byen, men også ut av byen står sterkt. Til sist blir boligmarked sett på som en avgjørende faktor både for å bli boende i Kristiansand, men også for å flytte tilbake for informanter som har bosatt seg andre steder.

4.2.2 Sosiale stedskvaliteter

I tillegg til fysiske stedskvaliteter oppgir mange av informantene flere sosiale stedskvaliteter som har påvirkning på valg av bosted. Dette knyttes både til familie og venner, og andre

stedskvaliteter som holdninger og følelsen av et sted. For å få en bedre oversikt har jeg utarbeidet figur 12 som viser det jeg mener er de viktigste temaene på sosiale stedskvaliteter som har kommet frem gjennom intervjuene.

Figur 12: Oversikt over de viktigste aspektene ved sosiale stedskvaliteter

4.2.2.1 Nettverk

En stor andel av informantene oppgir nettverk som en av de viktigste grunnene til at de bor der de bor og hvorfor de trives der de bor. Andre oppgir det som grunn til å flytte til andre steder hvor de har et større nettverk. For informantene som har flyttet vekk fra Kristiansand er tilgang til familie og venner noe som veier tungt i avgjørelsen om de skal flytte tilbake. For mange av informantene som er tilflyttere til Kristiansand, er også nettverk og familie en grunn til å flytte tilbake til deres hjemsted. Samtidig opplyser de samme informantene at nettverk er en grunn til å bli værende. Det at man har skapt et nytt nettverk gjør at man også ønsker å bli. Mange står derfor i et valg om de skal bli eller flytte hjemover, og i dette valget er nettverk og familie for mange den viktigste faktoren. Andreas, som er tilflytter til Kristiansand, påpeker at det at han har opparbeida bekjente og fått gode venner i Kristiansand. Dette gjør at det å flytte tilbake til oppvekststed ikke er aktuelt. Samtidig opplyser han at hvis mange av kompisene hjemmefra hadde flyttet til hjemstedet måtte man tatt en ny vurdering. Mange står derfor imellom det å bo nærme nye eller eldre bekjentskaper, og at spørsmålet om å flytte ofte blir påvirket av hvor andelen bekjente befinner seg. Informanter som har flyttet fra Kristiansand opplyser at ønske om å bo nærme familie også endrer seg når det er spørsmål om barn. Ønske

om å bo nærmere foreldre og øvrig familie forsterkes etter barn. Informantene forteller at dette handler både om avlastning og tilknytning mellom barn og besteforeldre. På spørsmålet hva som kunne vært gjort for å gjøre Kristiansand mer attraktivt svarer Kristine at nettverk og familie har mye å si, og at det er det som kommer til å ha betydning for om hun kommer til å flytte hjemover eller ikke. Selv om hun opplyser at hun setter pris på fysiske kvaliteter som spisesteder og kultur, er det ikke dette som trekker.

«Det er veldig godt spørsmål, men jeg tror det som virkelig liksom kunne tippe vekta for min del hadde vært om mange av mine venner og familie flytta hjem. Fordi da hadde jeg følt meg veldig på sida. Det er ikke det at Kristiansand ikke er en fin by, det er på en måte ikke der det ligger. (...) Jeg tror at den mer sånn psykososiale-, nettverk- og familie- dimensjonen veier ganske tungt for veldig mange, så jeg tror det kanskje spiller mere inn for mange enn om det er 10 eller 20 restauranter i byen».

Med tanke på nettverk vil alltid partner har en betydelig rolle. Mange av informantene sier at valg om bosted blir påvirket av forholdet til partner. For mange er det ikke et alternativ å flytte vekk fra partner og det vil derfor alltid være en forhandling mellom to parter om hvor man skal bo. Som teorien rundt «second demographic transition» vil det i dag i større grad være en «trade off» mellom to partnere i et forhold, da det i dag er vanlig at begge har inntektsgivende arbeid (Lesthaeghe, 2014). Hvor man ender opp med å bo, og hvor man personlig i utgangspunktet ønsket å bo trenger derfor ikke ha en sammenheng. Malene, som har studert i Oslo og flytta tilbake til Kristiansand, møtte kjæresten sin i Kristiansand når hun skulle bo i Kristiansand en kort periode for å spare penger. Hun poengterer dette:

«Så da ble jo jeg boende her da, mye på grunn av han. (...) Jeg flytta jo for å bo hjemme og spare penger, så kom jeg jo hjem i sånn mars/april, så skulle jeg da flytte til Oslo igjen i august. Men da hoppa jeg heller på nettstudier, og valgte å bo i Kristiansand. Nyforelska og dum. Så nå har jeg egentlig bare blitt her, men jeg har jo også sånn at hadde ikke jeg møtt han så hadde jeg nok bodd i Oslo nå. Men jeg liker jo å bo her på en måte. Jeg føler jo ikke at jeg bor her på grunn av han, sånn som ting er i dag, men jeg blei her på grunn av han».

Som Malene forklarer ble hun værende i Kristiansand på grunn av kjæresten, men at han ikke er grunnen til at hun bor der i dag. Dette kan bety at Malene i dag ser andre faktorer ved Kristiansand som grunner til å bli boende. Dette viser at partner kan ha mye å si for hvor man

velger å bosette seg, men er ikke nødvendigvis den eneste grunnen til at man velger å bli boende der til slutt.

4.2.2.2 *Ro versus livlighet*

I tillegg til nettverk spiller bant annet andre sosiale stedskvaliteter inn. Flere av informantene nevner det at det er rolig som et aspekt ved hvorfor eller hvorfor ikke de trives i Kristiansand. På dette punktet er informantene veldig delt. Ro som noen opplyser som en positiv kvalitet ved Kristiansand, opplever andre som negativt. Blant annet Stine som er tilflytter til Kristiansand opplyser at noe av det hun liker ved byen er at både folk og stedet er rolige. Hun påpeker at hun liker den rolige mentaliteten mange har i Kristiansand:

«Jeg liker veldig godt folka som er her da, og liker veldig godt måten å være på, alle har jo forskjellig sånn, hva heter det, folk er jo forskjellig fra hvor man er i fra i landet (...) men jeg liker den måten å være på da og som de har som kvalitet her i Kristiansand. Det at du tar det veldig med ro, du stresser ikke opp i ting, det er litt det jeg føler at alle har, den der roen».

Samtidig påpeker Malene at hun irriterer seg over den samme mentaliteten:

«Men det er jo en greie, at sørlendinger har god tid. Og det er veldig irriterende. (...) Det er ikke noe effektivitet i folk».

Katrine sier at hun synes det er deilig at det er rolig og lite hektisk. Hun sammenligner dette med Oslo hvor hun har studert, og sier at det at det er rolig er noe hun setter pris på ved Kristiansand. Samtidig opplyser Pernille som også er vokst opp i Kristiansand, har studert i Oslo og flyttet tilbake, at hun opplever Kristiansand som for rolig:

«For meg så føler jeg at jeg har sykt mye mer tid i Kristiansand. I Oslo var jeg liksom opptatt fra jeg sto opp til klokka 11 på kvelden nesten. Men her er det sånn jeg kommer hjem, så er det sånn «Er klokka bare 15. Hva skal jeg finne på?». Så ender det opp med at jeg på strikke, eller klatre, eller trene. Og noen ganger litt for mye tid til overs. Jeg savner litt den hektiske greia. Men det er det som er den største forskjellen, som jeg noen ganger setter pris på, men det kan blir litt for rolig også. Jeg blir litt rastløs av å være her».

Astrid forklarer at lite aktivitet var noe av det som pushet henne ut av Kristiansand og som gjorde at hun flyttet til Oslo:

«Det var kjedelig, det var veldig lite den perioden mens jeg var student der. Det var liksom torsdag på Harvey's, og så var det ikke noe annet. Det var veldig lite som foregikk».

I tilfelle hvor lite aktivitet er med på å pushe personer vekk fra et sted vil dette ha sammenheng med stedets «puls» (Anholt, 2007). Stedets puls er en av seks aspekter Anholt (2007) anser som viktige ved et steds attraktivitet, og omhandler om folk mener det er interessante ting å finne på. Som de to siste sitatene tilsier oppfatter noen av mine informanter Kristiansand som for rolig. I Astrid sitt tilfelle var dette også noe som fikk henne til å flytte vekk. Ifølge Florida (2002) er muligheten for å leve ut sin livstil med tilhørende aktiviteter og steder for sosial interaksjon en viktig steds kvalitet for den kreative klassen. Det kan derfor diskuteres om dette er tilfellet i Kristiansand i tilstrekkelig grad. At informantene ser på «rolig» og «kjedelig» som synonymmer kan bety at det i liten grad er nok aktiviteter og for lite puls til å svare på informantenes behov og ønske i Kristiansand. Dette viser at mulighet for aktivitet i ulik grad er viktig for mange i denne gruppen.

Holdningen til ro som steds kvalitet fikk likevel et annet perspektiv på spørsmål om hvor de kunne tenke og bosette seg når eller hvis de skal få barn. Informantene i gruppe 1 som er vokst opp i Kristiansand, flyttet vekk, og som har valgt å flytte tilbake er spørsmålet om barn relevant om å bli boende i Kristiansand eller ikke. Pernille opplyser at hun gjerne kunne tenke seg å flytte tilbake til Oslo, men hun påpeker at det er kun frem til hun eventuelt skal få barn. Når eller hvis hun skal få barn så ønsker hun seg tilbake til Kristiansand, da hun sier hun ikke ønsker å oppdra barn i Oslo. Kvaliteter som ro blir da sett på som positive kvaliteter, og noen av hovedgrunnene til at hun ikke vil bo i Oslo med barn fordi det er hektisk. En ser her et tydelig eksempel på at behov og ønsker endrer seg etter livsløp, noe som bygger opp om livsløpsteorien som poengterer at preferanser og behov endrer seg etter livsløpshendelser (van Ham, 2012).

4.2.2.3 Å ikke føle tilhørighet

Tilhørighet til både sted og mennesker kan påvirke valg av bosted. En ser blant annet at mange ønsker å bo i nærheten av familie og hjemsted noe som kan knyttes tilbake til tilhørighet til hjemstedet. Samtidig ser en at noen ikke lengre føler en tilhørighet. Kristine som har flyttet vekk fra Sørlandet opplyser at hun ikke lengre føler en identitet med andre sørlandinger. Hun sier at hun opplever en identitet til Sørlandet som sted, men at hun ikke føler den samme tilknytningen til sørlandinger utenfor hennes egen familie. Hun forklarer at

det handler om blant annet interesser og personlighetstyper, og at hun ikke identifiserer seg med disse. Hun påpeker blant annet når en hører folk snakke om hverdagen sin, så føler hun det virker som om folk er litt kjedelige, og lever kjedelige liv.

Altså som når da jeg kom hjem i jula, og var med mamma på trening, og det var jo veldig gøy, men det var jo liksom Friskis&Svettis, og da er det sykt mange som er sånn «og vi har vært ute med folk fra bedehuset» eller jeg føler bare sånn fullstendig unna der jeg og jeg og min omgangskrets i Oslo er da. Som ikke bare er østlendinger, og det er liksom folk fra hele Norge. Man er kanskje blitt annerledes da, av å studere andre steder og bo i en by som det er liksom, det bare bugner av kulturtilbud og folk har liksom interesser herfra til månen. Ikke sant? At å komme hjem å sladre om nabokjerringa, det gidder jeg liksom ikke.

Perspektiver knyttet til stedstilhørighet som blant annet «out-of-place» og «outsideness» kan bidra til å belyse dette (Cresswell, 2004; Vestby, 2015). Som Sørli (2010) poengterer har utdanning en tendens til å svekke de sosiale forbindelsene til oppvekststedet. Dette fordi nettverket i større eller mindre grad skiftes ut med nye bekjenskaper. Det å ikke lengre føle tilhørighet til mennesker en er vokst opp med vil derfor kunne ha naturlige årsaker. Ved å flytte til andre steder i Norge hvor en møter andre mennesker vil derfor kunne spille en stor rolle i forhold til tilhørighet og stedsidentitet. Det å ikke lengre føle at man har felles interesser med personer fra hjemstedet vil kunne bidra til en følelse av utenforskap og at en ikke lengre føler den samme tilhørigheten til stedet. Kristine forklarer at hun ikke lengre føler en tilhørighet med andre sørlendinger, at hun føler seg på en utenforskap i forhold til andre sørlendinger. Dette kan forstås videre at hun ikke lengre føler hun passer inn og ikke føler seg hjemme og at dette er en av grunnene til at hun ikke vil flytte tilbake til Sørlandet.

4.2.2.4 Holdninger

Informantene opplyser også holdninger i befolkningen som en annen dimensjon som er av betydning. Det er stor variasjon mellom informantene både i forhold til hvilken betydning det har, og hvordan de opplever holdninger i Kristiansand. Av informantene er det ingen som opplyser sosiale aspekter som åpenhet, inkludering eller mangfold på generelle spørsmål om kriterier ved bosted. På direkte spørsmål om denne type sosiale aspekter har betydning for valg av bosted sier alle at det er viktig for dem å bo et sted hvor den generelle befolkningen er åpne for andre livssyn og livstiler. Hvis de sto mellom to ulike steder der befolkningen på det ene stedet var kjent for å ha negative holdninger til åpenhet og inkludering, mens det andre

stedet var kjent for å være et åpent og tolerant samfunn, ville valget landet på sted nummer to. Det som da poengteres av noen av informantene er at det ikke har så stor betydning siden det ikke påvirker dem i noen stor grad. De påpeker at så lenge deres vennekrets og personer de omgår er inkluderende og åpne så er det det som er av betydning, ikke hva andre personer på stedet mener.

Når det kommer til hvordan Kristiansand oppleves i forhold til åpenhet, inkludering og mangfold har informantene delte meninger på dette. Fire av seks informanter i gruppene som er tilflyttere til Kristiansand opplyser at de hadde tanker om Kristiansand som noe konservativt hvor begrepet bibelbelte ble brukt i forbindelse med dette. Bibelbelte blir av mange brukt om Sørlandet og deler av Vestlandet, som en definisjon på at området har en stor del av befolkningen som er en sterk kristen tro. At befolkningen er litt gammeldagse og konservative er også begreper som har blitt brukt av informantene. Julie som er tilflytter til Kristiansand merker også litt forskjell på Kristiansand i forhold til hjembyen hennes:

«Kristiansand henger nok litt etter, kontra sånn hjembyen min, spesielt siden det ligger såpass nærme Oslo, for Oslo er vel der det dras mest fremover i inkludering om det skulle være legning eller etnisitet eller politikk. Kristiansand er nok litt konservativt og henger litt etter, men siden det er en studentby, at det kommer så mange innflyttere og unge mennesker, at jeg ble heller positivt overrasket.»

Det som Julie her poengterer med at hun ble positivt overrasket er det flere av informantene som er tilflyttere som påpeker. De forklarer at før de kom til Kristiansand så hadde de noen fordommer og forutinntakelser om Kristiansand og befolkningen i Kristiansand, men etter at de har bodd i byen en stund er en del av disse fordommene til en viss grad er motbevist. Julie påpeker at hun synes blant annet UiA gjør en god jobb for å fronte mangfold, åpenhet og toleranse. Martin forklarer at han hadde en del fordommer mot Sørlandet som region før han flyttet til Kristiansand, men at disse ikke stemmer overens med den oppfatningen han har fått etter å ha bodd i området en stund:

«Også vil jeg snakke om en gang til det image-problemet de har. (...) Alle de fordommene man hører og har før man flytter hit, og det er jo også en sånn, at hvis de hadde klart å fikse det så, bare endra litt på det, gjort det litt bedre så kan det hende noen av problemene hadde blitt løst. Også tror jeg at flere hadde fått øynene opp for Kristiansand, fordi det er jo veldig fint å bo her, på alle måter. Det er egentlig ingen av de fordommene som jeg hadde før som har påvirket mitt liv».

Det at mange av informantene sier at de hadde et annet inntrykk av Kristiansand enn det de opplever etter å ha bodd i byen en periode kan vise at det som kommer ut i media ikke nødvendigvis ikke representerer befolkningen som helhet. Dette er noe Astrid påpeker og forklarer at hun føler ikke det er verre i Kristiansand enn andre steder, men at hun føler at de få som har veldig konservative og ekstreme meninger ofte får mye oppmerksomhet. Hun forklarer også at dette kan skyldes at det er få som gjør motstand:

«Men man leser jo i avisa at folk river ned Pride flagg, og stopper Pride festival og, så opplever man jo ikke det. Jeg tror ikke det er en større motstandsgruppe i Kristiansand enn andre steder, jeg tror bare de gjør noe ut av seg. Også er den ingen andre som er motsvar. Motsvaret kommer ikke i Kristiansand. Det er ingen som reiser seg opp og støtter, eller det er sikkert noen, men ikke mange nok. Altså det kan stå to stykker i Kristiansand og skrike høyt, og skape store overskrifter. (...) Det påvirker ikke mitt valg (om å ville flytte tilbake til Kristiansand), det gjør det ikke. Fordi jeg vet hvordan det er. Det er de fire stykkene som sier, men det er ikke det Kristiansanderne egentlig mener».

På den andre siden opplyser andre informanter at de har opplevd negative opplevelser knyttet til dette. Katrine og Pernille påpeker at de blant annet møter en del holdninger på arbeidsplassen. På arbeidsplassen i Kristiansand forteller Pernille at hun har opplevd en del hendelser og kommentarer som støtende og sårende. Hun sammenligner dette med en lignende arbeidsplass i Oslo, og forklarer at hun aldri opplevde slike ting der. Katrine utdyper dette:

«Jeg føler sånn at Kristiansand er generelt litt etter sånn på arbeidsplasser. Jeg har sikkert vært litt uheldig, men jeg jobber med mye kristent og noen ting hvor man bare blir litt sånn matt. Man møter på mye rart, sånn der holdninger kanskje?»

Videre forklarer Katrine at hun føler at folk lar seg provosere av blant annet Pride, og sikter blant annet til at en regnbueinstallasjon på Torvet i Kristiansand ble ødelagt hele fem ganger (Brevik, 2021).

«Så tenker jeg også på den her regnbuen som folk lar seg provosere så sykt mye av, sånne ting, at de tar det Pride flagget, at det er hærverk gjort av sånn Pride ting, da blir man jo helt sånn sjokkert, da blir man jo flau av byen».

Overordnet analyse viser derfor at informantene er delt i sine oppfatninger og hvordan de opplever Kristiansand med tanke på åpenhet, mangfold, inkludering og generelle holdninger. Selv om noen av informantene oppgir at de føler de møter en del negative holdninger i forbindelse med blant annet arbeidsliv, påpeker de største delen av informantene at det er ikke slik befolkningen overordnet er. Informantene som var innflyttere påpeker også at en del av fordommene ikke stemte med virkeligheten, og at flere av deres forhåndsoppfatninger ikke stemte med deres opplevelser. Ifølge Florida (2002) er åpne og tolerante samfunn viktige aspekter for at et sted skal være attraktivt for den kreative klassen. Et rykte for å være konservativ og lite åpne som Kristiansand og sørlandsregionen har, vil kunne føre til at byen og regionen blir et mindre attraktivt område å bosette seg. Selv om mange av mine informanter mener at dette ikke stemmer overens med det faktiske bilde, vil det være problematisk for regionen med et slik stempel da teorien legger vekt på at åpne og tolerante samfunn er en vesentlig del av å være attraktivt.

4.2.3 Flytting som en faktor i seg selv

Som en del av problemstillingen hva som påvirker unge voksnes valg av bosted ser en også at faktorer knyttet til selve flyttingen som prosess er aktuell. Det er ikke kun stedet en flytter fra eller til som har påvirker, også selve prosessen.

4.2.3.1 Å flytte for opplevelsen sin skyld

Resultatene fra gjennomførte intervjuer viser at mange av informantene enten har eller ønsker å flytte for opplevelsen sin skyld. Preferansene ligger nødvendigvis ikke kun på stedet, men at det å flytte i seg selv har en betydning. Katrine utdyper dette og forklarer at hun kan godt flytte for opplevelsen sin skyld og at det ikke er stedet i seg selv som er det viktigste:

«Jeg kunne flytta egentlig hvor som helst i verden. (...) For meg, jeg må kunne ha det gøy og trives, men bortsett fra det så er det ikke så nøye».

Flere av informantene poengterer mange av de samme poengene som Katrine. Flere av de yngre informantene opplyser at det er nå de har mulighet til å skaffe seg nye opplevelser før de skal etablere seg. De opplyser at de har et behov for å gjøre noe nytt før det er snakk om å slå seg til ro. Det å flytte til et nytt sted blir sett på som en måte å få nye opplevelser og få nye impulser. Emma poengterer at hun har et ønske om å oppleve noe mer før hun slår seg til ro og etablerer seg på et sted:

«Det er derfor også jeg er så åpen til andre opplevelser på en måte først da, før jeg tar det valget å bosette meg et sted da og starte familie. Jeg er jo i den alderen hvor jeg

mulighet til det også. Til å flytte til nye byer, og dra til utlandet før på en måte jeg skal slå meg til ro. (...) Jeg mangler på en måte noe i livet som gjør at på en måte, for jeg kommer til å angre hvis jeg ikke gjør det.

Mange av informantene ser på 30 årene som en fase hvor man skal etablere seg og så seg til ro. Da mange av mine informanter er mellom 25-27 år, er det mange som ser på de siste årene av 20 årene som er periode man er fri til å gjøre ting man har lyst til. Å få nye opplevelser står derfor høyt for mange av de yngre informantene. Dette samsvarer med nyere forskning som fant ut at miljømessige faktorer spilte en viktig rolle for unge voksenes valg av bosted, og at opplevelse var et viktig aspekt ved dette (Vilhelmson & Thulin, 2016). Senere fødealder og andre aspekter relatert til Second demographic transition kan være med på å forklare dette fenomenet. Noe som gjør at unge voksne i dag har flere år med mindre forpliktelser og kan prioritere annerledes enn det som var vanlig bare for 20 år siden. Dette vil bli ytterligere diskutert i kapittel 9.3.1.

4.2.3.2 Å være ferdig med et sted

Informantene opplyser at det å være ferdig med et sted også er en grunn til å flytte. I dette tilfelle er push faktorene sterkere ved opprinnelsessted enn pull faktorene ved bestemmelsesstedet (Lee, 1966). Det er nødvendigvis ikke hvor man skal som er det viktigste, men å komme seg vekk fra der man er og oppleve noe nytt. Pernille som har fått mulighet til å få fast stilling i Kristiansand opplyser at dette er det eneste relevante stedet for henne å jobbe i Kristiansand hvor det er mulig å få en interessant fast stilling:

«Nå har jeg kommet til det punktet at jeg har det så behagelig og har det så greit, at jeg syns det er dritskummelt fordi jeg føler at det stagnerer. Nå har jeg «made it» på en måte. I hvert fall i min karriere er det det stedet det eneste jeg kan jobbe. Så det er ikke sånn at jeg kan søke på noen andre kule jobber i byen (Kristiansand). Hvis man tar en fulltidsjobb der, blir man jo der til man dør tenker jeg med mindre man flytter til en annen by. Og den tanken «okey, jeg er 27 år gammel, så er dette det jeg skal gjøre?». Det gjør meg sånn livredd. Og det er kanskje det som er motivasjonen min til å komme meg ut, så kan jeg kanskje komme tilbake da om 10 år. Jeg føler jeg har den perfekte jobben, men at det var 15 år for tidlig. Jeg kan elske å ta den jobben om 15 år, men akkurat nå er det litt for tidlig. Så det er litt synd.»

Som Pernille sier så anser hun det for tidlig å flytte hjem og etablere seg. Hun sier ikke at hun aldri vil tenke seg tilbake til Kristiansand, men at akkurat nå er det litt for tidlig. Følelsen å

ville ut i verden å oppleve nye ting står sterkere enn muligheten for fast jobb. En annen faktor som opplyses ved det å være ferdig med et sted og ikke ønske å bo et sted er følelsen av frihet. Julie opplyser at hun ikke ønsker å flytte tilbake til byen hun er fra da hun verdsetter følelsen ved å føle seg fri på et nytt sted der ikke alle kjenner henne.

«Det er deilig å være et stykke vekk hjemme ifra, jeg hadde ikke noe intensjon om å flytte tilbake til hjembyen for det var deilig å komme seg litt vekk fra tidligere bekjentskap, treffe folk på butikken, det var liksom deilig følelse å være fri i en ny by».

Analysen viser med dette at det å flytte i seg selv er et aspekt ved valg av bosted. Det å flytte for å få nye opplevelser, det å flytte fordi man er ferdig med et sted og det å flytte for å føle seg fri på et nytt sted er aspekter som påvirker dette valget. Det viser at det er ikke alltid stedet i seg selv som er den viktigste faktoren, men at det er andre mekanismer som utgjør grunnen for valg av bosted og hvorfor man tar valget om å flytte. Overnevnt empiri samsvarer her med Vilhelmson og Thulin (2016) sin forskning. Utfra deres studier fant de ut at unge som opplyser miljømessige forklaringer som begrunnelse for flytting flyttet på grunn av tre faktorer: steds-kvaliteter, ønske om nye opplevelser og det å være ferdig med et sted. I mine funn er det stor sammenheng mellom det å være ferdig med et sted og ønske med å få nye opplevelser. Det er ingen som sier at de ønsker å flytte kun for at de er ferdig med et sted, men at de føler seg ferdig med et sted fordi de ønsker nye opplevelser. Det som Julie opplyser som å flytte for å føle seg fri, er en annen begrunnelse som ikke kom frem i gjennomgått litteratur, men som nok er svært gjeldene for mange unge.

4.3 TILGANG TIL ARBEID SOM ET VIKTIG ASPEKT

Dette delkapittelet tar for seg andre delproblemstilling: «Hvordan påvirker tilgang til arbeid valg av bosted?». I forbindelse med oppgavens problemstilling var det aktuelt å finne ut i hvilken grad tilgang til arbeid spilte inn på valg av bosted blant mine informanter. Dette var aktuelt å undersøke da nyere forskning viser at jobb spiller en mindre rolle enn tidligere, og at det er andre steds-kvaliteter som unge veier høyere ved valg av bosted (Aure et al., 2012; Pelikh & Kulu, 2018; Sørli, 2016; Vilhelmson & Thulin, 2016). I denne undersøkelsen var det stor variasjon i svarene på spørsmål knyttet til arbeid og hvor viktig dette var for valg av bosted. Det som generelt har kommet frem er at jobb fremdeles blir sett på som en viktig faktor. Mange opplyser dog andre faktorer i tillegg, og at det ofte er en kombinasjon av

faktorer som spiller inn. Det som utmerker seg, er at sisteårsstudenter setter jobb som en av de viktigste kriteriene.

Kapittelet er delt inn i to under kapiteler. Første underkapittel fokuserer på sisteårsstudenter der det kommer frem at arbeid spiller en viktig rolle for valg av bosted. Andre underkapittel tar for seg resterende informanter hvor det er mer delte meninger på tema.

4.3.1 Sisteårsstudenter- når jobb er det viktigste

Alle informantene i gruppen med sisteårsstudenter opplyser at jobb er en viktig faktor. Dette er naturlig da denne gruppen skal avslutte studier der en overgang til arbeidslivet er et naturlig steg. Martin utdyper dette

«Jeg tror akkurat nå så må jeg flytte dit jeg kan få en jobb, hadde jeg hatt et annet yrke hvor du er garantert en jobb, hadde jeg vært lærer eller sykepleier eller jobba i barnehage, så hadde kanskje andre ting blitt prioritert mer (...) jeg har ikke den luksusen at jeg kan sette andre ting like høyt som det å få en jobb, men hadde situasjonen vært annerledes, hadde jeg hatt mye arbeidserfaring, eller et mye større marked og velge mellom så hadde nok de tingene spilt en større rolle, men akkurat nå så må jeg gå dit mulighetene er.»

Han poengterer at det det å få en relevant jobb etter studier er det som prioriteres høyest. Han viser her til et relevant arbeidsmarked som ikke er så stort, og at andre aspekter må nedprioriteres for å få en jobb. Dette kan ses i sammenheng med lav- og høykonjunktur i arbeidslivet som Sørli (2010) har betydning for hvordan arbeid vektlegges ved valg av bosted. Når det er mange jobber å velge mellom kan andre aspekter prioriteres på en helt annen måte enn hvis dette ikke er tilfelle. Sarah bruker de samme argumentene som Martin, og påpeker at det er viktig etter endt utdanning og få en relevant jobb for å tilegne seg erfaring som vil gjøre det lettere å få jobb senere. De poengterer begge to at arbeidserfaring etter studier står veldig høyt, at dette vil kunne gjøre det lettere å få en jobb senere. Det vil senere være mulig å ta andre hensyn og preferanser i betraktning etter å ha fått mer arbeidserfaring, da de mener det vil være lettere å få jobb etter dette. Emma poengterer at hun kunne ha flytta etter jobben, og at stedet ikke spiller en stor rolle så lenge hun får en jobb. Samtidig ser en at hun stiller visse krav til stedet hun skal bo:

«Jeg er egentlig litt klar for å gå ut i jobb, hva slags type jobb og hvor det spiller ikke en så stor rolle. Men jeg er avhengig at jeg finner en jobb jeg kan trives i. At der er arbeidsoppgaver jeg kan trives i. (...) Jeg har sett på en jobb i Straume kommune, rett

utenfor Bergen. Som er veldig relevant, veldig spennende, men så handler det om min motivasjon til å flytte til Straume kommune, liten kommune utenfor Bergen. I Bergen regner det veldig mye; klima. Kjenner ingen i Bergen; sosialt nettverk. Den motivasjonen henger mye lavere enn å bare bli i Kristiansand for da har man samboer her og et nettverk her».

Emmas refleksjon bak valg av bosted etter studier viser til at det er flere kriterier som blir tatt i betraktning i tillegg til mulighet for jobb. Dette viser at valget om å flytte er en multidimensjonal prosess, der flere faktorer blir tatt i betraktning og hvor ikke jobb er den eneste faktoren som har betydning (Clark & Maas, 2015). Som hun nevner selv er dette blant annet klima og nettverk, i tillegg nevner hun mulighet til å komme hjem til familie som en viktig faktor. Det Emma videre påpeker er at hun gjerne ønsker å flytte for opplevelsen sin skyld, for å få opplevelser og nye impulser. Dette er også grunnen til at hun kan flytte etter jobben, da hun gjerne vil oppleve å bo et annet sted. Hun sier selv at opplevelse står høyere enn jobb, men på spørsmålet om hun vil bli i Kristiansand hvis hun hadde fått en jobb så svarer hun ja. Dette viser derfor at selv om hun selv sier at ønske om opplevelse er det viktigste, motsier hun seg senere da hun kan bli på grunn av en jobb. Det vil si at jobb i praksis går foran ønske om å oppleve nye steder. Kravet om jobb for å bli igjen i Kristiansand er gjeldene for alle informantene i denne gruppen. Dette viser at Kristiansand som by må klare å gi studenter relevant jobb etter endt studier for å klare å beholde denne gruppen. Mange vil gjerne bli, men jobb står såpass høyt at det er begrensa hvilken betydning andre faktorer har. Martin påker dette og sier han gjerne skulle blitt i Kristiansand da han trives veldig godt, men det krever at han får et relevant jobbtilbud. Han sier han til og med kan godta et dårligere tilbud, for å fortsette å bo i Kristiansand. Dette viser at tilknytning til sted veier tungt. Tilknytning til sted og hvor stedets «sense of place», altså menneskers evne til å skape tilknytning til steder har derfor betydning for valg av bosted (Cresswell, 2004). Som Sørli (2010) poengterer kan hvor man studerer ha stor betydning for stedstilhørighet og identitet. Det veier likevel ikke opp mot tilgang til relevant arbeid. Sisteårsstudentenes prioriteringer der tilgang til relevant jobb står høyest, samsvarer derfor med tidligere forskning som påpeker at tilgang til arbeidsmarkedet er den viktigste drivkraften ved valg av bosted. Resultatene viser dog at selv om arbeid fremdeles anses som den viktigste faktoren blant sisteårsstudentene, er det også flere kriterier som blir tatt i betraktning når dette valget blir tatt. Selv om arbeid er det viktigste, velger informantene heller ikke å flytte hvor som helst. De har noen kriterier til valg av bosted som viser at det fremdeles er en

multidimensjonal prosess der tilgang til jobb veier tyngst, men i kombinasjon med andre faktorer.

Videre påpeker Martin at han gjerne skulle ønske at det var et bedre samarbeid mellom universitetet og næringslivet i byen. Dette kunne gjort at det var enklere å få kontakter og en fot innenfor, og igjen mulighet for å bli. Som Florida (2002) påpeker kan universiteter fungerer som en talentmagnet og bidra til regionale vekst, hvis, og bare hvis de omkringliggende omgivelsene klarer å bruke den kunnskapen universitetet produserer. En kan da sette spørsmålsteget ved om Kristiansand og UiA klarer dette, da informanten setter spørsmålsteget ved dette. Bedre samarbeid mellom næringslivet og UiA vil kunne gagne begge parter. Studentene får mer erfaring og forståelse av arbeidsliv og næringslivet, mens næringen vil ha fått mulighet til å tiltrekke arbeidskraft og kunnskap. Et økt fokus på samarbeid mellom næringsliv og UiA kan derfor bidra til å beholde studenter i regionen.

4.3.2 Delte meninger blant informanter

I de andre gruppene er tanker om tilgang til relevant arbeidsmarked mere delt. Noen vektlegger jobb som den viktigste faktoren, mens andre kan si fra seg fast stilling for å flytte til sted de heller vil bo. Pernille som er i gruppen som er vokst opp i Kristiansand, har flyttet vekk og har kommet tilbake opplyser at den eneste grunnen til at hun har flyttet tilbake er jobb:

«Det var jo derfor jeg flytta. Det var bare derfor, jeg hadde ikke lyst. Men jeg har jo blitt lenger enn jeg hadde tenkt, så såå ille var det jo ikke. Men jeg husker jeg sa, når jeg fikk tilsendt jobbannonsen av en venninne her i Kristiansand, så var jeg sånn «Ha ha, den vil jeg ikke ha», og hun var sånn «det hadde vært gøy å bare søke på den», og jeg var sånn «ok, jeg kan søke på den, men jeg gidder ikke til å si ja hvis jeg får den», for jeg var liksom så innstilt på at jeg skal ikke tilbake til Kristiansand enda. Det var uaktuelt».

Dette viser at muligheten til å få en relevant jobb gikk foran det å ikke ville flytte tilbake til Kristiansand. For å bruke Pernille sine ord; det var kun karriererelatert. Det var altså ingen andre faktorer som gjorde at hun ville flytte tilbake til Kristiansand, heller tvert imot. Hun ville helst ikke bo i Kristiansand, men muligheten til å få en god relevant jobb gikk foran. Dette kommer tydeligere frem senere i intervjuet da hun forteller at de ønsker å tilby henne en fast stilling, men at hun har gitt beskjed om at den kommer hun ikke å takke ja til.

«For min del så har jeg ganske høy sannsynlighet med å få fast jobb, det er på en måte det de henter til nå, men så har jeg allikevel lyst til å flytte tilbake Oslo. Så sann for min del, gir jeg fra meg en fast stilling for å flytte arbeidsløs til Oslo».

Hun forklarer dette med at hun ikke er helt klar for å flytte «hjem», og ønsker å få andre opplevelser før dette eventuelt skal skje. Dette viser derfor at hun i utgangspunktet hadde jobb som første prioritet for valget for å flytte til Kristiansand, men at det ikke lengre står øverst på lista over kriterier ved bosted.

Innad i gruppe 3, informantene som er vokst opp i Kristiansand, men som har valgt å bosette seg et annet sted, er det stor variasjon hvordan informantene ser på dette med jobb. Ane anser jobb som den viktigste grunnen til at hun ikke velger å flytte tilbake til Kristiansand:

«Også er det jobb muligheter og sann også da. Vi er jo begge økonomer, så jobbmulighetene er jo større her i Oslo enn det det er i Kristiansand. Det er ikke så mange store bedrifter i Kristiansand, de fleste har jo hovedkontor inne i Oslo. (...) Jeg klarer ikke helt å se for meg om man klarer å få noe sann voldsomt interessante jobber egentlig. Jobb er viktig! Man bruker jo store delen av livet sitt på jobb. Så det at man har en jobb som er interessant og kul det er veldig viktig. Det står høyt».

Kristine på den andre siden anser ikke jobb som den viktigste faktoren. Hun poengterer at jobb ikke er det som veier høyest, at hun godt kan ta en dårligere jobb hvis det er andre kvaliteter som veier opp. Det vil likevel være vesentlig at det finnes et utvalg av relevante jobber, og at det er mulig å få en jobb:

«Jeg vil si at så lenge det finnes et godt utvalg av mulige jobber, så er jobb noe som jeg kunne tilpasse meg og kanskje liksom tatt noe som ikke var sann... Altså, det skulle vært gøy, men at det kanskje ikke vært drømmejobben. Det kunne jeg på en måte gått med på for å flytte et sted. Men å dra et sted hvor det er eneste du kan få av jobb er når du ikke har lyst til, da hadde det vært et helt annet spørsmål. Men det er jo ikke caset med Kristiansand, hvis jeg skulle endt opp der, så tenker jeg at der skulle jeg klart å finne meg noe som jeg kunne trivdes med. Og at sann sett ikke det direkte har påvirket det valget nå nei».

I disse tilfellene nevner begge informantene jobbmarkedet i Kristiansand, dog på to forskjellige måter. Ut ifra Ane sin situasjon kan en tolke at det ikke er aktuelt å flytte hvis ikke hun kan opprettholde stillingsnivå eller bedre stillingen, som økonom påpeker hun at

dette ikke er mulig for henne andre steder enn i Oslo. Kristine på den andre siden påpeker at hun ser positivt på jobbmarkedet i Kristiansand, og at hun ser for seg at hun kunne funnet noe der. Hun vektlegger derimot jobb annerledes enn Ane, og vil kunne være fornøyd med en jobb som ikke var «drømmejobben», men som hun skulle trivdes i. Forventninger til jobb og hvordan man vektlegger jobb vil ha betydning for hvordan man oppfatter arbeidsmarkedet. Ut fra hvor høyt en person setter karriere vil aktuelle arbeidsmarked på et sted variere. Som Kristine nevner tror hun ikke at hun kan få en relevant jobb hun kunne trivdes med i Kristiansand. Det betyr ikke at hun mest sannsynlig kan få en jobb i Kristiansand som økonom, men at hun ikke anser stillinger i Kristiansand som aktuelle. Dette kan bety at arbeidsmarkedet i Kristiansand oppfattes som mindre aktuell for personer med denne type karriere ønsker. Noe som vil kunne føre til at Kristiansand mister aktuelle arbeidstakere som byen trenger for å opprettholde den arbeidsstyrken som trengs.

Andreas poengterer at han har hatt negative opplevelser med arbeidsmarkedet i Kristiansand:

«Der jeg jobber, du må nesten ha kjennskap til noen, du må ha ansiennitet, og du må ha erfaring og det har du ikke som nyutdannet. Jeg har ikke hatt fast stilling siden jeg begynte, det har bare gått i vikariater. (...) Så syns jeg de jobbmulighetene her kontra det jeg har hørt andre plasser, er mye dårligere enn andre byer».

Han påpeker blant annet at det er vanskelig å få fast jobb som er interessante, og at han opplever tilbudet i Kristiansand dårligere enn det det er andre steder i landet. Andreas forteller videre at han vurderte å flytte da han ikke fikk en jobb han trivdes med. I Andreas sitt tilfelle fungerte jobbmarkedet som en pushfaktor, noe som gjorde at han vurderte å flytte vekk fra Kristiansand selv om han trivdes i byen. Andreas forklarer at det har endt med at han ønsker å omskolere seg. Ønske om ny utdanningsretning baseres på mistriivsel på jobb og lite jobb muligheter i Kristiansand. Det som er interessant i dette tilfelle er at Andreas velger å bli boende i Kristiansand, selv om han ikke er fornøyd med arbeidsmarkedet og velger istedenfor å gjøre noe helt annet. Han poengterer at det er flere faktorer som spiller inn på dette valget, men sier at han hadde blitt lengre i sitt opprinnelige yrke hvis arbeidsmarkedet hadde vært annerledes.

Som resultatene viser så er det stor variasjon mellom informantene i hvilken grad jobb spiller en rolle. Alle informantene opplyser jobb som en faktor, at de må ha en jobb de kan trives i, men det er ulike tanker om hvor relevant den må være. Alt i alt, viser resultatene mine at jobb fortsatt er en viktig faktor. Selv om andre steds kvaliteter også spiller en rolle, står jobb fortsatt

høyt når det kommer til valg av bosted. Ved å tolke hva informantene sier de vil og hva de faktisk gjør, kan det tyde på at jobb spiller en viktigere rolle enn det mange vektlegger.

Dette kommer blant annet frem der informanten selv opplyser at jobb ikke er så viktig, men at det senere kommer frem at de hadde tatt en jobb på et mindre attraktivt sted hvis de hadde fått den. Resultatene viser derfor at jobb fortsatt spiller en viktig rolle, men at mange også opplyser flere viktige aspekter ved et sted som også påvirker valget om bosted.

4.4 OVERORDNET DISKUSJON

I dette delkapittelet tar oppgaven for seg en overordnet diskusjon hvor de større linjene mellom resultater og teori vil bli diskutert og drøftet. Til nå ha mindre temaer blitt diskutert i sammenheng med resultater, i dette kapittelet vil diskusjonene videreføres hvor målet er å diskutere de større sammenhengene. Kapittelet tar først for seg fysiske og sosiale stedskvaliteter hvor betydningen av disse blir diskutert. Videre tar kapittelet opp knyttet til livsfase, før diskusjonen går inn på det å bo på et sted for en kortere periode. En overordnet diskusjon rundt temaet holdninger vil videre blir drøftet. Til siste tar kapittelet for seg hvordan flytting er en kompleks og multidimensjonal prosess.

4.4.1 Livsfase

Gjennomført analyse viser at livsfase og hvor man er i livet har stor betydning for hva man vektlegger ved valg av bosted. Innen flytte teori er livsløps teori (life-course approach) en mye brukt teori for å forklare flyttevalg etter ulike faser og hendelser i livet. Dette omhandler blant annet flyttinger i forbindelse med utdanning, barn, skilsmisser, alderdom og så videre (van Ham, 2012). Da kun 2 av 12 informanter har barn, og studentene som er intervjuet snart er ferdig, befinner mange av informantene seg i et mellomstadium mellom student og etableringsfasen. Under intervjuet nevner Pernille, som er fra Kristiansand, som har studert en periode i Oslo og flyttet hjem igjen for å jobbe, at hun føler at aldersgruppen 24-27 ofte blir glemt. Alderen 24-27 kan forstås som en alder der man ikke lengre er rett fra videregående, mange er ferdig med å studere og før mange etablerer seg med bolig og eventuelt barn. Det er en slags mellomalder mellom student og etableringsfase, som kan forklare livsfasen som mange mellom 24-30 kanskje kan føle på. Det er en periode i livet hvor mange går fra å være student til ut i jobb, og før mange får forpliktelser i henhold til blant annet barn og boligforhold. Dette kan ses i sammenheng med Second Demographic Transition (STD), hvor en har sett en rekke strukturelle endringer i den vestlige verdens. En har sett store endringer i befolkningen i henhold til utdanning, arbeid og boformer (Lesthaeghe, 2014). En ser derfor at

flyttemønster ikke lengre er knyttet opp mot deterministiske livssykluser, men heller andre livshendelser og livsvalg. Blant annet økt kvinneandel i arbeidslivet, høyere utdanning og senere familie forøkelse kan være med på å forklare hvorfor denne mellomfasen i 20 årene har blitt forlenget. Ytterligere vil en forlengelse av denne livsfasen føre med seg andre krav og forventninger.

Ut fra mine informanter kan det virke som om personer i denne livsfasen, mellom man er student og eventuelt får barn, i mange tilfeller får liten plass i byutvikling og kultur. Kristiansand har blant annet mye fokus på barn og Barnas by, de har også Kilden kulturhus og snart Kunstsiloen som kanskje appellerer mer til et eldre publikum. Frem til man er 18 har man tilbud gjennom skole og kulturskole, det er ungdomsklubber og diverse fritidsaktiviteter som er rettet mot denne gruppen. Når man er student er det ofte en del tilbud gjennom universitetet som linjeforeninger og studentpuber. Det vil si at unge voksne som er ferdig med utdanning og før de etablerer seg er i en slags mellomfase der det er få tilbud som er rettet direkte mot dem. Florida (2002) poengterer at aktiviteter knyttet til livsstil og sosial interaksjon er viktige stedskvaliteter knyttet til den kreative klassen. For at personer i den kreative klassen skal trives på et sted er tilbud knyttet til aktiviteter og kultur nødvendig. Det viser derfor at aktiviteter knyttet til unge voksne er essensielt for å være attraktiv for denne gruppen.

4.4.2 Ikke permanente flyttinger

Flere av mine informanter opplyser at de ønsker å flytte for opplevelsen sin skyld. Ikke permanente flyttinger føyer seg inn under nyere forskning, hvor en har sett at ønske om å bytte bosted i seg selv er med på å forklare flyttemønster blant unge (Vilhelmson & Thulin, 2016). Videre kan ønske om å flytte for å bo et sted for en kortere periode være en direkte effekt på at tiden mellom endt studier og etableringsfase har blitt lengre. Mange er på en plass i livet hvor dette er mulig, uten for mange stedbundne forpliktelser. Oppgavens informanter opplyser at det er nå de har muligheten til å prøve noe nytt, før de senere skal slå seg til ro. Å flytte for opplevelsen sin skyld handler blant annet om å få nye impulser, møte nye mennesker, oppleve nye steder og lignende. Det handler nødvendigvis ikke om stedet i seg selv, men opplevelsen å flytte til et nytt sted. Videre kan dette forstås at de stedbundne kvalitetene har mindre å si i tilfeller der det å flytte for opplevelsen sin skyld står i fokus.

Lee (1966) sin migrasjonsmodell, blir fremdeles brukt av mange til å forklare migrasjon. Modellen forklarer hvordan det alltid vil være positive og negative aspekter ved

opprinnelsessted og bestemmelsessted, i tillegg til mellomliggende handlinger som påvirker flyttevalg. Hvilken av disse som veier tyngst, er til slutt det avgjør valget om flytting og bosted (Lee, 1966). I tilfeller hvor personer flytter kun for opplevelsen sin skyld, kan det da settes spørsmålsteget om denne modellen er like forklarende. Det er nødvendigvis ingen negative stedsaspekter som pusher en vekk fra et sted, det handler kun om prosessen med å flytte til et nytt sted i seg selv. Som Lee (1966) poengterer er det ikke alltid like lett for en person å vite de positive og negative sidene ved bestemmelsessted, og heller ikke de mellomliggende handlingene. Men i tilfellet hvor informantene ønsker å flytte for opplevelsen sin skyld kan det tenkes at det er uvissheten og spenningen rundt å ikke vite som er drivkraften. Det å ikke vite, er en del av opplevelsen. Selve flytteprosessen kan bli sett på som en aktiv prosess fra et sted til en annen, hvor også selve flytteprosessen fra a til b blir sett på som en del av opplevelsen. Denne forståelsen kan ses i sammenheng med «New mobilities paradig» hvor mobilitet forstås som en prosess, og ikke bare en transaksjon fra en lokasjon til en annen (Coulter et al., 2016; Sheller & Urry, 2006).

For mange handler ikke flytting nødvendigvis om å bosette seg et sted over en lengre periode eller permanent. Det kan være snakk om å flytte for å bo et annet sted så kort som et år eller to. Det vil derfor være essensielt å ta i betraktning at ikke alle flyttinger blir gjennomført på permanent basis. Som nevnt i kapittel 2 «oppgavens teoretiske rammeverk» defineres begrepet migrasjon som «bytte av bosted» (Carling, 2017). I mange tilfeller oppfattes gjerne migrasjon til bestemmelsessted som endelig destinasjon, men det omhandler også semi-permanente byttinger av bosted (Carling, 2017). En kan derfor tenke at flytting og bostedsvalg ofte antas å være endelig, men at dette for mange ikke er tilfelle. Noe som betyr at aktører nødvendigvis ikke må planlegge for at folk skal bli på permanent basis. Det å klare og planlegge for å tiltrekke seg personer som vil flytte for å oppleve et nytt sted for en kortere periode vil derfor også kunne være aktuelt. Å tiltrekke unge voksne for en kortere periode, vil kunne skape stedstilhørighet gjennom trivsel som kan bidra til at noen blir lengre enn tenkt. Om ikke kan de bidra med ressurser og kunnskap i perioden de har bodd på stedet. I og med at mange av mine informanter sier at de ønsker å prøve og bo et annet sted for en periode, kan det å prøve å tiltrekke seg personer i denne aldergruppen med den samme tankegangen være aktuelt. Basert på mine funn og teori mener jeg at det vil kunne være fordelaktig for Kristiansand å jobbe for å være et interessant sted å bo også for en kortere periode av livet. Tiltak rettet mot å tiltrekke personer i denne aldergruppen for en kortere periode vil kunne være fordelaktig for videre utvikling.

Som vist viser resultatene at jobb fortsatt spiller en avgjørende rolle for bosted. Det at Kristiansand har et rykte på seg for å ha et mindre attraktivt arbeidsmarked, hvor man må ha de riktige kontaktene og nettverket for å få jobb vil derfor kunne være et problem da som vil være nødvendig å jobbe med for å klare å tiltrekke seg den rette kompetansen. Spesielt første jobb etter endt studium blir prioritert høyt. Kombinasjonen av ønske om å flytte for opplevelsen sin skyld, og at en ønsker en relevant jobb gjør også at mange flytter dit man får jobb. Resultatene viser nødvendigvis ikke at personer flytter kun for tilgang til jobb, men at jobb kan gi en mulighet til å flytte for opplevelsen sin skyld. Tilgang til arbeid ligger derfor som et premiss når flyttevalget skal tas (Clark & Maas, 2015; Sørli, 2010). Som Clark og Maas (2015) poengterer er det flere drivkrefter bak flyttevalg, men at det er tilgang til arbeid som gjør at valget tas. Van Ham (2012) poengterer at alle har ikke et reelt valg med tanke på bosted. En kan derfor tenke at tilgang til arbeid vil være det som gjør at det å flytte faktisk blir et reelt valg man kan ta. Det å bo på et sted for en kortere periode og det å flytte for opplevelsen sin skyld kan derfor også trekkes tilbake til tilgang til arbeid. Det å få tilbud om en stilling et sted en ønsker å bosette seg for en kortere periode, kan derfor gi mulighet til å faktisk ta det valget å flytte. Det kan derfor tenkes at det er en kombinasjon av ønske om å bo et sted for en kortere periode for opplevelsen sin skyld og mulighet for arbeid, er det som gjør at den endelige beslutningen tas. For å tiltrekke unge voksne vil det derfor være nødvendig å kunne tilby arbeid. En satsning på unge i arbeidslivet er derfor ikke bare viktig, men også nødvendig for å være attraktiv for denne gruppen.

4.4.3 Holdninger og omdømme som en påvirkningsfaktor

Ifølge Florida (2002) er åpent og tolerant samfunn viktige stedskvaliteter for den kreative klassen. Han poengterer at for den kreative klassen er mangfold og åpenhet for andre livsformer og livstiler en nødvendighet for et steds attraktivitet. Som undersøkelsen gjennomført i forbindelse med denne oppgaven viser har mange av informantene som er tilflyttere til Kristiansand et negativt bilde av byen når det kommer til denne type aspekter. Et slikt rykte vil derfor kunne være svært skadelig Kristiansands attraktivitet. De viktigste drivkreftene til økonomisk vekst er ifølge Florida (2002) de tre t'ene: teknologi, talent og toleranse. Toleranse blir derfor sett på som en av tre viktigste grunner til å tiltrekke den kreative klassen og stimulere til vekst. Et omdømme som tilser at Kristiansand ikke er et åpent, inkluderende og mangfoldig samfunn kan derfor være svært skadelig på byens attraktivitet og tiltrekningskraft på arbeidstakere. Som beskrevet i kapittel 2.6 har globalisering ført til at økonomisk aktivitet har klynget seg sammen på bestemte steder, og

hvor hovedgrunnen til dette er basert på behovet for kunnskap (MacKinnon & Cumbers, 2019). Noe som betyr at vekst i stor grad er basert på befolkningens kunnskap og kompetanse. Som Kristiansand kommune selv skriver i forhold til utfordringsbilde er det å tiltrekke seg kompetanse både nå og i fremtiden en utfordring (Kristiansand kommune, 2021). Det betyr at det er avgjørende for Kristiansand å klare å tiltrekke seg mennesker for å opprettholde den kompetansen og kunnskapen som trengs. Byens og regionens omdømme kan kunne gjøre dette ekstra utfordrende.

En av informantene nevner at UiA gjør en god jobb med å bidra til å skape et mer inkluderende samfunn. Universiteter kan på bakgrunn av Florida (2002) bidra til å skape et progressivt, åpent og tolerant menneskeklima, som igjen vil kunne føre til bedre steds kvaliteter på stedene hvor de er lokalisert. UiA tiltrekker seg studenter og arbeidskraft fra både Norge og resten av verden. Dette medfører at det er en miks av mennesker og kulturer som kommer sammen, noe som kan ha en positiv virkning på åpenhet og inkludering. Dette betyr ikke at UiA alene kan skape et slikt miljø, men at det kan være med på å trekke i riktig retning så lenge de resterende klimatiske forholdene er på plass. Bærenholdt (2007) argumenterer for at det finnes fem dimensjoner ved et sted: sted som fysisk miljø, kroppslig sted, sted som sosialitet, sted som erindring og stedsimage. Han poengterer at disse fem er knyttet sammen gjennom gjensidig avhengighet (Bærenholdt, 2007). Videre kan dette bety at for at et sted skal fungere, må alle fem dimensjonene fungere sammen. Det hjelper altså ikke at stedet har gode fysiske miljø, hvis ikke de andre dimensjonene er på plass. Dette kan beskrive Florida (2002) sin argumentasjon at universiteter ikke kan skape vekst alene. At UiA jobber aktivt med å skape åpne og tolerante menneskemiljø, hjelper ikke hvis andre aspekter ved Kristiansand som sted ikke fungerer. Å bedre byens rykte vil derfor ha liten betydning hvis ikke andre fysiske og sosiale steds kvaliteter er på plass. I videre utvikling vil derfor det å ha en helhetlig forståelse av sted er viktig for å få til en positiv utvikling. Det er nødvendigvis ikke et enkelt svar på løsningen, men at flere enkelte tiltak kan være med å løfte det totale bildet.

4.4.4 Valg av bosted som en multidimensjonalprosess

Som overnevnt analyse viser, er valg av bosted og flytting et komplekst felt. Resultatene viser at det for mange er en multidimensjonalprosess der flere faktorer har betydning. Informantene opplyser at det er mange elementer som spiller inn på valg av bosted, og at det er mange hensyn som blir tatt i betraktning når dette valget skal bli tatt. Samspillet mellom «Hvem-hva-hvor»- faktorer viser derfor å ha stor betydning. Det vil si spørsmål om hvem man skal dele

livet med, hva man skal gjøre, og hvor det skal være (Aure et al., 2012; Sørli, 2010). Hvilken av disse som veier tyngst er ofte det som avgjør valg av bosted. Informantene blir i mange sammenhenger dratt mellom hvilken av disse som skal ha størst betydning, spesielt i tilfeller der disse ikke nødvendigvis samsvarer og er lokalisert på samme sted. Noen av informantene opplyser at dette kan være tre forskjellige steder. At der det er jobb, er hverken der man vil bo eller der man har nettverk. Der man kunne tenke seg å bo er det ikke jobb eller nærhet til nettverk, og så videre. Det vil derfor stå mellom hvilken av disse som betyr mest. Resultatene viser at det ofte er spørsmålet om hvor som blir nedprioritert. Dette går derfor noe imot nyere forskning. Selv om informantene opplyser at steds kvaliteter har mye å si, blir det ofte nedprioritert på bekostning av hva og hvem faktorer.

Som analysen viser er arbeid fortsatt en viktig faktor, altså spørsmålet om «hva». Denne veier tungt spesielt for sisteårsstudentene. Intervjuene viste at spørsmålet om jobb, ofte trumfet andre ønsker eller preferanser. Dette er spesielt tydelig i noen av intervjuene der informantene først oppgir at jobb ikke har så stor betydning, men hvor det senere kommer frem at de enten har eller kommer til å flytte etter en jobb. En ser derfor et skille mellom hva informantene sier, og hva de gjør. I resultatene der personer opplyser at jobb ikke har så stor betydning, men at handlingene viser det motsatte, viser at jobb fremdeles er avgjørende i mange tilfeller selv om det ikke er et bevisst valg fra informantens side. Det blir derfor feil å si at jobb ikke spiller en relativt viktig rolle i valg av bosted. Som Florida (2002) påpeker så flytter ikke mennesker i den kreative klassen til steder på grunn av tradisjonelle forklaringer som arbeid. Personer som inngår i den kreative klassen søker heller etter steder med høy-kvalitets opplevelser, åpne og tolerante samfunn og mulighet til å utføre deres kreativitet. Florida (2002) sin argumentasjon blir i dette tilfelle noe snevert, og tar ikke for seg kompleksiteten dette feltet består av. Som en del av dette komplekse tema er tilgang arbeid en stor del av det. Som både forskning på feltet sier og mine resultater påpeker er det flere aspekter ved flytting, og steds kvaliteter spiller en viktig rolle på valg av bosted. Nyere forskning på feltet finner ut at tradisjonelle forklaringer på flytting i mindre grad kan forklare hele flyttemotivet, og at det i mange sammenhenger også er andre aspekter som har betydning for hvor man velger å bosette seg. Det som dog er viktig å få frem er at selv om det har mindre betydning, betyr det ikke at det ikke har betydning i det hele tatt. Dette kommer tydelig frem i resultatene fra denne oppgaven. Det kan derfor argumenteres for at Florida (2002) sitt argument ikke fanger opp hele bilde, og at tilgang til arbeid fremdeles er en faktor, men i kombinasjon med flere aspekter.

Spørsmålet rundt «hvem», altså hvem man skal dele livet med kommer også høyt opp på lista for mange angående valg av bosted. Nettverk blir av mange nevnt som en av de viktigste grunnene både ved bosted, men også en hovedfaktor for å flytte. Dette gjelder både partner, familie og venner. Intervjuene har vist at hva partner vil har stor betydning. Spesielt for gruppen som har flyttet vekk fra Kristiansand opplyser at en stor grunn til å ikke flytte tilbake er at partner ikke ønsker dette. Dette kan igjen ses i sammenheng med «Second demographic transition» og økt kvinneandel av arbeidslivet. I dagens samfunn er det vanlig at det er to personer i husstanden med inntektsgivende arbeid, som betyr at det er flere hensyn som må tas når et eventuelt valg om flytting og bosted skal vurderes. En observasjon gjort både av informantene og gjennom intervjuene er at det ofte i forhold bestående av en kvinne og en mann så flytter ofte paret til eller nær hjemkommunen til mannen. Ane, som har etablert seg på Østlandet, opplyser blant annet dette og sier at av hennes venninner bor de fleste i eller i nærheten av mannens hjemkommune, om ikke begge er fra samme kommune. Det vil si at av Ane sine venner bor venninnene som har partner fra Kristiansand i Kristiansand, mens venninnene som har partner fra andre steder oftere bor i eller i nærheten av hans hjemkommune. Dette gjelder også noen av de kvinnelige informantene, der en ser at de enten bor/skal bo i partner sin hjemkommune eller at begge er fra Kristiansand og er bosatt der. Dette bygger opp om Sørli (2012) sitt poeng at 40 prosent av alle førti åringer bor i sin oppvekst kommune, noen færre kvinner enn menn. En slik skjevfordeling mellom kjønnene kan gi en indikator på at noen av de gamle kjønnsrollene fortsatt har betydning for valg av bosted. Selv om en i dag tenker at det er et mer komplekst samspill mellom partnere og at det i større grad er en «trade off» når valg av bosted skal tas, kan det virke som om det i en del tilfeller er mannens preferanser som får stor betydning. Samtidig ser man at dette ofte er tilfelle når mannen er fra kommuner som ligger på Østlandet eller nært større arbeidsmarkeder. Det kan derfor være at dette også har betydning for jobbmarked og arbeid, og at siden det i dag er to i husstanden som har karrierer og inntekt, vil det være lettere å bosette seg nært større arbeidsmarkeder slik at det er større muligheter for jobb for begge partnere. Dette er dog bare en mulig forklaring, og en dypere forståelse av dette er utenfor denne oppgavens problemstilling. Det belyser likevel betydningen av partner i valg av bosted og hvor stor betydning det har.

Samtidig som arbeid og nettverk spiller en viktig rolle, ser man at stedet også i mange tilfeller har betydning. Resultatene viser at tilgang til arbeid er viktig, men at det settes visse kriterier til stedet i tillegg. Som nevnt tidligere kan dette blant annet være tilgjengelighet, fasiliteter og

tilhørighet. Resultatene kan derfor ses i sammenheng med Clark og Maas (2015) som argumenterer for at arbeid er kun en av få drivkrefter til flytting, men at det er arbeid som gjør at dette flyttevalget tas. Samtidig ser man at noen av informantene velger bort tilgang til relevant arbeid, da stedet ikke virker attraktivt for informanten. Å si at arbeid alltid er det som trumfer høyest, er derfor feil. Og en ser at noen informanter opplyser at de kan ta en dårligere jobb, for å kunne få bo på det stedet de vil. Som Vilhelmson og Thulin (2016) poengterer kan ikke den nyliberalistiske forståelsen om at personer flytter dit det er arbeid forklare det fulle og hele bilde. Som overordet diskusjon viser er forskning på flytting et komplekst felt som viser at flyttevalg og valg av bosted er en multidimensjonalprosess der det er umulig å sette to streker under svaret. Hvilken av «hvem-hva-hvor» faktorene som har størst betydning varierer fra person til person, som gjør det krevende å se helhetlige trekk. Mine resultater samsvarer derfor godt med nyere forskning på feltet som ser at det er flere faktorer som har betydning for flyttevalg.

4.5 OPPSUMMERING AV RESULTATER OG DISKUSJON

Dette kapittelet skal gi en oppsummering av de viktigste funnene og overordet diskusjon. I henhold til overordet redegjørelse og drøfting av resultater har det kommet frem en rekke aspekter som har betydning for unge voksnes valg av bosted.

For det første, viser studien at det finnes flere stedskvaliteter som har betydning for valg av bosted. For å gi en helhetlig oversikt har jeg satt det jeg mener er de viktigste funnene fra min undersøkelse inn i en tabell med forklaring på hvordan og hvorfor disse stedskvalitetene er aktuelle. Videre har jeg prøvd å se dette i sammenheng med hva informantene opplyste med tanke på hvordan Kristiansand svarte opp mot disse stedskvalitetene. Se tabell 4.

Tabell 4: Oversikt over de viktigste fysiske og sosiale stedskvaliteter som er kommet frem i denne oppgaven og hvordan Kristiansand svarer til disse

Stedskvaliteter	Forklaring	Kristiansand
<i>Fysiske</i>		
Restauranter, kafeer, utesteder og kulturtilbud	Restauranter, kafeer og utesteder anses som viktige arenaer for opplevelser og møtesteder. Ønske om autentisitet og egenart, og settes krav til innhold.	Mye likt, savner autentiske steder. Er behov for steder som skiller seg ut fra mengden og som er

	Tilgang til kulturtilbud er også en viktig del av dette.	tilpasset unge voksne. Faller ofte mellom to stoler når det kommer til steder å være og kultur.
Natur og grøntområder	Natur og grøntområder viktig for trivsel i henhold til livsstil og rekreasjon.	Fine og store grøntområder nærme sentrum, blir sett på som et stort pluss ved byen.
Tilgjengelighet	Tilgjengelighet som et sentralt aspekt for attraktivitet. Mulighet for å komme seg rundt og ut.	Ulikt mellom informantene om de er fornøyd med kollektivtilbud eller ikke. Tilgjengelighet for å komme seg ut i forhold til buss, tog og fly blir ansett som bra.
Boligmarked	Tilgang boligmarked som en faktor for mange, men andelen som leier vektlegger ikke dette like tungt.	Billigere boligmarked enn andre tilvarende byer blir sett på som veldig positivt.
Sosiale		
Nettverk	Spiller ofte en avgjørende rolle på valget om å flytte eller bli boende.	Avhengig av person
Aktivitet og livlighet	Aktivitet og livlighet bli sett på som avgjørende faktorer for trivsel. Samtidig oppfattes ro som et positivt aspekt i noen sammenhenger.	For rolig og for lite aktivitet for mange av informantene. Savner at det er mere som skjer og flere tilbud.
Tilhørighet til sted	Tilhørighet til sted har mindre betydning, ses heller i sammenheng med nettverk.	Avhengig av person

Holdninger	Åpne og tolerante samfunn blir sett på som viktig, men stor variasjon i betydningen på valg av bosted.	Rykte for å være konservativt og del av bibelbelte, noe som kan være skadelig for Kristiansands tiltrekningskraft. Mange opplyser at de fikk et annet inntrykk når de ble kjent med stedet.
-------------------	--	---

Resultatene viser at stedskvaliteter har betydning for valg av bosted. Dette kommer frem da informanter i oppgaven opplyser at de har noen krav til steder de skal bo. Den nyliberalistiske forståelsen hvor folk flyter kun etter arbeid kan derfor ikke forklare det fulle og hele bilde på valg av bosted. Dette vises tydelig i kapittel 4.2 hvor betydningen av arbeid blir belyst.

Resultatene viser her at arbeid har betydning, men det står ikke alene uten at andre faktorer spiller en vesentlig rolle på bostedsvalg. Forskning gjort i forbindelse med denne oppgaven føyer seg dermed inn under nyere forskning gjort i USA, Storbritannia og Norden hvor en ser en økende grad av sted og miljø for begrunnelse ved bosted (Aure et al., 2012; Clark & Maas, 2015; Pelikh & Kulu, 2018; Vilhelmsen & Thulin, 2016). Tabell 4 viser de viktigste stedskvalitetene som har påvirkning på valg av bosted for mine informanter. Sammenligner en resultater fra denne oppgaven med hvilke type stedskvaliteter den kreative klassen verdsetter ser en store likheter (Florida, 2002). Se tabell 2 kapittel 2.6. Florida (2002) argumenterer for at stedskvaliteter som bygger opp under livstil, sosial interaksjon, diversitet og mangfold, og autentisitet er avgjørende stedskvaliteter for å tiltrekke personer i den kreative klassen. Selv om ikke alle informantene i denne oppgaven går under Florida sin definisjon av den kreative klassen, ser man at flere av de samme stedskvalitetene har betydning.

For det andre, har jeg i denne oppgaven vist at tilgang til arbeid ofte spiller en rolle i valg av bosted. Dette er spesielt tydelig for sisteårsstudentene, som opplyser at jobb er den viktigste faktoren. Selv om det for mange ikke nødvendigvis er den faktoren som har størst betydning, ser en at arbeid ofte er det som gjør flyttingen mulig. Mulighet for arbeid ligger derfor ofte

som et premiss for at valget av bosted tas. Likevel viser resultatene at tilgang til arbeid ikke står alene som eneste premiss, hvor det vises at andre stedskvaliteter også har betydning. Resultatene mine føyer seg derfor inn i rekken med nyere forskning som viser at arbeid har en betydning, men i mindre grad enn før. Min studie, i tillegg til nyere forskning viser derfor at steds bundne kvaliteter har betydning for valg av bosted, og at dette ofte i samsvar med tilgang til jobb fører til valg av bosted. Ytterligere kan valg av bosted bli forklart utfra andre påvirkningsfaktorer som ønske om å bo et sted for en kortere periode for opplevelsen sin skyld og det å være lei av et sted. Resultatene viser at det å flytte for opplevelsen sin skyld gjelder for mange av mine informanter. Dette kan bli sett på som et resultat av forlenget livsløp før etableringsfase, og hvor et resultat av dette skaper andre preferanser og ikke permanente flyttinger. Alt i alt, viser resultater fra denne oppgaven at valg av bosted er et resultat av forhandlinger og overveininger, der flere faktorer har betydning for hvor man ender opp med å bo.

5 KONKLUSJON

Økt globalisering har ført til en konkurranse mellom byer og steder for å tiltrekke seg mennesker, arbeidsplasser og kapital. Dette fører til at byer og steder i større grad må tilrettelegge for attraktiv utvikling, slik at mennesker og bedrifter velger dem fremfor andre steder. Dette er nødvendig for å opprettholde og øke konkurranseevnen om fremtidens behov for kunnskap og arbeidskraft.

Samtidig er problemstillinger knyttet til valg av bosted et komplekst felt, og mennesker flytter ikke kun av økonomiske aspekter som den nyliberalistiske tankegangen har hevdet. Forskning viser at tilgang til arbeid ikke alene kan forklare flytteevalg, og steders fysiske og sosiale miljø har fått større betydning for bosted. Det vil derfor være nødvendig for byer og steder å skaffe kunnskapen om hva som bli sett på som gode steder å bo, hva som vektlegges, og hvor sammensatt beslutningen rundt bostedsvalg og flytting er.

Aldersstrukturen i byer og tettsteder endrer seg minimalt etter befolkningen blir 40 år. Med andre ord, betyr dette at byers evne til å tiltrekke seg og beholde unge voksne er det som er essensielt for å lykkes for videre utvikling. Nyere forskning viser at stedbundne kvaliteter får større betydning på valg av bosted enn tidligere. Det er imidlertid lite forskning som svarer på hva unge voksne anser som viktige stedskvaliteter ved bosted. Formålet med denne oppgaven har vært å finne ut hva som påvirker unge voksnes valg av bosted, og hva denne gruppen anser som viktige stedskvaliteter. Målet er at denne oppgaven kan bidra med en ny forståelse på feltet om hva byer og steder bør ta hensyn til for å tiltrekke og beholde unge voksne.

Denne masteroppgaven har gjennom teori, empiri og diskusjon på tema unge voksnes valg av bosted forsøkt å gi et svar på følgende problemstilling:

- *Hva påvirker unge voksnes valg av bosted?*
 - o *Hvilke fysiske og sosiale stedskvaliteter har betydning?*
 - o *Hvordan påvirker tilgang til arbeid valg av bosted?*

Funnene og resultatene i denne oppgaven baserer seg på tolv informanter i alderen 25 til 35 år fordelt på fire grupper med ulik tilknytning til Kristiansand. Gjennom intervjuer har jeg undersøkt hva som påvirker unge voksnes valg av bosted. Oppgaven viser at tematikk knyttet til valg av bosted er komplekst hvor valget ofte er preget av flere avgjørende faktorer. Resultatene viser at det er stor variasjon mellom individer og grupper i forhold til preferanser, noe som gjør at det å gi et enkelt svar på problemstillingen ikke er mulig. Jeg mener likevel

det er viktig å klare å se de større sammenhengene og fellestrekkene for å få en dypere forståelse av tematikken.

Oppgaven viser at det er flere aspekter som påvirker unge voksnes valg av bosted. Det er blant annet vist at livsfase har stor betydning for preferanser. Resultatene viser derfor at fysiske og sosiale stedskvaliteter har betydning for unge voksnes valg av bosted. I henhold til tidligere forskning på feltet av Florida (2002) bekrefter mine funn mange av de samme aspektene knyttet til stedskvaliteter. Dette vises blant annet gjennom ønske om stedskvaliteter som bygger opp om autentiske opplevelser, egenart og identitet, mulighet for sosial interaksjon og betydningen av åpne og tolerante samfunn. Mine funn viser blant annet at tilgang til spisesteder, utesteder og kultur blir ansett av mange som viktige stedskvaliteter. Det settes likevel krav til slike steder, der ønske om at de skal tilby autentiske opplevelser står sterkt. I tillegg sier informantene at aldersgruppen gjerne blir en aldersgruppe som faller mellom, og at kulturtilbud ikke rettes spesifikt mot dem i Kristiansand som er 25 til 30 år.

Videre, står tilgang til nettverk sterkt for mange av mine informanter. Dette kan ses i sammenheng med ønske om sosial interaksjon. Dette viser at familie, partner og venner har stor betydning for trivsel ved bosted, og dermed også valg av bosted.

Ytterligere, viser mine funn at åpne og tolerante samfunn også spiller en stor faktor for mange av mine informanter. Informantene opplever at Kristiansand har et noe negativt rykte for å være konservativt og lukket. Resultatene viser videre at informantene som flyttet til Kristiansand etablerer et bedre bilde av byen etter å ha bodd der en stund. Et dårlig omdømme vil likevel kunne være skadelig for Kristiansand sin attraktivitet, da åpne og tolerante samfunn er viktig for mange når de skal velge hvor de ønsker å flytte til. Dette vil være spesielt viktig med tanke på å nå gruppen unge tilflyttere, som sikke kjenner til Kristiansand fra før.

Som en del av oppgaven ønsket jeg å finne ut hvordan tilgang til arbeid hadde betydning for unge voksnes valg av bosted. Som nyere forskning poengterer, ser en i dag, en endring fra tradisjonelle forklaringer der tilgang til arbeidsplass pleide å være viktigste faktor ved valg av bosted, til et bredere bilde, hvor også andre stedskvaliteter spiller en viktig rolle. Min forskning føyer seg inn under denne nyere forskningen, og har kommet frem til den samme forståelsen, om at stedskvalitet spiller en større rolle, enn tidligere. Resultater presentert i denne oppgaven viser at tilgang til arbeid fortsatt er viktig, men at det i tillegg er flere dimensjoner som har betydning. Som diskutert i oppgaven kan tilgang til arbeid i mange sammenhenger bli sett på det som gjør flyttingen mulig, men at valg av bosted blir tatt på

bakgrunn av en kombinasjon av jobb og stedskvaliteter. Det vil være verdt å trekke frem at gruppen «sisteårsstudenter» skiller seg noe ut, og opplyser arbeid som fortsatt en vesentlig faktor. Dette er et viktig funn, som viser at det vil være viktig å styrke samarbeidet mellom utdanningsinstitusjoner og næringslivet, for å vise muligheter og skape nettverk, slik at studentene blir værende etter overgangen fra student til arbeidstaker.

Mange av de yngre informantene i denne oppgaven opplyser at de ønsker å bo et sted for en kortere periode. Dette gjelder spesielt informantene som er under 30 år. Dette er sterkt knyttet opp mot ønske om å få nye opplevelser, før de skal etablere seg. Som diskutert i oppgaven, vil det derfor kunne være fordelaktig å planlegge med tanke på at folk ikke skal bo et sted for alltid, og gjøre det attraktivt å bo for en kortere periode. Å bo et sted for en kort periode kan igjen skape tilhørighet, noe som kan føre til at noen ønsker å bli værende.

Alt i alt, viser oppgaven at tematikken knyttet til flytting, mobilitet og migrasjon er mangenyansert. Som Lee (1966) sin migrasjonsmodell prøver å forklare er det både negative og positive aspekter både ved opprinnelsessted og bestemmelses sted som har betydning for valg av bosted. Han forsøker med dette å tegne et bilde av kompleksiteten der det er flere faktorer som både holder igjen, skyver vekk og trekker. Det vil si at summen av disse er det som har betydning for valg av bosted. Det denne oppgaven har forøkt å gi et svar på er hva det er som holder igjen, skyver vekk og trekker unge voksne med tanke på valg av bosted. Målet er at funnene i denne oppgaven kan vise private og offentlige aktører hva det kan være lurt å ta hensyn til for å tiltrekke unge voksne. Ved å forstå og bruke denne kunnskapen aktivt, kan byer og steder komme ut som vinnere i kampen om å få arbeidskraft, kapital og kompetanse.

5.1 VIDERE FORSKNING

Det har underveis i denne oppgaven kommet frem flere aspekter som hadde vært interessant og sett nærmere på. På grunn av oppgavens omfang og tidsbegrensing har det ikke vært rom for å gå videre med disse.

For det første, hadde det vært interessant å sett nærmere på hvordan det offentlige og det private jobber med å tiltrekke mennesker, hvilke tiltak som er rettet direkte mot unge og om disse har fungert. Det ville videre vært spennende å sammenligne hvordan resultatene i denne oppgaven samsvarer med arbeidet gjort av private og det offentlige knyttet til denne

tematikken. For å få til dette hadde det vært aktuelt og intervjuet personer i næringslivet og kommunen for å få en dypere forståelse.

For det andre, kan det være aktuelt for videre forskning å gå dypere inn på flere grupper i samfunnet. I denne oppgaven har jeg ikke tatt utgangspunkt i «personer som har valgt å bli boende». Forskning på gruppen som blir igjen kan bidra med en dypere forståelse på tema, og på hva som er hovedgrunnene til at man blir boende.

For det tredje, vil det i videre forskning være mulig å gå dypere inn på enkelte funn som er kommet frem i denne undersøkelsen. Det ville vært aktuelt og forsket mer direkte inn på et av aspektene. Dette kunne blant annet vært å sett nærmere på det mange av informantene informerer om at de vil flytte for opplevelsen sin skyld. Jeg mener det ville vært interessant og sett på hva som skiller seg fra steder man vil bo for en kortere periode, og hvor man ser for seg å bo på lang sikt. Videre ville det kunne være spennende å undersøke hva slags tiltak unge voksne mener kunne ført til at de ville flyttet dit for en kortere periode.

6 LITTERATURLISTE

- Agnew, J. A. (1987). *Place and Politics*. Routledge.
- Anholt, S. (2007). *Competitive Identity: The New Brand Management for Nations, Cities and Regions*. Palgrave Macmillan.
- Aure, M., Berg, N. G., Cruickshank, J., & Dale, B. (2015). Sted- nye teorier i en norsk kontekst. I M. Aure, N. G. Berg, J. Cruickshank, & B. Dale (Red.), *Med sand for sted: Nyere teorier*. Fagbokforlaget.
- Aure, M., Langset, B., & Sørli, K. (2012). *Hvorfor flytte? Hvorfor bli boende? Bo- og flyttemotiver de første årene på 2000-tallet*. Norsk institutt for by- og regionforskning. <https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/handle/20.500.12199/5515>
- Brevik, S. M. (2021, juli 30). (+)Fem ganger har noen prøvd å ødelegge regnbuen på Torvet – kunstnerne vil lage plaster. fvn.no. <https://www.fvn.no/nyheter/lokalt/i/g09lgq/fem-ganger-har-noen-proevd-aa-oedelegge-regnbuen-paa-torvet-kunstnerne-vil-lage-plaster>
- Bryman, A. (2016). *Social Research Methods* (5. utg.). Oxford University Press.
- Bærenholdt, J. O. (2007). At forbinde steder – turistoplevelser på farten. *Nordisk Museologi*, 2, 5–5. <https://doi.org/10.5617/nm.3239>
- Carling, J. (2017). Migrasjon. I D. Jordhus-Lier & K. Stokke (Red.), *Samfunnsgeografi: En innføring* (s. 261–274). Cappelen Damm Akademisk.
- Christoffersen, L., Johannesen, A., & Tufte, P. A. (2021). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (6. utg.). abstrakt forlag.
- Clark, W. A. V., & Maas, R. (2015). Interpreting Migration Through the Prism of Reasons for Moves. *Population, Space and Place*, 21(1), 54–67. <https://doi.org/10.1002/psp.1844>
- Coulter, R., Ham, M. van, & Findlay, A. M. (2016). Re-thinking residential mobility: Linking lives through time and space. *Progress in Human Geography*, 40(3), 352–374. <https://doi.org/10.1177/0309132515575417>
- Cresswell, T. (2004). *Place: A short introduction*. Blackwell Publishing.
- Cresswell, T. (2015). *Place: An introduction* (2. utg.). Wiley-Blackwell.
- Cruickshank, J., & Lysgård, H. K. (2016). Attraktive lokalsamfunn—Hva er det og for hvem? I M. S. Haugen & M. Villa (Red.), *Lokalsamfunn*. Cappelen Damm Akademisk.
- Dicken, P. (2015). *Global Shift: Mapping the changing contours of the world economy* (7. utg.). SAGE.

- Feijten, P., Hooimeijer, P., & Mulder, C. H. (2008). Residential Experience and Residential Environment Choice over the Life-course. *Urban Studies*, 45(1), 141–162.
<https://doi.org/10.1177/0042098007085105>
- Florida, R. (2002). *The rise of the creative class*. Basic Books.
- Florida, R. (2005). *Cities and the creative class*. Routledge.
- Florida, R. (2008). *Who's your city?* Basic Books.
- Gripsrud, J. (2015). *Mediekultur, mediesamfunn* (5. utg.). Universitetsforlaget.
- Grønmo, S. (2016). *Samfunnsvitenskapelige metoder* (2. utg.). Fagbokforlaget.
- Isaksen, A. (2006). Flerkultur, stedskvaliteter og kunnskapsnæringer: Om Richard Floridas tre T-er i norsk sammenheng. *Plan*, 37(6), 44–47. <https://doi.org/10.18261/ISSN1504-3045-2005-06-10>
- Jacobsen, D. I. (2015). *Hvordan gjennomføre undersøkelser? Innføring i samfunnsvitenskapelig metode* (3. utg.). Cappelen Damm Akademisk.
- Johannesen, L. E. F., Rafoss, T. W., & Rasmussen, E. B. (2018). *Hvordan bruke teori? Nyttige verktøy i kvalitativ analyse*. Universitetsforlaget.
- Jonas, A. E. G., McCann, E., & Thomas, M. (2015). *Urban Geography- A Critical Introduction*. Wiley-Blackwell.
- Kartverket (u.å). Hentet fra Nordeca Insight 26.05.22 [Kart].
- Kristiansand kommune. (2021). *Utfordringsbilde 2021*.
- Lambiri, D., Biagi, B., & Royuela, V. (2006). Quality of Life in the Economic and Urban Economic Literature. *Social Indicators Research*, 84(1), 1.
<https://doi.org/10.1007/s11205-006-9071-5>
- Lee, E. S. (1966). A theory of migration. *Demography*, 3(1), 47–57.
<https://doi.org/10.2307/2060063>
- Leknes, S. (2018). *Befolkningsframskrivingene 2018*. 160.
- Lesthaeghe, R. (2014). *The second demographic transition: A concise overview of its development*. 111(51), 18112–18115.
- MacKinnon, D., & Cumbers, A. (2019). *An Introduction to Economic Geography: Globalisation, Uneven Development and Place* (3. utg.). Routledge.
- Markusen, A. (1996). Sticky Places in Slippery Space: A Typology of Industrial Districts. *Economic Geography*, 72(3), 293–313. <https://doi.org/10.2307/144402>
- Massey, D. (1994). *Space, place and gender*. University of Minnesota Press Minneapolis.

- Pelikh, A., & Kulu, H. (2018). Short- and long-distance moves of young adults during the transition to adulthood in Britain. *Population, Space and Place*, 24(5), e2125. <https://doi.org/10.1002/psp.2125>
- Pike, A., Rodríguez-Pose, A., & Tomaney, J. (2017). *Local and Regional Development* (second edition). Routledge.
- Røe, P. G., & Vestby, G. M. (2012). Sosiokulturelle stedsanalyser: Teorigrunnlag og metodologi. I *Å finne sted: Metodologiske perspektiver i stedsanalyser*. Akademika forlag.
- Sandal, J. (2010). Hva vil vi skal være framtida for det regionale Norge? Behovet for gode framtidssanalyser. *Plan*, 42(05), 9–13. <https://doi.org/10.18261/ISSN1504-3045-2010-05-03>
- Sheller, M., & Urry, J. (2006). The New Mobilities Paradigm. *Environment and Planning A: Economy and Space*, 38(2), 207–226. <https://doi.org/10.1068/a37268>
- Siegel, D. (2008). The Young Are the Restless: The Problem of Attracting and Retaining Young People. *Canadian Journal of Urban Research*, 17(2), 105–124.
- Statistisk sentralbyrå. (2020). Befolkningsframskrivinger. Hentet 26.05.22 <https://www.ssb.no/statbank/table/12882/tableViewLayout1/>
- Statistisk sentralbyrå. (2021). *De 100 mest folkerike kommunene*. Hentet 11.mai 2022 <https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/norges-100-mest-folkerike-kommuner?tabell=446939>
- Statistisk sentralbyrå. (u.å.). 07872: Foreldrenes gjennomsnittlige fødealder ved første barns fødsel, etter statistikkvariabel og år [Statistikk]. Hentet 23.april 2022 <https://www.ssb.no/statbank/table/07872/chartViewLine/>
- Storm, H. N. (2010). *Stedskvalitet og attraktivitet. En litteraturgjennomgang* [Working paper]. Telemarksforsking. <https://openarchive.usn.no/usn-xmlui/handle/11250/2439863>
- Sørli, K. (2010). Bosetting, flytting og regional utvikling. I I. Frønes & L. Kjølørød (Red.), *Det norske samfunn*.
- Sørli, K. (2016). Bosetting, flytting og regional utvikling. I I. Frønes & L. Kjølørød (Red.), *Det norske samfunn: Bind 1* (7. utg.). Gyldendal akademisk.
- Trip, J. J. (2007). Assessing Quality of Place: A Comparative Analysis of Amsterdam and Rotterdam. *Journal of Urban Affairs*, 29(5), 501–517. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9906.2007.00362.x>

- Urry, J. (2007). *Mobiliteis*. Polity Press.
- van Ham, M. (2012). Housing behaviour. I K. Gibb, W. A. V. Clark, & D. F. Clapham (Red.), *The Sage Handbook of Housing Studies*. SAGE.
- Vestby, G. M. (2015). Stedsutviklings råstoff og resultat: Funksjonelle og emosjonelle relasjoner mellom mennesker og sted. I M. Aure, N. G. Berg, J. Cruickhank, & B. Dale (Red.), *Med sans for sted: Nyere teorier*. Fagbokforlaget.
- Vilhelmson, B., & Thulin, E. (2016). Environment as a Multifaceted Migration Motive: Meanings and Interpretations Among a Group of Young Adults in Sweden. *Population, Space and Place*, 22(3), 276–287. <https://doi.org/10.1002/psp.1924>
- Vinbaren på mølla. (2021). [Bilde] hentet 01.06.22
<https://www.facebook.com/Vinbaren.molla/>
- Vippa.no. (u.å). About. [Bilde] Hentet 01.06.22
<https://www.vippa.no/about>

7 VEDLEGG

Vil du delta i forskningsprosjektet ” Unge voksenes valg av bosted”?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å finne ut hvilke premisser som ligger til grunn for unge voksenes valg av bosted. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Formålet med prosjektet er å finne ut hva som ligger til grunn når unge voksne skal velge hvor de skal bosette seg. Jeg ønsker gjennom dette forskningsprosjektet å se på hvorfor unge tar de valgene de tar angående bosted og hva som er viktige aspekter ved et sted for at en skal bosette seg der. Informasjonen som innhentes skal brukes til å besvare min masteroppgave innen samfunnsplanlegging, by- og regionalutvikling.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Universitetet i Agder, institutt for global utvikling og samfunnsplanlegging er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du har blitt spurt om å delta du du svarer til kriteriene som er blitt lagt for valg av utvalg. Du er blitt kontaktet da du er mellom 20-35 år, og enten

- er vokst opp i Kristiansand, blitt boende eller flyttet vekk for å studere og valgt å flytte tilbake til Kristiansand
- ikke er vokst opp i Kristiansand, men har valgt å bosette deg i Kristiansand
- er vokst opp i Kristiansand, men flyttet vekk fra Kristiansand
- er student ved UiA

Har gjennom mitt nettverk fått tips om å kontakte deg, hvor ditt navn og kontaktopplysninger ble opplyst. Det vil til sammen gjennomføres om lag 12 intervjuer.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i prosjektet, innebærer det at du deltar i et kort intervju, som vil ta om lag 30 minutter. Under intervjuet vil jeg spørre deg om dine tanker rundt valg av bosted, hva som er viktig for deg ved stedet dere har/skal bosette dere og hvorfor du har valgt/ønsker/ikke ønsker å bosette deg i Kristiansand. Intervjuet vil bli tatt opp og senere transkribert. Lydopptaket og transkribering vil bli lagret elektronisk.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

- Det er kun veileder ved instituttet og meg selv som vil ha tilgang til dine opplysninger.
- Lydopptaket vil lagres på maskinvare med adgangsbegrensning.
- I oppgaven vil det ikke være mulig å knytte deg til personopplysningene, da dette vil bli anonymisert. Det vil derfor i oppgaven ikke nevnes navn eller andre detaljer som kan knytte deg til opplysningene.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene anonymiseres når prosjektet avsluttes/oppgaven er godkjent, noe som etter planen er 31.08.22. Ved prosjektslutt vil lydopptak slettes.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- å få slettet personopplysninger om deg, og

- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Universitetet i Agder, institutt for global utvikling og samfunnsplanlegging har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Universitetet i Agder ved veileder Kjell Overvåg (kjell.overvag@uia.no) og/eller student Eiril Eliassen Weidemann (eirilew@uia.no).
- Vårt fungerende personvernombud: Johanne Warberg Lavold (personvern@uia.no)

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personverntjenester@nsd.no) eller på telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Kjell Overvåg
(Forsker/veileder)

Eiril Eliassen Weidemann
(Student)

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «*Unge voksenes valg av bosted*», og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i intervju med formål om å forske på unge voksenes valg av bosted
- at intervjuet blir tatt opp og senere transkribert

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet.

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Intervjuguide gruppe 1, 2 og 4

Rettet mot gruppene som er bosatt i Kristiansand.

Introduksjon

1. Hvor har du bodd tidligere? Fortell.
 - a. Hvorfor de stedene?
 - b. Hvor har du studert? Hadde det betydning?

2. Hvordan er bo situasjonen din nå?
 - a. Alene, samboer, kollektiv, familie, foreldre?
 - b. Leie/eie?

3. Hva gjør du til daglig?
(Jobber, er hjemme, arbeidssøker, student)

Generelt om Kristiansand som bosted

1. Hvorfor valgte du å bosette dere i Kristiansand?
 - a. Hvilke faktorer spilte inn på dette valget?
 - i. På hvilken måte spilte jobb en rolle?
 - ii. Familie og venner?
 - iii. Andre tilbud?

2. Hva anser du som positive sider med Kristiansand?

3. Er det noe du misliker/ ikke er fornøyd med ved Kristiansand?
 1. Vil dette kunne være grunn til at du flytter vekk?

4. Har du et tidsperspektiv på hvor lenge du skal bo i Kristiansand? Vil du eller har du planer om å flytte?
 - a. Hvis ja:
 - i. Hvor lenge?
 - ii. Hvorfor?

- iii. Hva skulle til for at du skulle blitt?
- iv. Er det noe som kunne blitt gjort i Kristiansand for at du skulle blitt?
- b. Hvis nei:
 - i. Hva er grunnen til at du blir?

Stedskvaliteter

1. Hva er et godt sted å bo i dine øyne? Beskriv.
 - a. Syns du dette beskriver Kristiansand?
2. Hva anser du som viktige kvaliteter på et sted for at du skal bosette deg der?
 - a. Kan du rangere topp tre?
 - b. Hva må være på et sted for at du skal trives?
 - c. Hvordan svarer Kristiansand opp mot dette?
 - d. Hva anser du som mindre viktig?
3. I hvilken grad er du fornøyd med tilbudene og mulighetene i Kristiansand?
4. Er det noe du savner i Kristiansand?
5. Er det noe som kunne vært gjort for å gjøre Kristiansand mer attraktiv for deg?

Tilleggsspørsmål til studenter

1. Hva ønsker du å gjøre etter at du er ferdig med studiene?
2. Hvor ønsker du å bo? – Hvorfor der?
 - a. Hvorfor/ hvorfor ikke Kristiansand?
 - b. Hvis ikke: Hva skulle til for at du ville bosatt deg i Kristiansand? Hva mangler?
3. Hva er viktig aspekter på det stedet der du skal bosette deg?

Intervjuguide gruppe 3

Rettet mot fraflyttere fra Kristiansand.

Introduksjon

4. Hvor har du bodd tidligere og hvor bor du nå?
5. Hvordan er bo situasjonen din nå?
 - a. Alene, samboer, kollektiv, familie, foreldre?
 - b. Leie/eie?
6. Hvordan er livssituasjonen din i dag?
7. Hva gjør du til daglig?
8. Hvor har du nettverket ditt/familie?

Valg av bosted generelt:

5. Hva anser du som viktige kriterier når du skal velge bosted?
 - a. Er det noe som er viktigere enn andre?
6. Hvorfor valgte du å bosette deg der du bor?
 - a. Hvilke faktorer var de viktigste?
 - b. Ble du påvirket av noen andre til å ta dette valget?

Kristiansand som bosted:

1. Hva er grunnen til at du valgte å ikke flytte tilbake til Kristiansand?
2. Kunne du tenke deg å flytte tilbake noe gang?
 - a. Hvorfor/ hvorfor ikke?
3. Hva kunne vært gjort for at Kristiansand ble mer attraktiv for deg?
 - a. Er det noe du savner?

Stedskvaliteter

6. Hva er et godt sted å bo i dine øyne? Beskriv.
7. Hva anser du som viktige kvaliteter på et sted for at du skal bosette deg der?
 - a. Hva må være på et sted for at du skal trives?
 - b. Hvordan svarer Kristiansand opp mot dette?
8. Nå skal Langmansholmen bygges ut, noe som vil kunne gi noe nytt til byen, kan dette påvirke Kristiansands attraktivitet for din del?
 - a. Vill dette kunne ha noen betydning for at du vil komme tilbake?

